

PRIMAVERA 2010

SUMARI

2

Els llibres valencians
travessen fronteres

Maria Martínez

10

Infantil i Juvenil

42

Narrativa

58

Poesia

76

Assaig

110

Altres Novetats

122

L'intens perfum del paper

Alicia Toledo

128

Editorials valencianes

Catalunya

CONSELLERIA DE CULTURA I ESPORT

Els llibres valencians travessen fronteres

L'any 2009 la Generalitat, a través de la Conselleria de Cultura i Esport, ha organitzat la presència de les editorials de la Comunitat Valenciana a les principals Fires Nacionals e Internacionals del Llibre.

La Conselleria de Cultura i Esport, a través de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques, va organitzar, per primera vegada l'any 2009, la participació del sector editorial valencià a les principals fires nacionals i internacionals del llibre. Uns encontres professionals, que durant els darrers anys, ja comptaven amb una presència habitual de les editorials de la nostra Comunitat: *la Bologna Children's Book Fair* (Bolonya), una de les fires internacionals més importants del món pel que respecta a la literatura infantil i juvenil; *Liber-Feria Internacional del Libro* (Madrid/Barcelona), una cita anual orientada fonamentalment a missions comercials, on els editors estableixen contactes anuals amb distribuïdors, llibreters i bibliotecaris; *la Frankfurter Buchmesse* (Frankfurt), la convocatòria internacional imprescindible per a la compra i venda de drets d'autor.

L'objectiu d'aquesta iniciativa, tal i com s'arregla a la Llei 3/2002, de 13 de juny del Llibre, és donar suport a la indústria editorial i contribuir decididament a què les nostres empreses inicien, o consoliden, la internacionalització dels seus productes. Uns objectius que sens dubte permetran, a més de mostrar la riquesa cultural de la nostra Comunitat, donar a conèixer l'excel·lent treball dels nostres creadors, escriptors i il·lustradors.

Per aconseguir aquests objectius, la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques ha coordinat la instal·lació d'un estand institucional, on tenen cabuda totes les empreses editorials de la Comunitat Valenciana que desitgen acudir a aquestes cites anuals. L'estand, de 48 m², disposa d'un espai d'exposició per als llibres i d'una àrea de treball per a reunions professionals.

La Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques ha coordinat la instal·lació d'un estand institucional, on tenen cabuda totes les empreses editorials de la Comunitat Valenciana. L'estand, de 48 m², disposa d'un espai d'exposició per als llibres i d'una àrea de treball per a reunions professionals.

També, per a potenciar la difusió i coneixement de les nostres empreses arreu del món, s'han elaborat tres catàlegs, un per cadascuna de les fires esmentades, en els quals podem trobar informació sobre les principals novetats editorials, així com un índex de totes les empreses del sector que treballen al nostre àmbit territorial. Aquests catàlegs, editats en format paper, també es poden consultar electrònicament, ja que es troben allotjats a la pàgina web de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques (http://dglab.cult.gva.es/Libro/li-en-catalogos_e.htm).

Bologna Children's Book Fair (Bolonya)

del 23 a 26 de març de 2009 (<http://www.bookfair.bolognafiere.it>)

Aquesta Fira, que l'any 2009 va complir la seua 47 convocatòria, és una cita anual imprescindible per al sector editorial que es realitza durant el mes de març a la bella ciutat italiana de Bolonya. És una fira de caràcter professional i el seu objectiu principal és la compra i venda de drets d'edició especialment de llibres de literatura infantil i juvenil. Assisteixen editorials, agents literaris i també altres professionals del sector de l'edició, especialment il·lustradors, que treballen durant tres dies intensos per a mostrar les seues darreres novetats, realitzar contactes amb altres col·legues i descobrir noves oportunitats de negoci.

L'any 2009 van participar en l'estand col·lectiu de la Generalitat un total de dènou editorials valencianes que van aportar una selecció de les seues novetats. L'estand va ser inaugurat per la directora general del Llibre, Arxius i Biblioteques, Silvia

Caballer Almela, amb l'assistència d'editors i editores, el president i el secretari tècnic de l'Associació d'Editors del País Valencià (AEPV) i una representant de l'Associació Professional d'Il·lustradors de València (APIV).

Una de les iniciatives més destacades d'aquesta fira és la concessió del premi *Bologna Ragazzi Awards*, un reconeixement de gran prestigi en el món del llibre il·lustrat per a xiquets i joves, que compta amb diverses categories: ficció, no ficció, *New Horizons* i, en 2010, s'ha incorporat la modalitat *Opera Prima*, que vol distingir projectes e iniciatives originals. Al premi es poden presentar les editorials que ho desitgen amb un nombre il·limitat d'obres, totes elles editades durant l'any anterior a la convocatòria. L'editorial valenciana, Media Vaca, ha rebut aquest premi en tres ocasions. En 2009, va guanyar en la categoria de ficció, pel llibre *Robinson Crusoe*, de l'il·lustrador cubà resident a València, Ajubel. A l'acte de lliurament del guardó, que tingué lloc en la Biblioteca Salaborsa de Bolonya, va assistir, a més de l'editor i l'autor de l'obra, la directora general del Llibre, Arxius i Biblioteques, Silvia Caballer. Aquest llibre va ser distingit també per la Generalitat, en l'any 2008, amb el Premi al Millor Llibre Il·lustrat en castellà.

A més, els visitants de la fira poden gaudir d'una exposició d'il·lustradors que s'organitza des de l'any 1967. Les obres exposades estan dividides en dos categories: ficció i no ficció, i han estat escollides després d'una rigorosa selecció per part d'un jurat internacional format per editors, artistes i altres professionals del sector. D'aquesta exposició s'edita un catàleg que és un excel·lent material de treball per als editors d'arreu del món.

Liber-Feria Internacional del Libro (Madrid)

Del 7 al 9 d'octubre de 2009 (<http://www.ifema.es/ferias/liber/default.html>)

Aquesta fira, organitzada per IFEMA i promoguda per la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya (FGEE) es va celebrar en el mes d'octubre al recinte de la Fira de Madrid. El país convidat d'honor l'any 2009 va ser Rússia, que va oferir al públic assistent un ampli programa cultural amb la participació de nombrosos autors i editors.

Com en edicions anteriors, aprofitant aquesta cita s'han celebrat actes d'entrega d'importants guardons. Entre ells, el Premio Bibliotecario ARS (America Reads Spanish), organitzat per la Federación de Gremios de Editores de España, el ICEX i la Oficina Económica y Comercial de España en Miami; els premis als llibres millor editats, als llibres amb millors il·lustracions Infantils i Juvenils, i millors encuadernacions artístiques, organitzats pel Ministeri de Cultura; el Premio Boixareu Ginesta que destaca la tasca d'un llibrer; els premis al foment de la lectura als mitjans de comunicació, i el premi a la millor iniciativa de foment de la lectura en biblioteques obertes al públic.

Liber és una de les principals plataformes de negoci del sector del llibre i està dedicada especialment a l'edició en llengua espanyola. Aquestencontre internacional és per a molts editors una antesala de la Fira de Frankfurt. Es celebra alternativament a Madrid i a Barcelona, cada dos anys, i compta amb una gran assistència de professionals que, segons les dades oficials, es troben al voltant de 12.000 visitants.

En aquesta 27 edició, la Consellera de Cultura i Esport de la Comunitat Valenciana, Trini Miró, va voler acompanyar els editors i editores valencians assistents, i va ser l'encarregada d'inaugurar l'estand institucional. Un recinte dissenyat exclusivament per a les fires del llibre i que la Generalitat posa a disposició de les editorials de la nostra Comunitat. Durant la visita, la Consellera va tindre l'oportunitat de parlar personalment amb els empresaris i representants del sector i acudir a un dinar de treball on es tractaren diferents temes d'interès. En tots els actes va estar acompanyada per la directora general del llibre, Arxius i Biblioteques, Silvia Caballer Almela i els membres del seu equip. En esta ocasió van ser trenta-set les editorials valencianes que van exposar les seues novetats a l'estand de la Comunitat Valenciana i que també van participar en la guia d'editorials valencianes que ha elaborat la direcció general del Llibre, Arxius i Biblioteques.

Frankfurter Buchmesse (Frankfurt)

Del 14 al 18 d'octubre de 2009 (<http://www.book-fair.com>)

Al voltant de 7.300 expositors de més de 100 països d'arreu del món i més de 290.000 visitants converteixen aquesta fira en la més important del sector de l'edició. L'estand de la Generalitat va acollir les darreres novetats publicades per les vint-i-sis editorials valencianes que van participar amb l'exposició dels seus llibres i també en el catàleg *Books for exporting Valencian Community 2009 / Libros para la*

L'objectiu d'aquesta iniciativa és donar suport a la indústria editorial i contribuir decididament a què les nostres empreses inicien, o consoliden, la internacionalització dels seus productes.

exportación Comunitat Valenciana 2009, en edició bilingüe castellà-anglès, elaborat per la direcció general del Llibre, Arxius i Biblioteques.

Per recolzar la presència de les editorials valencianes en aquesta cita internacional anual que, en 2009 va complir 61 anys, es van desplaçar a Frankfurt el subsecretari de la Conselleria de Cultura i Esport, Carlos Alberto Precioso Estiguín, acompanyat pel cap de l'Àrea de Coordinació del Llibre, Arxius i Biblioteques de la direcció general del Llibre, Arxius i Biblioteques Fernando Lliso Bartual. En aquesta ocasió el país convidat d'honor de la fira va ser la Xina.

La fira compta amb un programa cultural molt complet que, durant l'any 2009, va estar dedicat al llibre electrònic sota el lema «Le ponemos cara al futuro». Tanmateix, al llarg dels seus pavellons, distribuïts en diferents nivells, podem trobar a més de les darreres novetats editorials, presentacions de llibres, trobades amb escriptors, debats i ponències al voltant del llibre i el món editorial, exposicions d'il·lustradors, prestigiosos premis, etc.

Sens dubte, aquestes fires són una excel·lent oportunitat per fer negocis, establir nous contactes, desenvolupar idees i projectes i actualitzar les relacions internacionals que han anat teixint-se durant tot l'any als despatxos de les editorials.

Una cita imprescindible per als professionals del sector editorial que vulguen conèixer i donar a conèixer els seus millors llibres.

□ Maria Martínez
Letres Valencianes, n° 27

GENERALITAT
VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA I ESPORT

De marxa amb la màgia

Assentada en el món infantil, la màgia és una arma que es pot utilitzar per a finalitats ben nobles, o bé amb intencions tenebroses i malvades. *La nostra amiga Mandonguilla* és ben bé un exemple d'aquestes dues vessants.

LA NOSTRA AMIGA MANDONGUILLA

NEUS CARAÑANA I ESCRIVÀ

IL·LUSTRACIONS DE TONI SEGARRA

COL·LECCIÓ «SALABRET D'HISTÒRIES

96 PÀGINES / 978-84-92763-06-1 / 8 EUROS

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2009

Pau i Marina són dos amics que esperen il·lusionats l'excursió que faran amb l'escola. Després del viatge amb autobús arriben a una pinada on s'esperen passar un molt bon dia. Però l'atzar els fa entrar per una cova que resultarà ser el camí a un món de màgia i bruixeria. Allà faran amistat amb Mandonguilla, una bruixa amb fusta de fada, que per més que ho intenta no aconsegueix fer por als humans. Aquesta amfitriona tan particular acollirà als xiquets durant el temps en què es trobaran en aquesta nova terra. Un temps limitat, car al cap de tres postes de sol, el seu món –on estan els seus companys d'excursió– que de moment ha quedat congelat, quedarà exposat de nou al pas del temps, i començaran a trobar-los a faltar.

Desafortunadament per a Mandonguilla i per als xiquets, no totes les bruixes d'aquest nou món són bones. Tèrbola, la cosina malèfica de la bruixa, en assabentar-se de la presència dels xiquets farà mans i mànigues per dificultar-los l'estada. Un ultimàtum de Tèrbola els obligarà tant a investigar en el món de la màgia com en la vida de Mandonguilla mentre el rellotge corre perillosament en contra.

Neus Carañana s'endinsa amb aquesta obra en el món de la narrativa juvenil, que fins ara havia cultivat en la ves-

sant de la poesia. Es tracta d'una obra escrita amb energia i un entusiasme que es transmet a través de tota la

història. L'autora descriu amb detall tots els moments i els sentiments amb què es troben els personatges, canalitzant d'aquesta manera totes les emocions directament al lector. I si bé la narració tanca d'una forma un tant sobtada sí és cert que utilitza molts recursos per a descriure amb detall els moments del clímax –descripcions detallades, adjectius adients, onomatopeies o diàlegs que demostren ofici en l'escriptura–.

Pel que fa a les il·lustracions, de Toni Segarra, són tan delicioses com coherents. El text i la il·lustració estan plenament correspostos, i les imatges respecten el ritme de la narració; els traços potencien la imaginació del lector en un món que mescla la màgia amb la realitat. Amb tot, cada dibuix està perfilat i complementat amb tot tipus de detall.

Es tracta, doncs, d'una narració amb ritme, que transmet energia i emoció per cadascun dels esdeveniments que viuen els personatges protagonistes. Les il·lustracions complementen el text amb el seu dinamisme, i els més joves es podran enganxar fins a l'últim minut d'una obra que utilitza un valencià acurat i adient a les edats a què està destinada.

□ Marta Insa Gualde
Letres Valencianes, n° 27

¡Que viva la diferencia!

«La foto está en el ojo del fotógrafo. Mi ojo busca lo que propicia la emoción, en mis fotos hay un 90% de búsqueda y un 10% de casualidad». Estas palabras de Korda definen muy bien no sólo a la fotografía sino al arte en general y, para lo que aquí nos interesa, a la elaboración de un álbum ilustrado.

CORB

LEO TIMMERS

IL·LUSTRACIONS DE LEO TIMMERS

TRADUCCIÓ DE JOSEP FRANCO MARTÍNEZ

28 PÀGINES / 978-84-9824-514-1 / 12,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Ya hemos comentado en otras ocasiones cuánto de elaboración tiene un álbum ilustrado. De cómo su calidad es la confluencia de, fundamentalmente, tres factores: historia, ilustraciones y edición. *Corb* es un ejemplo de álbum ilustrado que obedece a un objetivo premeditado: hacernos reflexionar sobre el diferente y sobre su marginación.

La LIJ ha tratado en diversas ocasiones con gran acierto este tema. En *Juul* de Gregie de Maeyer el protagonista va progresivamente mutilándose aquellas partes de su cuerpo que desagradan a los demás. En *La isla* de Armin Greder el desconocido no logra traspasar la desconfianza que genera. Ambos son ejemplos dramáticos sobre la suerte que corren los diferentes. En otras ocasiones el tema se trata con un cierto humor, que no banalización, sobre todo si el destinatario es un primer lector.

En *Corb* un pájaro grande y negro de enorme pico que siempre se encuentra solo, descubre a otros pájaros y quiere ser su amigo. Pero éstos, como otros, huyen asustados. Corb se siente diferente y hace lo imposible por parecerse a ellos. Intenta aparentar lo que no es pero «aunque el mono se vista de seda...» Sólo la casualidad hará descubrir a los demás (y también a él mismo) que posee valores que van más allá de lo puramente externo.

Leo Timmers (Bélgica, 1970) procede del mundo del diseño. Ha ilustrado libros infantiles, hasta dar el paso de acometer todo el proceso creativo, en los que se dan ciertos elementos básicos: son protagonizados por animales (generalmente humanizados) que siempre aparecen de perfil; son muy expresivos en las distintas situaciones que experimentan; los colores, tanto de los personajes como de los fondos, son planos, básicos, provocando imágenes contundentes por el fuerte contraste. El humor es otro elemento constante, destacando especialmente en títulos como *El doctor submarino* o *Yo soy el rey*. Sus libros se editan en unos veinte países.

En *Corb* casi todos estos elementos están presentes unidos por un diseño de página que denota el dominio de su autor: fondos blancos para hacer destacar

a sus protagonistas, especialmente a Corb en toda su negrura; predominio de la horizontalidad y la linealidad, sólo rota en dos ocasiones; textos breves, esenciales, para desarrollar una historia que puede dar un interesante juego dialéctico entre adultos y niños (aplicable tanto en el espacio escolar como en el doméstico), pues propicia reflexiones básicas en torno a un tema tan actual como el de la aceptación del diferente, de cómo su presencia nos enriquece, representado obviamente en *Corb*, símbolo de nuestros miedos e ignorancias.

El mensaje de Timmers resulta fácilmente entendible para los más pequeños, que es de lo que se trata.

□ Ana Isabel Caro
Lletres Valencianes, nº 27

La història del València C.F. a l'abast de tothom

Estem davant d'una obra que ens acosta a la història del València C.F. a través d'un còmic. Replega vora mig centenar d'escenes de la vida del club que van des de la seua fundació fins al moment actual. Un treball adreçat als més joves, però que també pot ser per a uns altres públics.

VALENCIA C.F. XE QUE BO

DAVID MATEO

IL·LUSTRACIONS DE SANTIAGO SANCHIS

93 PÀGINES | 978-84-9826-493-7 | 19,50 EUROS

CODEXVAL EDICIONES, PATERNA, 2009

Valencia C.F. Xe Que Bo és un còmic que servirà a l'aficionat d'a peu per a conèixer més i millor l'ahir i el hui del seu club. Unes pàgines on es detallen els principals fets de la trajectòria de l'entitat, especialment els més positius. Tot i que el títol no és ortogràficament correcte, el contingut s'adapta a ell. El títol o està en castellà, o en valencià, i per tant s'hauria d'accentuar o no, a més que cal un signe d'exclamació final.

L'obra relata, fins i tot en to èpic en alguns moments, les principals gestes del club en els seus primers 90 anys d'existència, des que el 18 de març de 1919 s'aprovaren els estatuts del Valencia Foot-ball Club, en vespra de Sant Josep. El primer partit va ser en maig d'eixe mateix any.

El títol d'alguns dels capítols ens il·lustra sobre el contingut: «El primer partido del Valencia», «Algirós», «Algo más que un club», «Manos arriba, esto es un

atraco», «La primera final de Copa», «El Valencia más internacional», «El final de la década eléctrica» o «La liga de la riada», entre d'altres.

La lectura es fa agradable, sobretot si t'agrada el futbol. Veure la diferent indumentària que tenien els jugadors al principi, que les copes eren donades per l'ajuntament, la ubicació del primer estadi, els fitxatxes que es dugueren a terme, i tota l'evolució politico-social de la part gestora del club pot inclús acostarnos a un temps molt diferent a hui.

El llibre-còmic és de format gran, concretament 27 per 22,5 centímetres, quasi quadrat, i la coberta i totes les pàgines són amb fons de color negre. Consta de tapa dura i noranta-tres pàgines. Pel que fa al text, és en lletra blanca, de cos un poc massa menut. Les il·lustracions, per la seua banda, ocupen la majoria de l'espai de cada doble pàgina, aproximadament el huitanta per cent, de forma que el text és molt poc significatiu respecte a la il·lustració. Estem parlant, per tant, d'un llibre que s'ha concebut fonamentalment per a ser vist. I concebut com un còmic, el seu públic potencial és un públic jove. En la part final, i després dels capítols de glòria més recents del València C.F., hi ha una bibliografia bàsica formada únicament per tres obres, a les quals es

pot remetre aquell interessat en la història del club que vulga aprofundir en qualsevol dels aspectes que ací es descriuen breument.

El treball acosta la història del club, i fins i tot pot servir com una lectura de classe. Al capdavall, és una publicació oficial del València C.F. que no aporta gran cosa, però que intenta cobrir un buit important: crear una línia oficial de llibres dedicats al club, i adreçat a un públic determinat. També naix d'una necessitat: continuar omplint espai als mitjans de comunicació. Allò que en 1919 no ocupava a penes espai en els diaris, el València C.F., hui ja ha superat de bon tros les corregudes de bous com a competidor.

□ Agustí Hernández Dolz

Un món de fantasia

Després de la publicació de les col·leccions «Metacuentos» i «Multicolor», l'editorial Ecir fa una nova aposta pel món de la literatura amb aquest llibre il·lustrat de gran format.

PRINCESES DEL MÓN

KATELL GOYER

IL·LUSTRACIONS DE MISSIGRI

28 PÀGINES / 978-84-9826-505-7 / 22,50 EUROS

EDITORIAL ECIR, PATERNA, 2009

Quasi totes les xiquetes en algun moment de la seua vida han somniat amb ser princeses i fins i tot algunes d'elles, encara que hagen deixat arrere ja fa molt temps la infantesa, continuen pensant que poden arribar a ser-lo. I és que en el món sempre han existit princeses, encara hui en el segle XXI algunes d'elles gaudeixen d'una gran popularitat i les seues vides són seguides per milers de persones. Alguns casos per tots coneguts són el de la Princesa Letizia d'Astúries, Victoria, hereva al tron de Suècia, Màxima d'Holanda, la princesa Beatriz d'Anglaterra, les princeses de Mònaco, Carolina i Estefanía, la princesa Mary, casada amb l'hereu al tron danès o la menuda princesa Aiko, filla del príncep hereu de Japó.

L'editorial Ecir ens presenta en aquest llibre, que és una traducció del francès i del que també existeix una versió en castellà publicada per l'editorial catalana Edicions B, a altres princeses igual no tan reals però que han habitat durant generacions l'imaginari col·lectiu. El llibre ens narra catorze d'aquestes llegendes tradicionals transmèses al llarg dels anys de pares a fills i que transcorren en diferents llocs del planeta. Uns fantàstics relats que ens donen a conèixer mons rics, llunyans i

desconeguts com la Xina, l'Índia o Àfrica i que ens mostren a algunes de les dones més belles que en ells van viure com la princesa russa Natasha, la princesa africana Rehani, la princesa tahitiana Taia o la princesa xinesa Li Chaowei. A través d'elles se'ns desvetlen algunes de les històries més conegudes de la mitologia clàssica.

Cadascuna de les llegendes estan contades amb una doble pàgina i magnífiques il·lustracions a color acompanyades de solapes que ens faran viatjar per un món oníric on la màgia és la veritable protagonista.

La part gràfica és obra de la francesa Valérie Moigne, que signa els seus treballs amb el nom de Misstigri, i que a més d'il·lustradora és també pintora i grafista.

Encara que *Princeses del món* és un llibre que en principi està recomanat per a lectors d'entre 5 i 8 anys, el llibre agradarà a un ampli públic que sens dubte gaudirà observant en cadascuna de les seues pàgines els rics detalls que contenen.

El llibre a més té un caràcter pedagògic ja que, a través del relat literari, aconseguix acostar als més joves al coneixement de les diferents cultures que cohabituen en aquest bast món que ens envolta.

La recuperació d'una obra emblemàtica

Un estiu a la Marina Alta és un conte d'abans de la llei d'ús i ensenyament del valencià, d'aquells que ajudaria a posar les bases del que seria una literatura infantil valenciana. Denes reedita aquest clàssic, després de quasi 40 anys de la primera eixida al mercat, en una edició bilingüe.

UN ESTIU A LA MARINA ALTA

CARME MIQUEL

IL·LUSTRACIONS DE FRANCESC JARQUE

COL·LECCIÓ «CONTES DE TOTS»

88 PÀGINES / 978-84-96545-83-0 / 8 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

Jaume, de catorze anys, és un jove de la Marina Alta que explica a través d'una carta la vida dels habitants de la comarca al llarg de l'estiu. Es tracta d'una narració senzilla, on el narratori explica amb «ets i uts» tant les característiques de la seua família com les dels seus veïns. A més de tots els amics i familiars, el lector també coneix el procés d'elaboració de la pansa; una descripció curosa però sense resultar carregada, amb una prosa senzilla i rica. Hom es veu immers, doncs, en un antic món d'olors, sensacions i la calma propis del camp, amb les seues expressions i ritus, les supersticions i la feina dura.

Carme Miquel, autora valenciana consagrada, regala amb aquest text una història on la intenció originària era probablement la de conservar d'alguna manera una forma de vida que s'esvaïa; aquesta intenció, a quaranta anys vista, serveix ara quasi com a testimoni del passat que s'ha esvaït completament. Queda la prosa senzilla i ferma, i les explicacions detallades sense arribar a l'extenuació sobre com vivien encara moltes famílies a la Marina que dedicaven part dels seus esforços agrícoles a la pansa. L'autora, en el moment de l'elaboració del text va tindre l'ocasió de mantindre consultes a propòsit dels elements lingüístics del text amb dos

grans de la nostra literatura: Enric Valor i Francesc Ferrer Pastor. Això mateix ja seria una garantia de qualitat si no fos perquè sabem que Carme Miquel, amb els anys, ha consolidat una ferma carrera com a escriptora tant per a joves com per a adults.

El mateix es pot dir de l'il·lustrador, Francesc Jarque, un home dedicat durant tota la seua vida al disseny i a les belles arts. La portada s'ha redissenyat per a l'edició, i seria difícil decidir quina de les dues portades és més bella, l'antiga o l'actual, tant per la simplicitat com per la capacitat d'expressar la idea del conte en una imatge. Al llarg de tot el llibre les il·lustracions obrin una finestra al lector per a imaginar amb més facilitat tots els escenaris —difícils ja de trobar— dels riu-raus, o de les cases on la gent anava a estiuar —o «quedar-se»—.

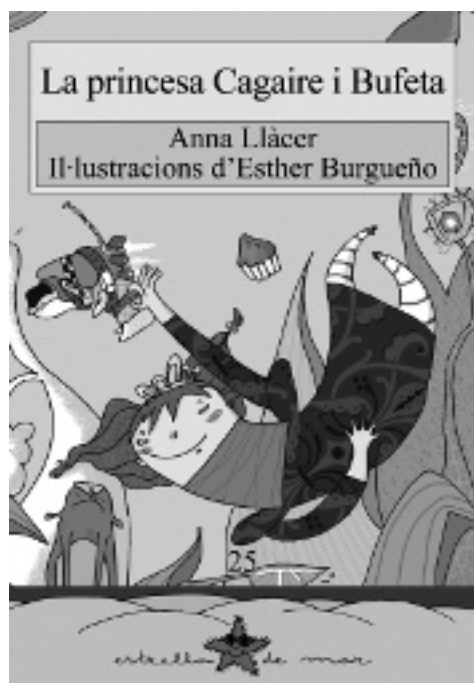
Ens trobem, doncs, amb una obra emblemàtica que no només resisteix els embats del temps, sinó que es converteix en el testimoni d'una forma de viure que ha anat desapareixent perillosament en aquests quaranta anys que separen les dues edicions d'*Un estiu a la Marina Alta*.

□ Marta Insa Gualde
Lletres Valencianes, n° 27

Noms i malnoms

La princesa Bella Cagaire i Bufeta té un problema, des que té memòria s'ha sentit incòmoda a causa dels seus cognoms. Sempre li ha resultat incompreensible el fet de tindre un nom tan bonic acompanyat de dues paraules tan lletges. Així que ha pres una decisió, una nit marxarà del seu palau per tractar d'acabar amb anys de burletes a l'escola. Amb l'ajuda dels seus rebesavis aconseguirà alliberar-se de prejudicis i complexos.

LA PRINCESA CAGAIRE I BUFETA

ANNA LLÀCER

IL·LUSTRACIONS D'ESTHER BURGUEÑO

COL·LECCIÓ «ESTRELLA DE MAR», 25

80 PÀGINES / 978-84-9904-009-8 / 5,75 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2009

Bella Cagaire està farta de sentir el constant xafardeig dels companys a l'escola al voltant dels seus particulars cognoms. A ella tampoc li agraden i, per això, considera imprescindible canviar-los, trobar uns altres més adequats, que passen desapercebuts per a tothom. A l'escola principesca on acudeix cada dia, té bons amics i amigues, però també alguns que sempre estan a punt de fer broma amb el seu nom. Fins que un dia decideix acabar amb aquesta situació, surt del seu palau sense dir res a ningú i tracta de parlar amb els seus rebesavis –els únics que, tal i com li han dit els seus pares, tenen la capacitat de renunciar als seus noms de llinatge reial– per canviar aquesta insostenible situació.

L'aventura fora de casa finalitza quan Bella escolta les històries que els pares dels pares dels seus pares li conten sobre la vida de dos dels seus avantpassats, un Cagaire i un Bufeta pels quals Bella sent una profunda admiració. Així, la narració de les aventures d'Ernest Bufeta, pintor amb poders excepcionals, i d'en Francesc Cagaire, bufó d'un dels regnes més poderosos que haja existit mai, canvia l'actitud de Bella envers els seus cognoms. La història d'aquesta princesa moderna és la història de qualsevol xiquet o xiqueta que se sent acomplexat per alguns dels molts aspectes que són im-

portants durant aquestes edats (de cinc a vuit anys). Bella, la protagonista de la nostra història, aconsegueix lliurar-se dels complexos a través de l'admiració per la gent que ha compartit cognom amb ella, però aquesta situació es pot treballar al voltant de qualsevol de les moltes altres inseguretats dels menuts. Amb una bona dosi d'ironia (la història presenta moltes situacions còmiques i divertides) Anna Llàcer ha escrit un relat divertit i suggerent, on les situacions narrades ens donen una altra visió dels contes de fades i princeses més tradicionals, temàtica que agrada molt als menuts. L'univers que envolta Bella Cagaire i Bufeta està ple de referències «principesques», però el que resulta interessant és aquesta nova visió sobre aquest món: un palau amb 365 pisos –un pis per viure cada dia de l'any–, un Col·legi Principesc, una Residència Reial per a Ancians de la monarquia, fins i tot una cuinera reial encarregada de fer sempre que siga necessari creïlles fregides o una aixeta de la qual només ix Fanta de taronja, la preferida de Bella... En definitiva, tot un univers de referències pròpies de la tradició dels contes de regnes màgics, princeses i fades, però transformat amb una lleugera dosi d'humor, ironia i absurd.

□ Sònia Martínez Icardo
Letres Valencianes, n° 27

Adivina on s'amaga el zisosaure

Este àlbum il·lustrat desplegable, és un recorregut en busca de la bestiola zisosaure, endevinalla rere endevinalla, a través d'escenes divertides, acolorides i suggerents. El llibre permet als adults compartir el joc amb els lectors més menuts.

ZISO SAURE

AGNÈS DE RYCKEL

IL·LUSTRACIONS D'AGNÈS DE RYCKEL

TRADUCCIÓ DE ROSA SERRANO

22 PÀGINES / 978-84-8131-847-0 / 14 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2009

Tàndem Edicions no deixa de sorprendre amb edicions acurades, interessants, originals i que destaquen del comú dels llibres infantils. Esta marca editorial continua sent una garantia de qualitat i ben fer en l'edició. *Zisosau* és un àlbum il·lustrat, amb pàgines desplegable, a tot color, que proposa al lector menut un joc per a descobrir què hi ha darrere del primer colp de vista sobre la pàgina. És un joc d'endevinalles visuals, que a més de la narració facilita una actitud participativa per part del lector i fins i tot la interacció si la lectura de l'àlbum és compartida per menuts i pares. La il·lustració va acompanyada d'un simpàtic text per als primers lectors, que orienta sobre la direcció en la qual buscar la bestiola amagada. Les pàgines estan sembrades de grans bèsties acolorides tan sols identificables en desplegar les pàgines, així com xicotets i acurats detalls, animallets que formen part de suggerents i simpàtiques escenes, quasi totes elles domèstiques o en espais naturals.

El *Zisosau* és el gran desconegut, l'animalot que ningú no ha vist i comencem a buscar només obrir el llibre. En el camí el lector trobarà papallones de color rosa, aranyes, que es despenquen d'una petita làmpada de nit, caragols verds com la mar, un camaleó que

trau la llengua, gavines que segueixen el viatge d'un vaixell, un gat que s'agafa a una farola per a no envolar-se pel fort vent, un animalot darrere de la roba que s'ha posat a eixugar, una formiga solitària carregada amb menjar, una cistella voladora gegant, una granota que fuig de l'olor d'uns calcetins pudents, uns cuquets ratllats que es confonen amb els cordons d'unes botes de fer camí de muntanya.

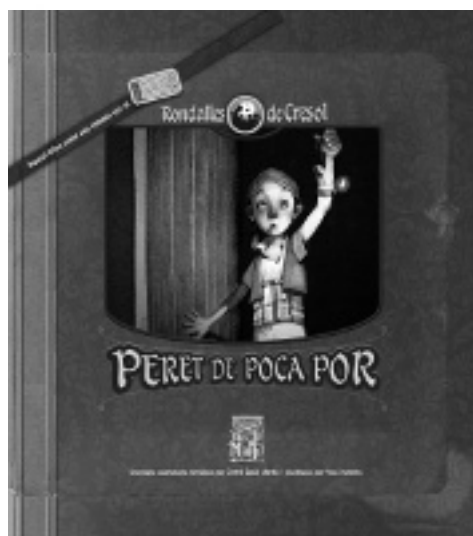
El llibre està concebut per a lectors a partir de 4 anys i és molt apropiat per a compartir menuts i adults i jugar junts a trobar eixa bestiola desconeguda que és el *Zisosau*, que sembla estar amagada darrere d'allò més quotidià, unes botes, roba estesa, un paraigua, una arruixadora...

Una proposta divertida i recomanable.

□ Anna Gimeno Berbegal
Lletres Valencianes, n° 27

Sense por s'arriba a tots els llocs

Peret és un xiquet que procedix d'una família pobra, son pare és un bracer, són tres germans i en sa casa el menjar és escàs. Com és un xiquet poc poregós decidix passar la nit en una casa encantada i sortejar tots els perills si això suposa menjar en condicions.

PERET DE POCA POR

JORDI RAÛL VERDÚ

IL·LUSTRACIONS DE FRAN PARREÑO

COL·LECCIÓ «RONDALLES DE CRESOL», I

24 PÀGINES / 978-84-268-1456-2 / 15 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2009

Peret de poca por és el primer volum de la col·lecció «Rondalles de Cresol» en què s'arpleguen contes populars pertanyents a la tradició oral. Una iniciativa molt interessant no sols perquè d'esta manera es recopila i preserva una tradició oral, sinó també perquè les històries que així es recuperen ens mostren la forma de vida d'altres temps, les tradicions i el vocabulari d'ús en l'època.

El relat ens mostra com un xiquet que no coneix la por supera en una nit tot tipus d'horrors. Sense el permís de sa mare demana a l'alcalde de la població en què viu la clau d'una casa abandonada, de la qual ningú que hi haja passat la nit ha eixit amb vida. A Peret, que no tem res, ni els fantasmes, ni les calaveres, ni els crits l'espanten, la nit se li passa volant i saciada tota la seua fam amb l'enorme quantitat de menjar que troba en el rebost, aconseguix dormir unes hores. La recompensa serà gran perquè tota la seua família podrà traslladar-se a la casa i son pare, que és jornalero, podrà treballar la seua pròpia terra.

Als xiquets de hui en dia els resultarà sorprenent que al nostre país es visquera amb tantes carències i que la fam pugua ser el motor perquè un xiquet s'atrevisca a passar la nit en una casa encantada. Ha de ser impensable per a algú que té tant de tot: menjar, dol-

ços, joguets, roba... que hi haguera xiquets en un altre temps que ni tan sols podien menjar com cal.

La història d'esta rondalla és prou curiosa, ens instrueix sobre els costums i el mode de fer d'un altre temps, i ens mostra com llevar la por dels xiquets. A través de l'humor i la figura de Peret veiem com fantasmes, calaveres i diablets no tenen cap rellevància si no els prenem en compte. Amb este graciós relat els xiquets descobrixen que amb valentia es poden obrir moltes portes en la vida.

Peret de poca por és un relat molt educatiu i didàctic que ensenya als més xicotets, ajudant-los a enriquir el seu vocabulari amb noves paraules. Les il·lustracions són també molt encertades, els xicotets lectors podran imaginar amb certesa com vivia i vestia la gent en un altre temps. És a més un complement molt agut el recurs del Museu de l'antigor per a conèixer més detalls de l'època en què està ambientada la rondalla.

□ Lourdes Rubio Vergés
Letres Valencianes, nº 27

L'Ícar del segle XIX

Eoin Colfer ha creat un heroi que no té res de postmodern i sí bastant de tradicional. El protagonista és capaç d'enfrontar-se a la més cruel de les traïcions i de reeixir. Les aventures interminables d'aquest jove valent i intel·ligent, disposat a desafiar la llei de la gravetat, són del tot recomanables.

AIRMAN

EOIN COLFER

TRADUCCIÓ D'ALBERT TORRESCASANA

COL·LECCIÓ «ESFERA», 18

437 PÀGINES / 978-84-9824-441-0 / 16,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Ben poca gent té la sort de nàixer mentre vola. Conor Broekhart veu la llum del sol mentre els seus pares fan un viatge experimental en un globus aerostàtic. Aquesta pintoresca situació inicial, en cap moment exempta de risc, converteix el naixement d'aquest xiquet en un gran esdeveniment a les illes Saltee, la pàtria de l'heroi, on se situa l'acció. Per sempre més, Conor Broekhart sentirà la curiositat, primer, i la necessitat, després, de volar, de fer realitat un dels grans somnis de la humanitat des tots els temps.

Enlairar-se com un ocell, emprendre el vol, abandonar una terrenalitat massa estrenyedora vol dir, en termes humans, no només desafiar les lleis de la natura, sinó també aconseguir un determinat grau de llibertat. El nostre protagonista, emulant els personatges mitològics Dèdal i el seu fill Ícar, ha de recuperar

aquesta llibertat amb un vol real, però també metafòric que el durà, novament, a les illes d'on va ser desterrat quan tot just despertava a l'adolescència.

Broekhart era un xiquet que tenia la fortuna de cara. Era el fill d'un dels hòmens de confiança del rei i el company de jocs, de trapelleries i l'ase dels cops de la filla del rei, Isabella. Un dia, mentre jugava amb ella, a una de les torres del castell reial, es van veure atrapats per un foc que, segurament hauria acabat amb llurs vides, si no haguera estat per l'enginy i la valentia de Conor. Dit i fet, ell va creure que l'única manera de salvar la princeseta era improvisant una espècie de paracaigudes. I això li va valdre encara més el favor del rei. Com si d'un cavaller medieval es tractara, Conor va rebre una formació impecable en l'art de les lletres i en l'art de les armes i va esdevenir un hàbil espadatxí. El seu mestre, Víctor Vigni, fou, sens dubte, un far lluminós en el seu procés de formació física, intel·lectual i espiritual. Però, la tragèdia i la traïció assetgen el protagonista, que és testimoni del magnicidi del seu rei i del seu estimat Víctor. La ment perversa de Bonvilain aconsegueix fer responsable Conor d'aquest terrible crim i el jove acaba desterrat a una presó que ens recorda a la del castell d'If, on el jove

Edmond Dantès també ha de sofrir el resultat d'una conxorxa, en la famosa novel·la de Dumas pare.

La narració de Colfer enceta una etapa literària amb un nou heroi que està convençut que allò que salva les vides és «la informació i no pas les heroïcitats nascudes de la ignorància». Amb aquesta màxima i amb l'objectiu de restablir la seua dignitat i demostrar la seua innocència, Broekhart segur que serà capaç d'enganxar el públic jove. No hi busquem, però, fades o gnoms o aprenents de bruixot, perquè no en trobarem, segons ens diu tràiler promocional de l'obra.

□ *Isabel Clara Moll Soldevila*
Lletres Valencianes, n° 27

El teler de la memòria

És el nom allò que ens defineix? A cavall entre la mitologia i l'avantguarda es narra aquesta història que parla de la memòria i de l'oblit. Recuperar el nom després de l'amnèsia no serà gens fàcil per al nostre protagonista que haurà de destrènyer altres realitats abans de recuperar la seua.

EL JOVE QUE VA PERDRE EL NOM

JESÚS MOLLÀ CASTELLS

COL·LECCIÓ «LA MOTO», 21

119 PÀGINES / 978-84-8131-864-7 / 10 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2009

Just quan el paper de la memòria s'enlaira com a aval del desenvolupament de les societats contemporànies apareix aquest llibre que, en clau juvenil, aborda la necessitat de vetllar pels records i la identitat.

Després d'ensopegar i caure un bac amb la bicicleta, un jove oblida el seu nom i enceta un palpitant viatge cap a la ciutat de la memòria, Nemòpolis. En una ruta que transita per la mitologia i l'avantguarda, l'autor endinsa el jove protagonista en l'embullat món de l'oblit.

Amb grans dosis de perspicàcia el jove recorrerà els indrets més recòndits d'una ciutat emmurallada que custodiarà les pèrdues i coneixerà personatges de la mitologia grega que, revestits amb noms amb gran càrrega simbòlica, es convertiran en el seu pigall.

Al seu costat el nostre jove protagonista, que en la història s'anomenarà Anò-

nim, coneixerà de primera mà on dormen els oblidats amors fracassats, on s'amaguen les barbàries de les infàmies que avergonyeixen la Humanitat i on pernocten les afligides vides d'altres joves com ell.

Partint del controvertit axioma que el nom fa la cosa, Anònim es sotmetrà a un rejuvenit mètode per recuperar el seu nom. Es posarà en la pell del qui ho té tot i del qui no té res. Patirà amb el sofriment d'un nen que creua l'Estret en busca d'una vida millor o amb la tristesa d'aquell que és maltractat, però també ho farà amb aquell que malgrat que sembla tenir-ho tot, pateix per la ignorància d'uns pares massa ocupats. Tots ells personatges que havien caigut en la teranyina de l'oblit perquè la seua trista realitat els abocà al menyspreu per allò que eren.

Cadascuna d'aquestes situacions està associada de manera enginyosa amb un mineral, les característiques del qual descriuen les distintes realitats. L'ambre reflecteix la crua realitat dels qui es juguen la vida per buscar un raig d'esperança, i és que etimològicament significa «allò que flota a la mar»; l'ametista, pedra de color morat com els blaus que deixen al rostre les reprovables pallisses dels maltractadors; o la maragda com la pedra preciosa, el diamant en brut

que s'amaga darrere de cada víctima de la violència masclista.

La realitat, però, del nostre protagonista és una altra. És lluent, pura i valuosa com l'or que li farà veure que allò que té és més del que molts altres han imaginat mai.

Aquest conte, presidit per Mnemòsine –deessa de la memòria– i amb la filosofia i la història com a rerefons, és tot un al·legat a la responsabilitat de cultivar els records, a la reminiscència de la nostra identitat com a persones i a la imperiosa necessitat de venerar allò que som i tenim. Al cap i a la fi el teler de la memòria es broda amb els fils del record i amb ells teixim la nostra identitat.

□ *Berta Rodrigo Mateu*
Lletres Valencianes, n° 27

La Gran Aventura

Un buen día Eduardo descubre con asombro la existencia de árboles blancos. Este inesperado hallazgo será el motivo que le llevará a protagonizar una aventura inolvidable. Sólo su voluntad de superación le empujará a buscar la solución del conflicto en el que se ve inmerso.

LOS ÁRBOLES BLANCOS

GRACIA ÍÑIGUEZ LÓPEZ

IL·LUSTRACIONS D'EVA GONZÁLEZ SALES

COL·LECCIÓ «MOSQUETERO»

48 PÀGINES / 978-84-936566-1-4 / 6,20 EUROS

OBRABIERTA EDITORIAL, VALÈNCIA, 2008

La aparición de nuevos medios dedicados a la creación literaria es un hecho que todos debemos celebrar por lo que significa para el mundo de la Cultura. Hace poco más de un año se presentaba en Valencia la editorial Obrabierta con un proyecto cultural que abarca diez colecciones diferentes de libros. Para su presentación, Obrabierta contaba con varios títulos, uno de ellos el libro infantil que hoy comentamos, *Los árboles blancos*, del que es autora Gracia Íñiguez López, con dibujos de Eva González Sales.

Siempre se ha creído en la conveniencia de acostumbrar a los niños pequeños a considerar los cuentos como un valioso elemento en el que buscar distracción, de la misma manera que buscan diversión en sus juguetes.

Quizás el secreto del escritor infantil está en la utilización de la vida cotidiana del niño; todas las cosas que le ve-

mos hacer son válidas: sus respuestas ante la vida, sus juegos, sus ilusiones, sus miedos; en definitiva se trata de observar las actuaciones del niño y hacerlas creíbles insertándolas en un mundo de ficción.

Realidad y fantasía, vividas por el protagonista, es lo que advertimos en el cuento que ahora comentamos. Gracia Íñiguez ha escrito un libro, valiente en cierto modo, al que titula *Los árboles blancos*. En él nos narra la historia de Eduardo, un niño con Síndrome de Down, cuya vida, desde muy pequeño, se ha visto plagada de pequeñas aventuras. Todos los días va al Colegio de San Juan para aprender cosas y también para enseñar a los mayores lo que ellos no entienden. Su madre, «mamá» como él la llama, suele decirle todo lo que necesita saber para desenvolverse en una sociedad competitiva como la nuestra. Para Edu todo en la vida es especial, cada día aprende palabras y rostros nuevos, e incluso aprende a valorar el parpadeo de las luces o los colores de los semáforos. Para él no es un problema desconocer las cosas, sólo tiene que entenderlas.

Un día, al salir de su colegio, después de su jornada diaria, encamina sus pasos hacia el lugar de trabajo de su mamá, una tienda donde en determinadas épo-

cas del año se dedican a vender artículos navideños. Al entrar en el local se sorprende al distinguir un gran árbol blanco. Aquel descubrimiento le desconcierta de tal modo que Edu no logra dominar la situación. En la mente del muchacho se instala un grave conflicto que no sabe solucionar: él conoce muchos árboles y está seguro de que ninguno de ellos es blanco.

Averiguar la verdad sobre la existencia de los árboles blancos es el motivo de Eduardo para romper con su rutina de cada día, provocando una serie de complicaciones vividas por los protagonistas de *Los árboles blancos* de muy diferente manera.

□ M. Teresa Espasa
Lletres Valencianes, nº 27

Històries de princeses, històries reals

La literatura infantil de compromís és aquella que apropa el seu lector a problemes actuals entremesclant històries de ficció i de realitat. Tractar al jove lector com un adult explicant amb fantasia aquelles històries que el preocupen, que l'atemporeixen.

ELS BUFITS DE MILIET

ENRIC LLUÇ

IL·LUSTRACIONS DE FRANCESC ROVIRA

COL·LECCIÓ «ALBADES. SÈRIEVERDA»

86 PÀGINES / 978-84-263-7222-2 / 7,88 EUROS

EDELVIVES BAULA, MISLATA, 2009

Quan parlem de literatura infantil ens ve al cap històries de fades, de princeses, de mons fantàstics... Relats amens per fer gaudir de debò als més menuts de la casa. Una generalització que no està renyida amb l'aposta personal de l'escriptor d'Algemesí Enric Lluch. Qui amb els seus llibres *El marqués del Potet, Jo...i les circumstàncies* i així un gran etcètera ens demostra com la literatura de compromís també pot, a més de divertir, educar i ensenyar a superar problemes molt pròxims a la infantessa. És tracta doncs, d'històries de fantasia per explicar problemes reals.

En *Els bufits de Miliet* Enric Lluch segueix fidel al seu estil. Miliet, el protagonista d'aquesta història té molt preocupats als seus pares. Es tracta d'un xiquet molt especial, per això princeses encantades de cabells llargs i suaus, botigues d'animals ben diferents a les que coneixem... I així, un sense fi de personatges extravagants acompanyen Miliet en aquesta història. Sense oblidar, però, els seus bufits de tots els colors violat, verd... Però sobretot el de color groc llimona que és el que millor el cura de les seues tremolors. Bé, els bufits i els cables i els medicaments del Doctor Tomàs Freire que és l'encarregat d'ajudar a Miliet i als seus pares a curar-se de la seua malaltia.

Enric Lluch està acompanyat en aquesta ocasió per les il·lustracions de Francesc Rovira. Un paper molt important el que desenvolupen aquests professionals i més si es tracta de narrativa infantil. Ja que gràcies a ells els joves lectors veuen reforçades les paraules amb els traços i dibuixos, transmetent-los així la innocència de Miliet, la tristesa per part dels pares, però també l'esperança i l'admiració cap al seu fill i la seua lluita per guanyar la batalla a la infermetat.

Una narració real com són les malalties mentals en els més menuts i els problemes que això suposa a la família és l'aposta d'aquest llibre. Compromís, així, per part de l'autor i de l'editorial (Edelvives Baula) en una història de carn i ossos. Però més enllà de les paraules, l'aposta de compromís d'aquest llibre ve demostrada amb la destinació del 0,7% de la venda del llibre al Projecte «Mejora de la Calidad y oferta educativa del ciclo diversificado del Instituto Tecnológico de Quiché de Chichicastanango (Guatemala)» gestionada per la ONG Solidaritat, Educació, Desenvolupament (SED). Una iniciativa que ben bé podrien prendre nota totes les editorials.

□ Andrea R. LLuch
Lletres Valencianes, n° 27

La postguerra de les dones

El causant: amb aquest títol fred i rotund, Castellano canvia el seu registre habitual de narrador d'històries per als més menuts cercant un públic adult. El títol no és casual; es refereix al causant d'una injustícia irreparable: la mort d'un home bo.

La narració se situa en els anys quaranta, durant la repressió franquista. La protagonista, Marta, es proposa esbrinar si el vell que acaba de conèixer és el responsable de la mort del seu avi. Ella sent la mateixa necessitat que té sa mare de saber quin fou el parador d'Ernest Cucala, a qui anomenen «el causant». És el causant d'una injustícia: la mort d'un home bo, el seu avi, el pare de sa mare, l'home de la seua àvia. El neguit d'estar davant el possible causant de tant de dolor la durà a prendre una caixa del pis de Cucala quan ell mor. Encetarà una investigació que, si bé la durà a trobar les respostes que l'atabalen, desequilibrarà la seua vida quotidiana.

Estructurat en 26 capítols, l'argument ens duu a diferents llocs, alguns d'ells amb noms de contingut simbòlic com ara el mas de la Pena o el poble francès Pau, pronunciat *po* (com la por, segons explica l'autor). Al costat de referències

EL CAUSANT

PEP CASTELLANO

COL·LECCIÓ «JUVENIL», 19

224 PÀGINES / 978-84-92435-16-6 / 9,90 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2009

a Nova York, Barcelona o Mauthausen, els fets principals es remeten, tanmateix, a una ciutat de nom indefinit on hi ha llocs que són reals (l'institut Vicent Castell) i fins i tot persones de renom (Antoni Gascó) castellanencs. Els paral·lelismes amb el joc de pilota també ens remeten a terres valencianes. Així doncs, Castellano ambienta la novel·la en la seua terra.

Els personatges que hi intervenen ben bé podrien ser persones que van patir tot el que es conta. Són gent senzilla, de procedència rural, i un dels recursos que millor ho evidencia és l'ús de col·loquialismes i una parla molt propera a la de la gent de poble.

Hi trobem un seguit de narradors en primera persona. Les veus de Marta i de sa mare són les que sobresurten. Per la mare, sabem de l'àvia de la protagonista, amb la qual cosa hi ha els testimonis de les dones de tres generacions successives. També hi trobarem algunes veus masculines, com ara la de l'avi de la protagonista, en les cartes que envia des de la presó. Aquesta alternança acaba donant relleu a les veus femenines, com si Castellano volguera incidir en el patiment d'aquelles persones que, sense anar a lluitar al front, van haver de lliurar dures batalles per la supervivència i per la pèrdua dels éssers estimats. És a dir, aquelles que més van acusar la crueltat d'una guerra on van anar per-

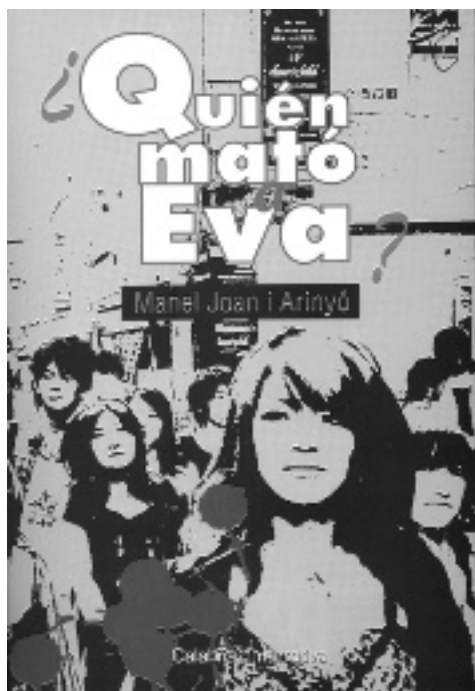
dent tot allò que més dol perdre: les persones primer, la llibertat després i fins i tot la dignitat d'un soterrar digne. La mare de la protagonista sent una necessitat vital de tancar aquell episodi que va dur a la presó son pare, sense haver comès cap delictes, i que li va costar la mort. Aquesta dona no pot trobar la pau perquè sap que hi ha algú que va provocar l'assassinat de son pare. És un episodi vital que no ha pogut tancar; una història i un patiment semblant per a tots els que ho van haver de viure en carn pròpia. Així doncs, se'ns descriu amb rigorositat tot un seguit de fets que deixen constància escrita del dolor dels familiars de les víctimes del franquisme, amb una incidència en el neguit i en la desesperació d'uns fets cruels. Se'ns encomana la ira i la rancúnia.

Hi ha contínues retrospeccions. És interessant l'episodi en què són al front de Terol, en la batalla que va decidir la fi de la guerra i la victòria del bàndol franquista, descrit amb diàlegs vius.

Castellano, que té publicades una majoria d'obres per al públic infantil i juvenil, cerca ara un altre públic. Amb aquesta novel·la, afegeix la seua veu a tantes altres que han triat la dels vençuts en el conflicte bèl·lic. Parlem de Memòria Històrica, d'uns fets ocorreguts en la nostra història immediata i que convé no oblidar per tal de no repetir.

Un intriga quasi fílmica

Malgrat el seu títol explícit, aquesta novel·la d'intriga policial amaga molts secrets i misteris que el lector haurà de descobrir a poc a poc. Crímens en sèrie, ritus satànics, pel·lícules *snuff*, una trama de pederastes internacionals; o simplement la lluita pel poder i la cobdícia humana.

¿QUIÉN MATÓ A EVA?

MANEL JOAN I ARINYÓ

COL·LECCIÓ «CALABRIA NARRATIVA»

192 PÀGINES | 978-84-92768-04-2 | 11 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

La versatilitat és potser un dels millors trets que caracteritzen l'obra de Manel Joan i Arinyó (Cullera, 1956). Des de sis poemaris a novel·les eròtiques, o des d'obres basades en fets històrics com el nazisme a *Escuma de mar* o a ficcions adreçades a un públic més majoritari i juvenil com la que hui comentem.

Dit i fet. Quan llegim aquest llibre és impossible que no ens vinga a la memòria records de casos locals famosos –i encara no resoltos– com el triple assassinat de les xiquetes d'Alcàsser, o alguns clítxés molt concrets d'èxits de taquilla com *Instint bàsic*, *Tesis* d'Amenábar o d'algunes telesèries com *CSI*. I és que de vegades, més que una novel·la sembla que estiguem davant d'un *script* cinematogràfic (no debades Arinyó va treballar com a guionista a televisió), *flashbacks* per a omplir els buits del passat; un narrador quasi càmera, asèptic, que contrasta amb l'oralitat viva dels seus personatges; l'absència de

descripcions literàries; la importància dels diàlegs per a entendre i fer evolucionar l'acció; la divisió en capítols molt pareguda a seqüències de rodatge amb canvi d'espai i personatges...

Tals són les concomitàncies amb els mitjans audiovisuals que l'autor arriba, fins i tot, a emprar algunes tècniques de telecomèdia com la publicitat dissimuladament encoberta d'una gran quantitat de marques (automòbils, perfums, begudes alcohòliques, etc.) o els *racords* (fotogrames ensamblats a partir d'un tret comú) com per exemple, entre els capítols 7 i 8 lligats a partir d'una estàtua mitològica, o entre el 18 i el 19 per mitjà d'una placa policial.

L'estructura és tan simple com eficaç, i no busca l'originalitat sinó la seua funcionalitat narrativa: una parella de periodistas, el Roger i la Montse, fan un reportatge d'un triple assassinat que va ocórrer ja fa tres anys a Torreforta, a les rodalies de Tarragona. La història recull entrevistes, els metges forenses, l'advocat, la mosso d'esquadra, els familiars de les víctimes, i el suposat criminal Héctor que dies després morirà en circumstàncies sospitoses. Un estrany cas ple d'interrogants, pistes destruïdes que per secret sumarial no podem revelar. *¿Quién mató a Eva?* com a producte de gènere s'adequa i s'ajusta a la perfecció

a les seues convencions i paràmetres. La seua originalitat no ve determinada per l'argument (que segurament l'hauré vist en desenes de pel·lícules o difós als telediaris) sinó més aviat en la resolució de la trama, la dossificació mil·limetrada de les pistes, la sintaxi dislocada fins al capítol 19 on es resol l'enigma. Per altra banda, Arinyó deixa entreveure en la seua narrativa alguns temes secundaris, però de gran actualitat, com el debat moral entre el dret a la informació i el dret a la intimitat de les víctimes, la manca d'ètica d'alguns programes de TV (recordem l'etapa de l'autor com a contertulià en aquest mitjà) o la corrupció urbanística d'alguns ajuntaments. De vegades la ficció imita la realitat, i altres voltes, com en aquest cas, es limita a copiar-la.

□ J. Ricart
Lletres Valencianes, n° 27

Les set benediccions d'una jove detectiu

Les aventures d'una jove detectiu en els tènrics carrers del Londres del segle XIX és la proposta literària de l'autor Philip Pullman. Amb aquest llibre la col·lecció Esfera, d'Edicions Bromera, ens acosta una obra juvenil d'èxit internacional.

LA MALEDICCIÓ DEL ROBÍ

PHILIP PULLMAN

COL·LECCIÓ «ESFERA», 21

296 PÀGINES / 978-84-9824-444-1 / 11,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Imagineu que esteu en una conversa i pregunteu al vostre interlocutor si sap alguna cosa sobre les «set benediccions», de sobte a l'escoltar aquestes paraules el gest de l'home que vos escolta s'ompli de por i cau mort. No hi ha cap dubte, esteu al davant d'espantós secret que no serà fàcil resoldre. Sally Lockhart és la jove protagonista d'aquesta escena que ens narra, en els primers capítols, el llibre *La maledicció del robí*. Una emocionant novel·la melodramàtica ambientada en Londres a l'any 1872.

Com és d'esperar, no descobrirem ací quin és el secret que amaguen darrere de les esgarrifoses set benediccions, però si que destacarem alguns dels aspectes més rellevants d'aquells llibre. I sense dubte un dels punts claus d'aquesta obra (i de la saga que ha escrit Pullman) és la protagonista de la novel·la: Sally Lockhart. Es tracta d'una xica de 16 anys

que ha quedat òrfena després de la misteriosa mort del seu pare al llunyà Extrem Orient. Ella no sospita res, però l'espurna que obrirà la llauna dels misteris serà la recepció d'una misteriosa carta que la posarà en la pista per intentar esbrinar els veritables motius que s'amaguen darrere de la desaparició del seu progenitor.

Sally és un personatge amb unes aptituds particulars que aconseguen captar l'atenció del lector, i dels seus companys d'aventures. La jove Lockhart és un pou de sorpreses en cada capítol ja que en unes pàgines pot ser una pionera en la gestió d'un negoci de fotografies, unes pàgines més endavant demostrar coneixements d'estratègia militar i més endavant disparar una pistola amb desimboltura, si és necessari. Per tant, queda clar que en el moment històric de la novel·la, enmig de l'època victoriana anglesa, les característiques de la Sally estan fora del prototip de la dona d'aquell temps. Un fet que la fa més singular i més encisadora.

Un altre aspecte interessant és el retrat dels cercles més violents del mercat de l'opi d'aquella època, incorporant la cobdícia, les mentides i alguns crims. A més de l'encertada recreació, també cal destacar la destresa de l'escriptor per bastir una xarxa de personatges se-

cundaris, amics fidels i enemics despietats, que acompanyen i entrebanquen les accions de Sally.

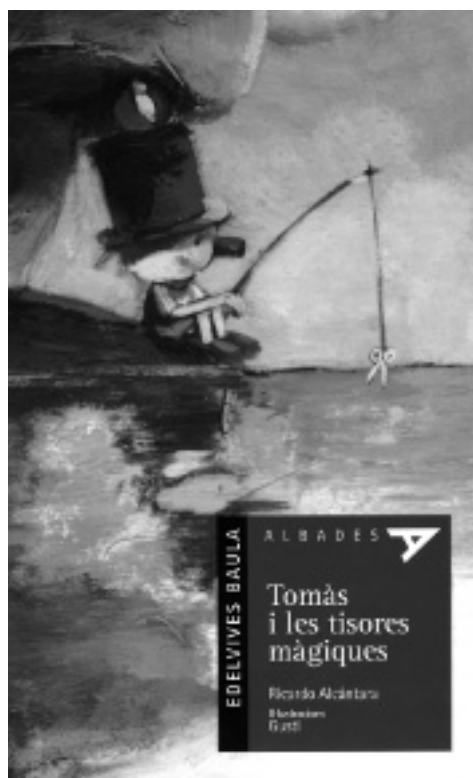
Per tant, tenim els ingredients típics d'una autèntica novel·la de detectius, ja que fins i tot tenim la influència i l'escenari londinenc d'un dels personatges literaris més famosos d'aquest gènere: Sherlock Holmes. Si a tot açò li afegim l'estil narratiu àgil de Pullman tenim una història d'aventures que fa que per al jove llegir siga una activitat entretinguda i divertida.

□ Ricard Peris
Lletres Valencianes, n° 27

El tiempo ido

Tomàs es un muñeco de madera que tiene tres amigos: una muñeca, un tren y una pelota. Un día dos de ellos deciden marcharse y Tomàs se queda muy triste. Para poder ser de nuevo feliz, necesita descubrir una manera de recordarlos.

TOMÀS I LESTISORES MÀGIQUES

RICARDO ALCANTARA

IL·LUSTRACIONS DE GUSTI

COL·LECCIÓ «ALBADES», 17

48 PÀGINES / 978-84-263-7219-2 / 7,40 EUROS

EDELVIVES-BAULA, MISLATA, 2009

Cuando perdemos a una persona querida sentimos un vacío enorme, inmenso e intenso, y nos invade la nostalgia. Su recuerdo nos acompaña especialmente cuando regresamos a los lugares que un día compartimos. Y eso ocurre porque, como ha escrito en numerosas ocasiones Javier Marías, «el espacio es el único verdadero depositario del tiempo, del tiempo ido». Mantener vivo el recuerdo de las personas a las que hemos querido es posible, porque sólo se pierde aquello que se quiere olvidar o aquello que se quiere borrar, el resto permanece porque forma parte de ti. La vida se va construyendo a base de pequeños trozos de aquellos con los que has tenido la inmensa suerte de encontrarte y que han compartido contigo un mismo tiempo y un mismo espacio. Cuando descubres que es posible sabes que su recuerdo permanecerá. Eso, más o menos, es lo que plantea el libro *Tomàs i les tisoires màgiques* publicado por Edelvives-Baula. Un texto, que forma parte de una serie con el mismo personaje como protagonista, dirigido a niños y niñas a partir de 5 años y que es de una gran belleza textual y plástica. Un libro que para alegría de los amantes de los buenos textos aunque sea para niños más pequeños, o por eso precisamente, trata una temática bastante novedosa en los libros para estas eda-

des. De cómo plantear el tema de la muerte para primeros lectores ya se han publicado algunos libros, entre ellos y hablando de editoriales valencianas uno excelente de Mar Cortina publicado en el año 2005 por Tàndem titulado *On és el iaio?*, pero tratar el tema de la ausencia y de como afrontarla, no es tan frecuente. Este reto se lo han planteado conjuntamente un tándem formado por un escritor y un ilustrador, y digo conjuntamente porque la importancia de la imagen en este libro es enorme, ya que ayuda a entenderlo. Unas ilustraciones a todo color que inundan las páginas y que están realizadas a base de grandes trazos de colores. De los autores podemos decir que Ricardo Alcantara es un escritor uruguayo instalado en Barcelona desde 1975, un autor prolífero que ha escrito más de un centenar de libros que han sido traducidos en más de 10 países. Por su parte Gusti es un ilustrador argentino, también instalado en Barcelona, con una larga trayectoria artística, autor también de magníficas ilustraciones para numerosos libros. Un libro que sin duda servirá para enseñar a recordar a aquellos que ocuparon una parte de nuestra vida porque al final, tarde o pronto, a todos nos tocará hacerlo algún día.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, nº 27

Oronelles verdes i fantasmes orfes

Després de *Julia y el verano muerto* (Ponent, 2004), Álvaro Ortiz reprèn personatges i situacions d'aquella obra per bastir una mena de fantasia sobre les mateixes fantasies que, trenant històries tan inversemblants com emotives, homenatja la inquietud i la imaginació de l'esperit humà.

JULIA Y LA VOZ DE LA BALLENA

 ÁLVARO ORTIZ

 COL·LECCIÓ «SOLYSOMBRA»

 72 PÀGINES / 978-84-96730-35-9 / 16 EUROS

 EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2009

Potser algú pensa que *Julia y la voz de la ballena* és una divagació tòpica i infantil sobre els clixés més

rancis de les fantasies clàssiques i, especialment, de les marítimes i d'allò que tendeix a considerar-se «meravellós» en literatura. La cita inicial de Jules Verne, amb una mena d'axioma i declaració d'intencions alhora («cal creure-ho tot si es tracta de balenes», podríem resumir), i el fet que més endavant trobem referències més o menys òbvies a altres autors canònics –Stevenson i Melville– són elements que poden induir aquesta mena de lector a creure's davant d'un pastitx recurrent que no aporta res de nou a una imatgeria més que establerta; pirates i balenes, sí, però també infants fantasmagòrics i sirenes que interactuen amb els humans protagonistes amb la mateixa naturalitat amb què pretendríem saludar la nostra encantadora veïna farmacèutica pel carrer. Tanmateix, no és gens cert el que pensaria aquest infame i malandri lector que tant em convé haver-me inventat: precisament Ortiz té l'habilitat de bastir, amb elements inversemblants que s'insereixen com si res al transcurs del relat, un món propi capaç de donar veu als més profunds sentiments humans... però, sortosament, sense que això signifiqui plasmar-los amb tota la insípida cruesa de la literalitat (que és el que alguns, dissortadament, entenen per literatura).

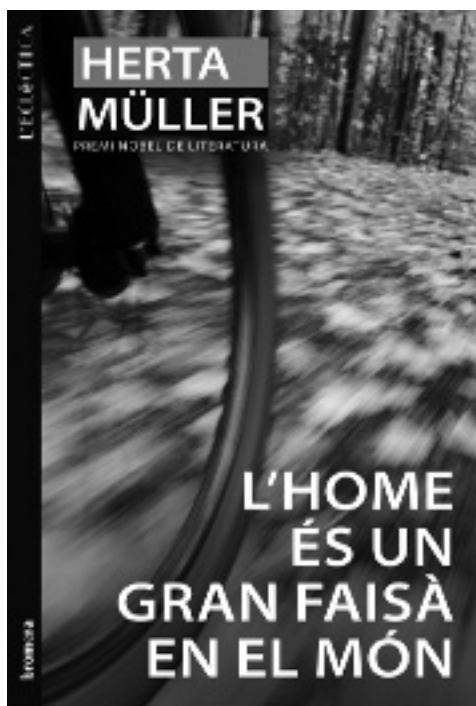
Julia y la voz de la ballena conta la descoberta d'un tresor pirata per part d'uns nens a les galeries

subterrànies d'una illa, la història d'amor entre una sirena melancòlica i un vell mariner, la llegenda urbana dels peixos que habiten sota l'Òpera de París i que reben aliment del seu personal... però parla, alhora i d'una forma indèstria, de la necessitat d'una amistat més o menys sincera en algun moment de la vida –sobretot durant la infantesa–, de la recerca d'un familiar desaparegut i l'angoixa que és capaç de provocar, del goig universal de realitzar activitats diferents de les quotidianes per poder continuar endavant (reflectit justament en aquesta anècdota de nodrir els peixos, activitat perillosa pel lloc on es duu a terme però necessària per a qui la practica, precisament perquè no és com allò que sol fer ja). Tot això, unit a una capacitat narrativa lloable, a una planificació magnífica i a un estil visual gairebé inconfusible, fa d'aquest àlbum una entrançable revelació, el joc entusiasta de perseguir un autèntic tresor pirata que només mostra la carta guanyadora al final. I quin final! Absolutament increïble, però també dotat d'un immens valor emotiu –potser per això mateix–, aquest desenllaç tanca la narració d'una manera tan enlluernadora que, per descomptat, ja no en pense dir res més.

□ *Felip Tobar*
Lletres Valencianes, n° 27

En defensa de les minories i contra els totalitarismes

Tot coincidint amb la concessió del premi Nobel de Literatura a Herta Müller, Edicions Bromera acaba de publicar els dos primers títols de l'autora: *L'home és un gran faisà en el món* i *La bèstia del cor*. D'aquesta manera s'enceta la tasca de traducció d'una obra inèdita fins ara en la nostra llengua.

L'HOME ÉS UN GRAN FAISÀ EN EL MÓN

HERTA MÜLLER

TRADUCCIÓ DE RAMON MONTON

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 174

130 PÀGINES / 978-84-9824-631-5 / 13,90 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Herta Müller, membre de l'Acadèmia Alemanya de Llengua i Literatura i autora de més d'una vintena de llibres entre novel·les, poesia i assaig, traduïts a nombroses llengües, ha estat guardonada amb alguns dels premis més importants d'Alemanya, com ara el Kleist, el Würth, l'Aspekte i el Joseph Breitbach, als quals cal sumar ara el Premi Nobel de Literatura, atorgat a qui: «amb la concentració de la poesia i la franquesa de la prosa, descriu el paisatge dels desposseïts». Vet ací les paraules textuais amb què la Fundació Nobel reconeixia la tasca d'aquesta filla de suabs (minoria de descendents d'alemanys que viuen a Romania) que va ser marginada i censurada al seu país per refusar col·laborar amb la policia política del règim comunista de Ceaucescu i per defensar els drets d'aquesta minoria suaba a la qual pertany. No debades, la dictadura de Ceacescu i la vida dels germanòfons de Romania és un tema constant de la seua literatura. El 1987, Müller abandonà

Romania i s'instal·là a Alemanya amb el seu marit, el novel·lista Richard Wagner. Per a la primavera, Bromera ha previst la publicació de dues obres més de Müller: *En terres baixes* i *Atemschaukel*, considerada per la crítica l'obra més poderosa de l'autora. La voluntat de Bromera, però, és no quedar-se amb aquests quatre títols inicials, sinó apostar per l'autora i anar oferint tota la seua obra. I és que Müller té vint-i-dues obres publicades fins ara, entre les quals hi ha també poesia i assaig. D'aquesta manera, l'alzirenca Bromera prosegueix amb el seu projecte de fer-nos arribar, després de l'egipci Mahfuz i el turc Pamuk, els Nobel inèdits, minoritaris i excepcionals. En *L'home és un gran faisà en el món* els protagonistes són els membres d'una comunitat d'expressió germana a la Romania rural, dins d'una atmosfera opressiva d'insòlita cruessa. Un relat sorprenent, ja pel títol (que trobem en una frase d'un dels primers contes) i per l'estranya bellesa quasi onírica dels relats breus que s'encadenen al llarg de les 130 pàgines del llibre. En Windisch, l'home que passa cada dia amb bicicleta, des de fa dos anys, pel costat del monument als morts, és el conductor de la mirada que ens endinsa en l'univers d'una població petita, amb els seus personatges i les seues rutines quotidianes: la fàbrica de vidre, amb els seus petits i grans objectes bellíssims, el manicomi, la farinera, el viatge a la ciutat, els túnels i l'estranya

manera de viure dels alemanys, el record de la guerra, de Rússia... es converteixen en senyals que el lector va trobant al llarg d'un camí inquietant, que no pot deixar de recórrer fins al final, a través de les petites escenes quotidianes que encadenen en un tot els supervivents d'aquest poble.

Hi ha, sens dubte, la capacitat de crear imatges a partir de la quotidianitat, fer de la quotidianitat metàfores brillants. I això és la força de la paraula. Això és la gran literatura i res a veure amb el costumisme inútil, de tenir a les mans un objecte bell i de llegir-lo pel simple plaer de trobar la bellesa.

Aquí la bellesa ens mostra l'horror i la perplexitat de veure com, malgrat totes les morts, hem de continuar vivint. Ens revolta en el nostre intent de mostrar-nos indiferents.

La prosa de Müller ha estat descrita per la crítica com combativa, per ser una de les últimes veus que demana justícia per als deseparats i oblidats per la Història. Sempre dura, lúcida i mordaç, conté, però, fortes dosis de lirisme. I és que, la de Müller és una veu molt personal i atractiva i els seus relats adquireixen una dimensió d'imatges d'una enorme densitat poètica i d'una gran sensualitat. Tot això i més, s'ha dit del darrer premi Nobel de Literatura. Sens dubte, una literatura impregnada de les vivències personals d'algú que li va tocar viure durant trenta anys sota una dictadura.

La bondat que justifica la vida

Panait Istrati convoca el lector amb la seducció i l'espontaneïtat pròpies del millor contista oriental. Al voltant de la llar, o d'un aiguardent, tres històries –contades per un alter ego imaginari, Adrian Zograffi– aprofundeixen amb saviesa i humanitat en les dimensions més extremes de l'ànima humana.

KYRA KYRALINA Y EL TÍO ANGHÉL

PANAIT ISTRATI

TRADUCCIÓ I NOTES DE MARIAN OCHOA DE ERIBE

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS»

344 PÀGINES / 978-84-8191-892-2 / 25 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

El pitjor dels destins pot amagar una alegria. Aquest és el missatge d'un escriptor brillant i sorprenent que va morir ignorat, autor d'uns relats trasbalsadors. Vagabund romanés i autodidacta, Istrati, va viure una vida d'aventures i riscos, tot deambulant a l'encontre de la llibertat més absoluta i víctima dels capritxos del devenir. Una existència que troba ressò en els personatges furtius i imprevisibles dels tres relats reunits per Pre-Textos en la seua col·lecció de clàssics, i que tant hem de celebrar que no caiguen en l'oblit.

«Poeta de la promiscuidad y de la ambivalencia de Oriente», com en diu Claudio Magris, Istrati escriu històries que bateguen i fan bategar. Difícil és mostrar-se indiferent davant d'uns personatges que –maltractats per la vida– aprenen i ens ensenyen sobre ella.

Vagabunds, busca vides, comerciants, bandolers, aventurers... Tots ells ens parlen també de l'autor i de la seua manera d'indagar en l'ésser humà, d'una necessitat de «*contemplar sin cesar el abismo del alma humana*», tal com la sent Dragomir, un dels protagonistes. A partir dels records, un dels grans temes d'aquests tres relats, naix el dolor, «*(...)cuanto duele cuando revuelves en los baúles de los viajes lejanos*», però alhora –i sobretot quan creiem que tot està perdut– són font d'espenta i esperança. Així li ocorre a Dragomir, quan empresonat en una situació vexatòria i tot desitjant morir, sent la força de «*los bellos rostros de mi pasado*», i diu: «*Aparecieron vívidos en mi mente, enternecieron mi corazón, sustituyeron la amargura por alegría y me obligaron a buscar siempre el bálsamo eterno en las caras de los hombres*». Així doncs, si el record d'un moment sagrat consola, encara suavitza més l'amistat, com ocorre en aquest cant líric a la llibertat i a l'amistat, per on desfila aquella voluptuositat que en deia Magris; la mescla cultural d'Orient, del Mediterrani, i del folklor dels Balcans.

En aquests cants, sentim les penes de l'adolescent Dragomir, de l'oncle Anghel –destroït per una dona mandrosa i negligent– i del bandoler Cosmos, un

home fort i apassionat per a qui el devenir reserva la tragèdia. De totes tres, però, la història de Dragomir és la més commovedora. Als setze anys, aquest jove ja coneixia «*la vileza del alma humana*», però aviat va descobrir que «*la bondad de un solo hombre es más poderosa que la maldad de miles de hombres. El mal desaparece con la muerte del que lo ha causado; el bien continúa brillando tras la desaparición del justo*». Després de viure humiliacions, Dragomir es repetia: «*si sigo siendo bueno a pesar de cuanto vi, de todo lo que sufrí, es para rendir un homenaje a aquel que creó la bondad, que la hizo escasa y la situó entre las bestias, como única justificación de la vida*».

Segurament per això, Istrati no estalvia en parodiar la intel·ligència i la bondat humanes, posant-les en evidència, bé davant un gos que es comporta amb més humanitat que els humans, o amb reflexions tan agudes i sornegueres com aquesta: «*No es en absoluto cierto que el hombre sea la criatura que entiende el sentido de la vida. Su inteligencia no sirve para gran cosa. Que pueda hablar no significa que no sea tonto. Pero donde su estupidez supera incluso a la inconsciencia de los animales es al adivinar y sentir las penas de sus semejantes*».

FUGA en Fa menor

Alexander Norberg, afamado director de orquesta, traza un plan a su medida para dar sentido a sus últimos días dentro del olimpo de la música. Inconscientemente, acabará dirigiendo la vida del resto de los personajes, que le seguirán, arrastrados por la magia de su arte.

HOTEL BORG

NICOLA LECCA

TRADUCCIÓ DE PATRICIA ORTS

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CONTEMPORÀNEA»

228 PÀGINES / 978-84-8191-986-8 / 20 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

Las fugas interiores forman parte de la trama que sostiene la novela de Nicola Lecca. Todos los personajes caminan inconscientemente en una misma dirección: escapar de su propia historia. Una constante huida hacia delante, en busca de una felicidad sin aditivos, basada en el ego antisocial.

Podría decirse de *Hotel Borg* que es una novela teñida de gris, donde, tanto los paisajes exteriores –desde Londres a Reykiavik– mostrados con tintes de penumbra, como los universos interiores, que se presentan erráticos y desnortados, carentes de afecto, adquieren la condición de purgatorio vital en espera del logro de unos objetivos personales que, por abstractos, nunca llegarán a definirse.

Si bien la línea narrativa de *Hotel Borg* se conduce, de forma impermeable, bajo la piel de sus personajes, Lecca sabe dar al conjunto un carácter dinámico,

manejando con destreza sus entradas y salidas y construyendo, de manera casi teatral, el hilo conductor de una historia en la que las partes le dan sentido al todo.

Novela estructurada en tres partes, (la primera dividida en tres actos: «El aburrimento, «La libertad» y «Reykjavik») y un epílogo («Después del concierto»), donde el protagonista, Alexander Norberg, aparece en escena tras la actuación de un telonero, Oscar, que sirve de reclamo introductorio a la historia del músico, verdadero epicentro del curso narrativo, alrededor del cual giran el resto de los personajes, a quienes, el propio director, parece ir dando entrada en sus intervenciones, como formando parte de una orquesta.

Nicola Lecca establece un paralelismo entre la historia de Alexander Norberg y algunos aspectos de la biografía del compositor de la obra que elige para su último concierto, el *Stabat Mater* de Pergolesi. Así, si Pergolesi renunció a su cargo de Maestro de Capilla, retirándose al Monasterio de Pozzuoli donde, poco antes de morir, compuso su *Stabat Mater*, Lecca sitúa el eje de su novela en la renuncia de Norberg al puesto de director permanente de la Orquesta Filarmonica de Berlín, para retirarse de la música y alejarse de la admiración y

el bullicio de un público que desprecia. El resto del reparto se completa con cuatro personajes que, simplemente, se cruzan: Rebecca Lunardi, que parchea su frustración vital inventando, para sí, una maternidad tardía mediante la adopción de un joven que bien podría, en otras circunstancias, haber sido su amante; Marcel Vanut, niño preso en su propia infancia, anulada por las exigencias que precisan sus excelentes dotes para el canto; Hákon, efebo de moral distraída que sucumbe ante la admiración ajena de su propia vanidad; y, Oscar, joven que huye para demostrar una independencia vital que nunca podrá llegar a alcanzar.

□ Javier Piñol
Lletres Valencianes, n° 27

Resseguint les petges del passat

La ciutat de Xàtiva, el segle XVIII i les conspiracions polítiques que envolten la nissaga de nobles xipriotes dels Arcàngel Gabriel de Sant Esteve tornen de nou a ocupar les pàgines de la nova novel·la de Vicent Josep Escartí, *L'abellerol mort*.

L'ABELLEROL MORT

VICENT JOSEP ESCARTÍ

PREMI BLAI BELLVER-CIUTAT DE XÀTIVA 2008

COL·LECCIÓ «L'ECLÈCTICA», 171

241 PÀGINES / 978-84-9824-426-7 / 19,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

En *L'abellerol mort*, Vicent Josep Escartí es val, una vegada més, de la literatura memorialística per a relatar-nos les investigacions mampreses pel noble xipriota Arcàngel Gabriel per tractar d'esbrinar les causes que originaren l'assassinat de son pare a la ciutat de Xàtiva l'any 1764. Després de fer escala a les ciutats de Gènova i de València, ciutats on manté contactes amb persones de diversa índole que li faciliten informació referent als presumptes assassins, el noble xipriota arriba finalment a la ciutat de Xàtiva, on començarà veritablement la seua tasca d'investigació. Així, doncs, és, a través d'aquestes memòries, que el lector pot endinsar-se en la vida quotidiana de les ciutats abans esmentades tres segles enrere. En altres paraules, el lector té la possibilitat de fruitir d'unes memòries destinades a no ser publicades i, per tant, totalment domèstiques, que deixen, a cada línia, un

regust de privacitat d'allò que es reconta. I és que, a les pàgines de *L'abellerol mort*, trobem una galeria de personatges ben diversos i peculiars: bandolers al marge de la llei, assassins a sou, nobles interessats a augmentar el seu patrimoni a canvi de favors i una dona enigmàtica i pertorbadora, dona Dolcina, capaç d'enamorar bojament al nostre protagonista. En definitiva, l'autor retrata la quotidianitat dels diferents estaments de les societats genovesa, valenciana i xativina de l'època, tot i aconseguint barrejar un elenc de personatges ficticis i reals sempre al servei de la versemblança de la història ficcionada. Perquè, en definitiva, *L'abellerol mort* no és sinó una història ficcionada, una d'aquelles històries particulars que solem escriure en minúscula i que, al capdavall, conformen la Història en majúscula. Però, el recurs principal del qual se serveix l'autor per a transportar el lector al moment històric en què es desenvolupa l'acció de la novel·la no són les memòries del protagonista. O, si més no, no és, al meu entendre, el recurs que més pesa en la novel·la. I és que, molt a sovint, atorguem massa importància a la trama ideada per l'autor en detriment de la manera com aquest és capaç de recrear el passat històric a partir dels aspectes formals del llenguatge. Obviar

aquest aspecte formal seria, en el cas de *L'abellerol mort*, obviar potser el seu major encert. Perquè, si d'alguna cosa és capaç Vicent Josep Escartí, és de transportar el lector a les ciutats de Gènova, de València o de Xàtiva del segle XVIII a través de la sintaxi, del lèxic i del ritme cadenciós i sumptuós de la seua prosa, una prosa que es complau en la descripció minuciosa del detall i en l'ús variat d'expressions paremiològiques de gran riquesa. A més, però, d'aquest treball d'orfebreria lingüística, el lector no tardarà gens a copsar també un treball d'erudició i de documentació excel·lent que es veu reflectit en tot un seguit de situacions domèstiques i quotidianes que es descriuen en la novel·la amb mestria. I és que no debades Vicent Josep Escartí és un dels estudiosos més reputats en l'àmbit de la literatura memorialística valenciana dels segles XV al XVIII.

□ Salvador Ortells Miralles
Lletres Valencianes, n° 27

Una història d'iniciació

A mig camí entre la novel·la d'iniciació i la novel·la psicològica, *Una barca al bosc* narra la història d'un adolescent que abandona la seua illa natal, al sud d'Itàlia, i marxa a Torí per a prosperar. Aquesta ciutat, però, serà alhora el parany i l'alliberament per al protagonista d'aquesta novel·la inoblidable.

UNA BARCA AL BOSCO

PAOLA MASTROCOLA

IL·LUSTRACIONS DE JOSÉ AGUILAR

TRADUCCIÓ DE CRISTINA GÓMEZ I NÚRIA SANCHO

COL·LECCIÓ «DE 6 A 96», 3

285 PÀGINES / 978-84-92763-07-8 / 15 EUROS

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2009

Una barca al bosc és una història d'iniciació. Aquesta novel·la de Paola Mastrocola (Torí, 1956), però, és també la història d'una indagació personal, la del protagonista situat en un ambient hostil i refractari a les seues aspiracions. Com la Mila de *Solitud*, de Víctor Català, el personatge principal de la novel·la ha d'enfrontar-se als esculls que entrebanquen les seues il·lusions i aspiracions d'autorealització professional i personal. Gaspare Torrente és un xiquet que abandona la seua illa natal, al sud d'Itàlia, i marxa a Torí, a la «Itàlia civilitzada», per a prosperar. (Hi ha, ací, un tema secundari no gens menyspreable, com és el de la dicotomia econòmica del país transalpí, amb totes les conseqüències socials que se'n deriven, que no són poques.)

Gaspare se'n va de l'illa, doncs, i s'emporta amb ell sa mare, que l'acompanyarà

i li farà precisament d'això, de mare, com a l'illa, però que no el pot ajudar a fer realitat les seues ambicions personals. El contrast entre una mare *in presentia* i un pare absent –encara que no del tot– és també un motiu secundari a tindre en compte. Són aquests personatges que «acompanyen» el protagonista els que l'arrodoneixen, els que «donen cos» a Gaspare. Així com la mare i el pare, també la professora i la tia que viu amb sa mare i amb ell a Torí. Aquests, però, són personatges plans, no gens profunds des del punt de vista psicològic que, tot i «acompanyar-lo», l'exasperen encara més, pel que fa a les seues il·lusions. Tenim la professora de llatí, que descobreix en ell el seu potencial intel·lectual, però que l'abandona; sa mare, que en té cura, i el pare, que el manté econòmicament des de l'illa; i sa tia, que els acull, a ell i a sa mare, en un pis de la ciutat de Torí. Tots aquests personatges, però, no aconsegueixen de donar-li suport del tot, sobretot psicològicament, i Gaspare viurà una doble solitud, física i mental alhora.

L'estructura de la novel·la de Mastrocola és lineal, i el seu estil, clar. Com en *La Història*, la gran novel·la d'Elsa Morante, assistim a «la pel·lícula» del protagonista, tot i que a *Una barca al bosc* les circumstàncies i el desenllaç que de-

paren al protagonista no són, ni de bon tros, tan tràgics com en el clàssic de Morante, sobretot perquè a Gaspare li sorprendrà un element inesperat que capgirarà la seua trajectòria vital.

Aquesta magnífica i entranyable novel·la de Paola Mastrocola ens presenta la història d'un xiquet que creix en un medi hostil i, paradoxalment, ple d'oportunitats també. Un ambient que se li brinda i li ofereix a un temps els millors premis i sensacions, però també els imponderables més inesperats. Una novel·la amb la qual el lector, d'una manera o altra, també aprén a créixer amb la literatura d'una *scrittrice* que paga la pena de ser llegida.

□ Juli Capilla
Lletres Valencianes, n° 27

La vida és allò que et passa

La música i les cançons inspiren i marquen la vida en molts moments. Amb *Lennon i Anna*, Vicent Borràs recorre en un viatge nostàlgic el moment més delicat de les nostres vides: el pas de l'adolescència a la vida adulta.

LENNON I ANNA

VICENT BORRÀS

XXVI PREMI DE NARRATIVA CIUTAT DE VALÈNCIA

COL·LECCIÓ «L'ECLÈTICA», 168

200 PÀGINES / 978-84-9824-422-9 / 15,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Lennon i Anna, l'última obra de Vicent Borràs guardonada amb el XXVI Premi de Narrativa Ciutat de València, conta històries que evocuen la música i la memòria del conegut cantant i compositor de Liverpool, John Lennon. A través d'uns relats que tenen com a protagonistes les vides d'uns joves que van fent-se camí en l'aprenentatge de la vida, l'autor evoca una època que va estar marcada per la música i el final tràgic d'una banda llegendaria.

Entre amors i experiències fortes, i sense arribar a entendre que al capdavall, «la vida és allò que et passa mentre estàs ocupat fent altres plans», aquests joves es llancen a l'amor amb la innocència pròpia d'unes vides que per tal de construir-se han de conèixer també tots els colors de la pena.

Les històries d'aquest viatge iniciàtic cap a l'edat adulta s'entrellacen amb el rerefons comú d'una època i d'una música

que els acompanyarà quasi de manera inconscient. Tots ells: Eva, Raül, Cristina, Gabriel i Martí, viuen amb intensitat una adolescència que, anys després, observaran amb calma i nostàlgia, conscients de què la vida era allò que els succeïa mentre somiaven en altres coses. Ambientada en la primeria dels anys vuitanta, la narració està marcada musicalment pels acords i les lletres dels Beatles, la mort traumàtica de John Lennon a mans d'un excèntric, i pels cantautors de l'època. En aquest ambient, Anna, una de les protagonistes principals de *Lennon i Anna* és, de fet, el personatge que més es veurà sotragat per la figura del mític cantant anglès. Per a Vicent Borràs (Algemesí, 1962), autor de diverses obres narratives premiades, com ara *Sala d'espera*, *Notes finals*, *L'últim tren* i *Els silencis de Marc*, *Lennon i Anna* ha significat tornar als inicis com a autor de relats, però també, com ell assegura, «a l'inici de la meua entrada al món conscient de la mà de The Beatles, especialment de John Lennon».

Així doncs, aquests relats curts són, en part, un testimoni de la generació de l'autor, i una ocasió per retrobar-se amb els seus inicis literaris, vitals i musicals. De fet, aquestes històries tenen la intenció de descriure tot aquell ma-

toll de sentiments que naixen en la persona quan escolta música, si bé, descriure la música és ben difícil. Probablement, és per això que els relats resulten força peculiars, perquè recreen una època i unes vides a través de la música i d'un perfum italià, en definitiva plaers «immaterials» que se senten fugaços però que penetren i perduren per sempre en la ment humana a través dels records i de l'evocació.

Dit i fet, el record de l'adolescència, observat des de l'edat adulta, és una bona excusa per a llençar una mirada a un passat recent, però sense perdre la perspectiva del present. Aquesta és la idea de l'autor. Tal com assegura Vicent Borràs, els relats «revisiten una època, els anys vuitanta, amb la companyia dels Beatles i sempre amb Itàlia com a referent cultural».

□ Lourdes Toledo
Lletres Valencianes, n° 27

A l'altura de les circumstàncies

El trajecte d'un bitllet de vint euros per València serveix a Emilio Ruiz i Ana Miralles (última guanyadora del Gran Premi del Saló del Còmic de Barcelona) com a vehicle per bastir un retrat de la ciutat colorit i versemblant, que no obvia allò més miserable de l'existència quotidiana.

DE MANO EN MANO

ANA MIRALLES / EMILIO RUIZ

48 PÀGINES / 978-84-96730-39-7 / 18 EUROS

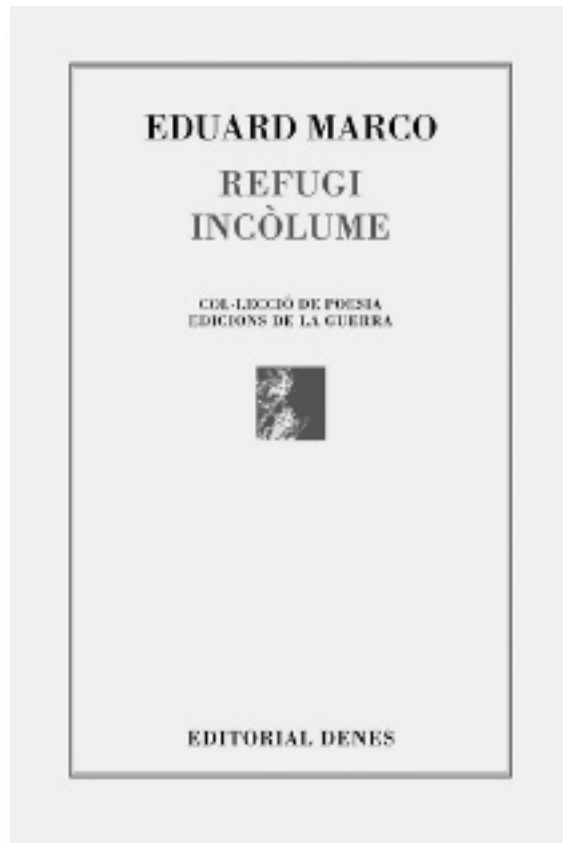
EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2009

Quan va escriure el pròleg de la novel·la *No me vacilen al comisario*, traducció de l'original de Ferran Torrent, Andreu Martín va signar unes sàvies paraules que potser pagaria la pena recordar perquè de seguida vénen al cap en llegir *De mano en mano*: «*Como cronista de una realidad descarnada de hoy, ahora y aquí, el autor policíaco debe conseguir que el lector reconozca un entorno, una sociedad y unos mecanismos mínimos de convivencia que le permitan pensar que lo que lee, si no es cierto, sí es al menos posible*». Això ho publicà Ediciones B l'any 1987, i malgrat que per descomptat *De mano en mano* no és cap novel·la policíaca, respon avui dia a aquesta mena de plantejament a la perfecció: guardes jurats, prostitutes, clients amb Mercedes, carteristes, dones de la neteja, cantautors de parc apallissats per neonazis, *trileros* desfasats, veterans de guerra, hostaleres il·lusionades que no tarden a desenganyar-se i artistes bohemis capaços de pagar un objecte cobejat pel doble del seu valor però incapaços de pagar la llum del seu domicili desfilen, sense escenes forçades en cap moment, per indrets tan sorprenentment reconeixadors com ara la Plaça de la Verge, el Mercat Central o els (semi)derruïts carrers del Carme. Són llocs reproduïts amb tanta eficàcia que, malgrat les mièries humanes que acullen, de segur

que simplement per l'encert visual algú se n'alegrarà (com ara jo mateix). Fins i tot els autobusos de l'EMT semblen haver passat pel nostre costat, però sobretot resulten punyentment familiars les actituds de qui els ocupen pel filldeputisme imperant entre l'espècie humana en general –i gairebé diríem que la valenciana en particular, si no fóra perquè ja hem tingut ocasió de comprovar que aquest tret tan nostre és ben universal–, comportaments absolutament mesquins que, per increïble que sembla, de vegades arriben fins i tot a fer més entrançable el conjunt. I sobta encara més que els autors siguen la madrilenya Miralles i el santanderí Ruiz, perquè si ens hagueren dit que porten tota la vida a València ens ho hauríem cregut. Igualment versemblant resulta tota aquesta història senzilla i fugaç, que transcorre entre sucursals bancàries i «barraques» –encara que no precisament les típiques valencianes–, locutoris i catedrals, senyals de trànsit omnipresents i cartells que podríem trobar en qualsevol cantó –no només els que anuncien els concerts del Palau de la Música, sinó també el «*Circo de España*» i fins i tot un en què podem llegir perfectament el títol de l'obra *Totus Tous*–... Una història bruta i bonica que, si no és certa, sens dubte és almenys possible.

□ Felip Tobar
Lletres Valencianes, n° 27

El solc infinit

Eduard Marco (Borbotó, l'Horta de València, 1976) és un dels poetes joves amb més rellevància i amb una obra més interessant. Un autor que tant assumeix el llegat literari com obri camins en l'expressió. Un poeta arrelat vitalment a la terra i al país, que manifesta una veu crítica, independent i molt particular, amb una qualitat inqüestionable.

Amb poc de neguit per publicar, de feina pacient i aciençada, i que, en conseqüència, presenta obres d'una elevada depuració, Eduard Marco ens ofereix avui el seu tercer llibre de poe-

sia. Amb anterioritat, publicà en 2004 *La quadratura del cercle* i el 2007 *Càbala*. Amb una personalitat literària independent i singular, són característiques aquestes que el fan destacar en

REFUGI INCÒLUME

 EDUARD MARCO

 I PREMI CARLES SALVADOR DE POESIA
 COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA», 84

 65 PÀGINES / 978-84-96545-98-4 / 9 EUROS

 EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

un món literari cada vegada menys propens a generar individualitats rellevants. Més: es tracta d'un escriptor profundament arrelat a la terra, en sentit literal, literari i de compromís personal. La seua escriptura s'amara d'aquestes bondats i mostra una riquesa i una fortalesa poc comunes. La formació intel·lectual de l'autor es palesa en l'hàbil domini del llenguatge, de lèxic tan ric com genuí i variat. L'adjectivació esdevé paradoxal i cridanera. Els recursos emprats abunden i contribueixen a que la transmissió del missatge poètic captive el lector; des de jocs de paraules a versos lapidaris, d'una agilitat conceptual sorprenent i amb una forta càrrega simbòlica i metafòrica. Empra el decasil·lab amb naturalitat i elegància, sense forçar gens el ritme ni la naturalitat en la dicció.

Marco atorga al mot poètic una categoria sublim, elevada, amb una plasticitat i una delectació consagratòries. Estima els mots i tota la càrrega que porten a dintre seu. Quasi com si la paraula esdevinguera l'arca on es conserva l'aliança de l'home amb la terra. Poeta solitari i de solituds, pretén fixar «el temps perdut» de la pròpia memòria i del propi temps. Els poemes on recupera aquesta memòria, particularment de la infantesa i primera joventut, resulten senzillament admirables. Hi veiem in-

fluències de l'Estellés que evoca el món rural, del Marc Granell cívic i compromès, però també de la desolació ma-

chadiana i coincidències amb lucidesa contemporània de Josep Porcar. Podem destacar també la presència de temes com el tan borgesià i hebreu el desig d'allò desconegut o el de la cambra pròpia –més enllà del sentit woolfià– com a símbol de poder i de consciència de la realitat. Un altre aspecte dels molts destacables el constitueixen els poemes on recupera la veu interior de la persona dins d'un espai i un temps molt determinants, com és el cas del poema IX, «Constants vitals».

La poesia de Marco parla des de l'arrelament vital a la terra i a la memòria o a les memòries que ens han forjat com a persones. Es tracta d'una veu molt directa, molt sincera, que no crea màscares, sinó que deixa molt clar què és allò que manifesta. Tan directa com simbolista, amb un món interior ric, gens hermètic i sí molt propens a cercar complexitats sensorials i anímiques amb el lector. Aquesta obra és un poemari extens i alhora coherent, que pensa la vida, el territori i el país en una simbiosi realista, combativa, conscient de la validesa de la veu poètica com a talaia des d'un reflexionar i, sobretot, actuar davant les circumstàncies presents.

□ Alexandre Navarro
 Lletres Valencianes, nº 27

Crònica de l'ocult

Iban L. Llop fa d'aquest llibre una història colpidora i emocionant. Amb l'expressió fresca d'una poesia propera, amb traça qualificada, hi flueixen el drama i els reptes d'un individu espentat a la reflexió i l'aïllament, a la consciència de les pèrdues.

CRÒNICA DE CALÀBRIA

IBAN L. LLOP

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM, 2009

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 84

104 PÀGINES / 978-84-98244-36-6 / 14 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

Comentar per segona volta un llibre sembla, per a començar, un avantatge clar. Però també afegeix algunes exigències incòmodes. Perquè t'enfronta a unes opinions prèvies i cal revisar-ne el fonament. Alhora toca esbrinar si mantenim cap coherència, mentre avancem pel sinuós matís entre refer les opinions pròpies o plagiar-se-les un mateix. Probablement l'únic que importarà al lector deu ser que mantinguem l'honestedat cap a les impressions que ens ha produït la lectura, i llevat que siga especialment primmirat no sentirà empatia per aquestes preocupacions privades. Encara que si parlem de lectors de poesia no podem calcular amb certesa els límits dels seus interessos.

Iban L. Llop (Castelló de la Plana, 1975) ha viscut durant anys a Itàlia i aplica una mirada sensible al passar vital, per tal de copsar les experiències que animen les confluències humanes que ha-

biten les ciutats. D'allí extrau una veu personal ben impregnada de l'entorn. D'uns colors, d'uns ambients i d'unes anècdotes casuals que lliguen una continuïtat que ens arriba espontània. I ens fa propera la particularitat de l'individu, dels seus sentiments i dels seus entrebancs. Tot això és possible perquè l'autor fa un ús molt adient de l'ofici poètic, que domina i posa en pràctica sense caure en estridències ni amaneraments.

Crònica de Calàbria explica com les circumstàncies arrosseguen el seu protagonista cap a la necessitat de ser protegit, de renunciar al trànsit lliure, a l'autonomia i a la improvisació del desig. D'amagar-se davant de l'amenaça física directa a la pròpia vida. Sense heroisme ni grandiloqüència, la història d'una víctima que ha de refer la seua vida amb el que puga dur a les mans. Sense les habituals cadenes del costum, condemnat a la gàbia que l'empara. Una història d'acció que amb la contemplació poètica esdevé més profunda i més capaç de ser compartida, compadida. La crònica oculta, tendra i fràgil, se centra en el valor creixent de la llibertat en esdevenir conscients dels seus límits estrets, en patir vigilància o amenaça. Més enllà d'unes descripcions i relats escaients però circumstancials.

Un individu quasi ofegat per una societat malalta de corrupció i violència, i els seus intents de perseverar amb la vida. Des de la construcció dels versos amb mètriques diverses, als apunts quotidians sobre l'oratge, els sentiments, la relació amb els llibres o sobre la tasca d'escriure, tot trenat per a contribuir al conjunt. Un llibre fresc, emocionant i atractiu, consistent i amb bona cosa de moments intensos. Per reprendre el fil inicial, una segona lectura de la *Crònica de Calàbria* que Llop ha escrit ofereix l'avinentsa d'aprofundir el gaudi amb més llibertat. Perquè és un llibre bo de llegir i de rellegir. I de recomanar, és clar.

□ *Eduard Ramírez*
Lletres Valencianes, n° 27

Poética de lo misceláneo

Anne Carson (Toronto, 1950). Su primer libro fue *Eros the Bittersweet*, pero hasta *Autobiography of Red* no consiguió irrumpir en el panorama literario al vender miles de copias de su poemario. Antes había publicado *Plainwater: Essays and Poetry* y *Glass, Irony and Gog*. Con *The Beauty of the Husband* fue galardonada con el T.S.Eliot. Últimamente ha publicado *Decreation*.

HOMBRES EN SUS HORAS LIBRES

ANNE CARSON

TRADUCCIÓN DE JORDI DOCE

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR»

392 PÁGINES / 978-84-8191-827-4 / 25 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

Hombres en sus horas libres comienza con un artículo sobre el tratamiento del tiempo en Tucídides y V. Woolf a propósito de la guerra. Aparte de la sorpresa de encontrarse con este texto en un libro de poemas, en realidad Carson planta frente al lector la bandera de su poética, una continua fluctuación entre verso y prosa que selecciona temas y autores variados, a los que impone un punto de vista reflexivo y, sin embargo, con una sabiduría decididamente vitalista. Buena parte de las numerosas inmersiones textuales proceden del mudo greco-latino clásico; aunque, por ejemplo, no faltan calas sobre Artaud o Tolstoi y otros. El texto sobre Tucídides pone en la balanza una contraposición, que también va a constituirse en visión compartida por Carson, entre lo históricamente comprobable y lo fútil, lo efímero, lo que pertenece al ámbito de lo cotidiano. Así, igual que en el texto mencionado se data un hecho «matemáticamente» según el tiempo en tres comarcas griegas (Argos, Esparta y

Atenas) frente a la vaguedad «principio de la primavera... a la hora del primer sueño», se contraponen diarios, acontecimientos y fechas a momentos íntimos que se niega a compartir por no ocasionar un revuelo de preguntas y angustias en los demás; unos momentos que no niega al poema, en cambio. En este sentido, el poema «Nueva Norma» –donde repite versos de su anterior trabajo *Ivory and God*– es un claro avance; lo que es una nevada para otros, para ella es: «Las ramas // tintinean (...) Su imperio de ramas resbaló contra el aire / ¿La noche de los garfios? (...) La ardilla dio otro salto a una rama más baja / y atrapó un colgador de lágrimas.» El sujeto poético sabe que para que la vida avance debe retener esos instantes y plasmarlos en el poema. No se trata de negarse vivencias, sino de paladearlas en silencio dejando que la cotidianeidad fluya para los demás. Este planteamiento se explicita de nuevo en «Hombres de TV: Safo», cuando dice: «día de rodaje en la Plaza de la Concordia / me doy cuenta de que las hojas del Jardín han cambiado / de la noche a la mañana, // pero no se lo digo a nadie / por miedo a tener problemas con la continuidad.»

Las impresiones no son, como se puede colegir, solamente observaciones de lo natural; el ensayo sobre textos antiguos y contemporáneos también está presente: Safo, el error, la fenomenología o «Ensayo sobre aquello en lo que más pienso», donde reflexiona sobre la *Retórica* de Aristóteles o la falta de sujeto de una oración.

Este ir y venir entre los escritos de otros y el presente vivido lleva a Carson a múltiples visitas y acercamientos al mundo clásico –reforzados por su tarea docente: Tucídides, Safo a quien revive y ha traducido en otros trabajos–, Aristóteles... No obstante, no olvida sus «circunstancias» culturales, y alude a Derrida, o comenta a Artaud, o escribe impagables poemas sobre el paso del tiempo a partir de la pintura de Hoper y de pensamientos de San Agustín: son «confesiones».

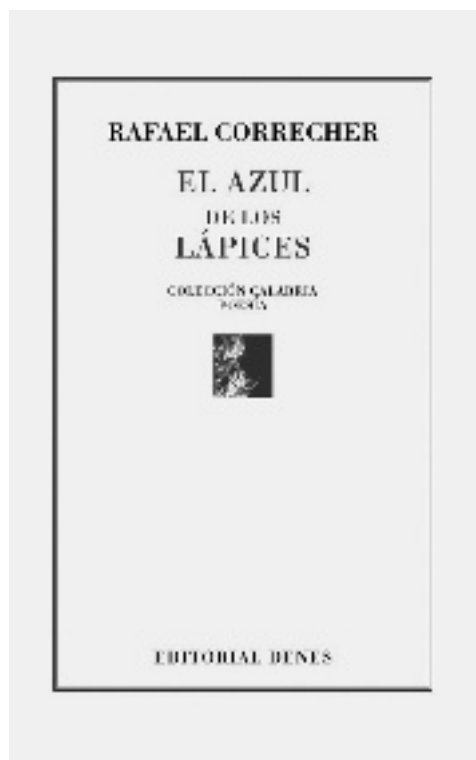
Quizá esta poética de lo cotidiano se base en una personalidad ocupada en vivir, en constatar que, a pesar de la vida misma, hay que seguir adelante.

Sorprende a menudo la innovación léxica ya que enlaza cadenas de sinónimos, introduce diálogos, reitera salmódicamente palabras, disemina el verso formando escaleras y trufa sus versos con citas, como en «Suntuosa indigencia», donde entre los versos fracturados aflora la voz de Dickinson y Higginson en una suerte de comentario de cartas cruzadas entre ambos. O en «Catulo: Carmina», donde repite el modelo compositivo comentando y glosando el poema a Lesbía.

No sorprende menos la disposición textual del poema, pues aparte de trabar sus versos con textos de otros autores, no se limita a la clásica sucesión de versos, sino que experimenta –sin llegar al caligrama–. En resumen, equilibrio entre lo hermenéutico y lo vital, fuerza, metáfora, e investigación poética.

Indicios

Avalado por el premio César Simón, llega a las librerías *El azul de los lápices*, de Rafael Correcher. Percibimos que en el autor reside un decir poético más hondo de lo que resuelve plasmar en este libro. Pero la simiente de su futuro se reviste de solidez en los felices hallazgos.

EL AZUL DE LOS LÁPICES

RAFAEL CORRECHER

VI PREMIO CÉSAR SIMÓN 2009

COL·LECCIÓ «CALABRIA POESÍA»

59 PÁGINES / 978-84-96545-93-9 / 9 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

Hay que haber digerido la vida de manera satisfactoria para poder condensarla después como hizo César Simón y reproduce, encabezando el primer poema, el autor del libro que reseñamos, «Hoy, qué distancia/ qué diferente todo y qué lo mismo». Pero no podemos perder de vista, como indica la filosofía socrática, que la experiencia es radicalmente individual. El tiempo, el significativo, no lo que contiene, es lo que se repite, parece decir Correcher. Del paso del tiempo tiene Rilke un bellissimo poema, «La pantera», «Sólo, a veces, se aparta la cortina/ de la pupila sin ruido: una imagen/ cruza la tensa calma de sus miembros,/ y allá en su corazón deja de ser». El espejo que representan los ojos del felino de Rafael Correcher, en cambio, nos devuelve la inquietud del reflejo: «Los ojos de ese gato/ son dos interrogantes:/ ¿cómo guardar la textura de un beso?/ ¿La sal

que escapa/ entre los labios del ahogado/ serán sus últimas preguntas?». Decide que uno es a sus recuerdos lo que la ciudad a la niebla. «Pero la lluvia limpia su volumen/ y me queda haber sido,/ con la mirada abierta,/ tan sólo eternidad desde la bruma». Ajena a los dilemas de Heráclito, «el agua carece de memoria».

Las certezas apenas atrapan lo que irremediamente fluye, «apretar con las manos/ este aire», «inquieta no saber decir lo exacto», «No es posible que seas sólo polvo».

Confío en que en trabajos posteriores, podrá este poeta sobreponerse con fortuna a la fase descriptiva de la paradójica aflicción. Está en las inmediaciones de lograr un tono y pasar a la etapa reflexiva en la que saque un fruto más duradero del acontecer de los contrarios. *El azul de los lápices* abunda en esperanzadores indicios. Sirvan los felices hallazgos de este libro como aliento de la futura poética de Correcher. Incluimos entre lo más acertado «Paradise now», «Para qué te ha creado/ ese dios/ sino para ser mucho más que rastro/ bajo vientos que encuentran su paisaje/ oculto cada día en las arenas»; también Ciprés, «Porque los muertos nunca callan,/ presienten el vacío/ en las horas perdidas/ de los relojes,/ con el gesto

imposible/ soportan/ el peso equitativo de la tierra»; Lázaro, «Estás donde la fiebre no consume./ Intacto,/ como hijo de la piedra./ Este prodigio/ en el ascenso de la noche/ será resaca para el mundo./ La muerte, sin embargo, no te ofrece./ Te entregará, de nuevo,/ al curso inesperado de los ríos»; Percepción, «Vive un mar sobre el mar,/ y otro ser dentro de mí/ la percepción,/ siempre visible,/ del corazón azul/ al que precede»; y el Paisaje V, «La mañana es un hilo/ que no penetra/ el ojo de la aguja de tus sueños».

Se atisba el empeño de Rafael Correcher por ahondar en una honesta poética sin concesiones ni autocomplacencia. Podemos esperar que atesore en el futuro una calidad sostenida, soslayando decaimientos. A ráfagas conmueve, prometedora, el libro que hoy reseñamos.

□ Miquel Martínez
Lletres Valencianes, n.º 27

L'extraordinària vitalitat poètica de Jaume Pérez Montaner

Jaume Pérez Montaner (L'Alfàs del Pí, 1938) amb el seu nou poemari *Solatge* descobreix noves perspectives dins la seua consolidada trajectòria lírica.

SOLATGE

JAUME PÉREZ MONTANER

PREMI POESIA BENVINGUT OLIVER 2008

COL·LECCIÓ «POESIA», 13

PÀGINES 77 | 978-84-92435-21-0 | 12 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2009

El professor i crític Jaume Pérez Montaner (L'Alfàs del Pí, 1938), després d'uns anys de silenci en la creació literària, ens torna a sorprendre amb un bell poemari, *Solatge*, de difícil catalogació d'entrada per l'amalgama d'interessos que s'hi troben i s'hi creuen. En efecte, d'una banda trobem una persistent remembrança i voluptuositat, d'altra, una nostàlgia dels records i del *carpe diem* fruïts i, per fi, unes amargues engrunes de l'enyor. Tot plegat ens duu a qüestionar-nos si es tracta d'un temps de retorns o d'oblits.

Ara bé, potser la definitiva praxi literària de Pérez Montaner surt en aquest poemari, com en altres anteriors, en la meravellosa transformació d'una conjunció d'anècdotes personals –viatges, amistats, l'eterna i impagable companya, Isabel– en categories, gràcies a la seua poderosa artesanía lírica, amb què el gran poeta d'Alfàs del Pí ha anat encastant la seua inigualable orfebreria.

A les constants preocupacions temàtiques de Pérez Montaner –crítica social i crítica, alguna vegada, dels polítics– hi apareixen altres temes com ara la lletgesa urbana –interessant tema ben poc tractat, l'insòlit poema «Notícies de la guerra» –un dels millors del poemari– el record per als amics desapareguts –B. Bonet, Jaume Fuster, M. G. Grau, C. Simon, J. L. Giménez-Frontín–, que ens recorda una preocupació de Ibn Jafaya a la seua edat.

La referència constant sobretot de l'alemany Rilke i d'altres poetes de llengua anglesa com ara Milton, Wordsworth, Ashbery, marquen el caràcter de les cites i, per supost, la lectura dels seus favorits. Tanmateix, la referència als versos de l'Estellés no encaixa gens amb la gravetat i ambició de *Solatge*. D'altra banda, hauríem de destacar composicions com «Sota el poema» o «Adéus», una mena de autoretrat amb voluntat d'epitafi, d'allò que el lector futur haurà de llegir de la seua vida i obra: «cansat de tot ara recorda el lloc/ on va teixir tenaç dies i afanys/ papers i obscurs presagis/ amb un ocult sentit/ que potser no sabia destriar...» .

Jaume Pérez Montaner amb la publicació del seu darrer poemari demostra fins quin punt la seua elaboració arte-

sanal en la lírica arriba a uns nivells altíssims per la seua capacitat de síntesi conceptual i metafòrica, que el manté des de fa temps, en un lloc destacat dins de la poesia catalana actual. Com a exemple del que diem us remet al poema «Paisatge» on hi veureu una sàvia combinació del paisatge físic amb una modèlica introspecció del jo: «un cel furtiu enllà de la finestra/ els tarongers/ la llum de plom sobre la plana/ els astres nus/ el vent sota les cames// des d'ací dalt potser/ és la paraula l'única defensa/ però el teu nom fluent// ha fet florir el fosc ramell del plor// sobre el teu cos ocells/ de vol precís i metàl·liques ales// t'obrin el pit i et rebusquen les venes/ i ara només et queda/ la imatge dibuixada del teu crit solitari».

□ Lluís Alpera
Lletres Valencianes, n° 27

De tan recta com és, la llei fa trampa

Com Homer, Vicent Penya fa el viatge –interior– a la recerca de qui som i on vivim (els valencians).

HOMÈRIDES

VICENT PENYA

PREMI IBN HAZM DE XÀTIVA

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 83

72 PÀGINES / 978-84-9824-435-9 / 14 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

És aquest un poemari molt treballat i meditat. Des del títol, *Homèrides*, que ja insinua i vertebrava el viatge obligat al qual es veuen abocats els valencians en la seua terra fins al viatge constant que ens duu del particular al general, del concret a l'abstracte.

Escrit en primera persona, aquest Homer valencià ens conta en versos blancs la seua peripècia vital, que es converteix en universal. Una peripècia que mescla amb habilitat les vivències íntimes amb les públiques i que, justament per això, aconseguix impactar el lector amb uns versos molt narratius que es mantenen a sobre d'una versificació força correcta i que li aprofita, a l'autor, per tensionar la sintaxi i evitar una excessiva prosaïcitat. Sembla que l'escriptor també és conscient d'aquest perill perquè procura acabar els poemes amb versos impactants o sentenciosos, però sempre més lírics.

El viatge –el llibre– està dividit en tres parts sense títol però encapçalades per unes citacions que ens indiquen clarament el sentit de cadascuna. A la primera, es centra més en la presentació del jo líric que tendeix a identificar-se amb l'autor amb poemes com «Tacte» on es presenta com una persona discreta i pragmàtica. En aquesta part, se senten les bases del pensament que creua

tot el llibre: qui és el poeta (amb referències claríssimes a l'estellesià «assumiràs la veu d'un poble») i com aquest, enfront del món, ha de contar –i contar és el viatge– el present, que és un simulacre d'igualtat: [Les regles] «no són, tanmateix, iguals per a tots».

A la segona part, ens explicita quins són els viatges: viure ací és un «èxode inextingible», alhora que des del jo d'ahir al jo d'avui també hi ha distància. És aquest un món dur, tant «que a més corres perill que naufrague el miracle / d'aquesta esperança que encara et sosté l'existència».

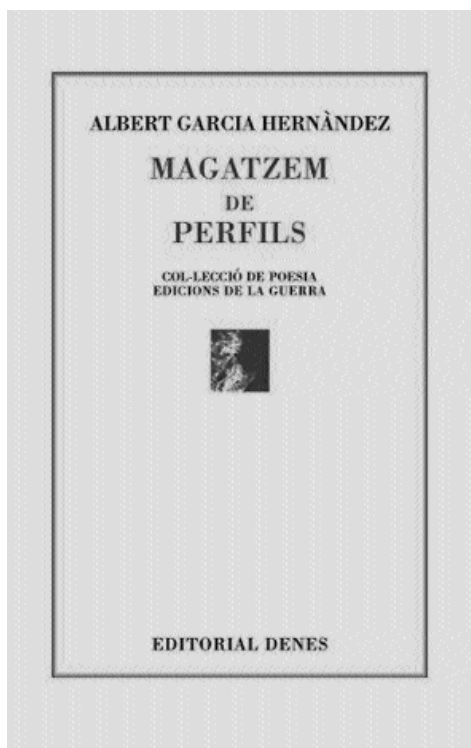
La tercera part és la de l'acceptació, la de la tristesa, la de la constatació: «De tan recta com és, la llei fa trampa», dirà. O, més endavant, «Qui ets tu, què pretens, a qui representes?» Per a acabar el viatge amb un darrer poema que duu per títol un explícit «Exili interior».

Voldríem destacar que, malgrat poder-lo localitzar en la nostra València, el llibre no és mai local, sinó ben universal i, per tant, extrapolable a tants exilis com provoca la nostra societat. I és que ens trobem davant d'un llibre sòlid, amb voluntat de reflexió i de proposta.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n.º 27

El poema, com a magatzem dels moments viscuts

En aquest poemari, Albert Garcia Hernández ens fa un inventari d'allò que significa la vida.

MAGATZEM DE PERFILS

ALBERT GARCIA HERNÁNDEZ

XXVI PREMI MANUEL RODRÍGUEZ MARTÍNEZ

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA»

80 PÀGINES | 978-84-96545-96-0 | 9 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

Des del començament, Albert Garcia volia ser poeta, imagine. I, per això, potser, la seua poesia gira constantment al voltant de dos eixos primordials: la paraula, l'escriptura, i la infantesa –la visió del món des de la infantesa–. És aquesta una constant de tots els llibres que li conec: des de *Talaies* (editorial Aguaclara, 2001), tot passant pels *Esperons nocturns* (v Certamen Marc Granell Vila d'Almussafes 2001, edicions 96, 2002) fins un llibre de títol ben significatiu: *El viatge d'allò que és dit* (edicions Bromera, 2002) del qual voldria citar un poema que duu per títol «Veus» perquè defineix perfectament la seua voluntat poètica i justifica el seu devenir fins al poemari actual: «La primera infantesa és la cambra desorbitada. / La balma de pedra dubtosa, / la cosa de la solitud, / la llum tèrbola que pot sostenir / una llum creixent des d'un quart d'incertesa. // La memòria entela transparència / perquè confon mans i vocals / en l'ocellam que mou / sortilegis, reresa, companyia. // Un plor desfulla el buit entre llençols de llenguatge. / Qui brama així sembla vençut / quan més ha decidit trencar el seu silenci.»

I és que aquesta/es veu/s poètica/es segueix/en sent clau al seu nou llibre, *Matzem de perfils* (XXVI Premi Manuel

Rodríguez Martínez-Ciutat d'Alcoi). Perquè una de les definicions que resumeix el món –on viu i on vivim– és el de «paradís tossut».

Fet i fet, tota l'estructura del llibre i dels poemes gira al voltant de la capacitat –de què gaudeixen els xiquets– de veure el món i les coses amb sorpresa. Les cinc parts del llibre són més temàtiques que formals. Perquè sempre busca sorprendre'ns –en l'amor i el desamor, en els paisatges urbans, les persones, l'amistat– des d'aquesta òptica que permet veure la cambra com una superfície desorbitada, alhora que permet anar a l'essència de les coses i les persones amb una perspectiva que aconsegueix fer recapacitar el lector.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n° 27

Zoom impressionista

La col·lecció de poesia de l'editorial Perifèric publica la traducció d'un llibre representatiu de Cesáreo Sánchez Iglesias, *El rostro de la tierra*, exponent consolidat de la generació gallega dels 80. Coherent i ambiciosa, la seua obra assoleix una veu personalíssima dins l'èxit generacional.

EL ROSTRE DE LA TERRA

CESÁREO SÁNCHEZ IGLESIAS

TRADUCCIÓ DE XULIO RICARDO TRIGO

COL·LECCIÓ «POESIA», 14

173 PÀGINES / 978-84-92435-27-2 / 15 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2009

Conec de fa temps –en gallec– l’obra poètica de Cesáreo Sánchez Iglesias. Ha aconseguit una cartografia personal del sentiment: la vida en micro és macro; n’utilitza una estructura poètica que s’hi adiu: vers curt, immersió breu, somni lleuger. Com assenyala el prologuista i traductor, Xulio Ricardo Trigo: «Les seves metàfores van a l’encalç de l’essència, fins i tot del silenci, però és aquell espai on el silenci significa».

En els millors moments del llibre, el poeta reuneix concepte i profunditat lírica: «Amb els ulls trists/ mires la vida/ sense interrogar-la.» o «És la pluja/ desplegant-se en cercles/ entre el cel i tu/ entre el cor i tu/ entre el sempre i el mai». La plasticitat, una altra de les seues qualitats, funciona quan desenvolupa un concepte, «Davant l’immens./ Descalça./ Ingresses en la calma/ de la teva tardor./ T’escolto tal com ets/

herba anònima i amiga./ Plou a l'íntim de la llum./ Plou calladament./ Aprens el teu ésser/ per als que et cerquen». La dimensió lírica prospera, puntualment, amb suport metafísic.

Advertim la intencionalitat de crear una estructura poètica oberta, de mar assequible, domèstica, pròxima i independent alhora. «Potser la imatge més encertada en parlar de la seva poesia tindria a veure amb una de les seves dèries més preades: la mar com a metàfora de l'existència», precisa Trigo. N'hi ha un distanciament de la cosa observada que possibilita la lucidesa de l'autor. També un cert tarannà d'ingenuïtat naïf, «Com l'ametller vestit/ només amb flors:/ Silenci florejat».

Poesia marítima. Dualitat (Amada/ Terra) omnipresent, omniscient, totpoderosa, atàvica, tribal, matriarcal. Però també lleugera, en constant formació, canviant, efímera. «Que ets la que va i porta/ altres amb ella. /Sota un altre cel./ En l'instant fugitiu». I encara, inquietant, «Qui pot trobar/ el teu cor?». Sobretot, «Et somio corporal/ estesa/ a sobre dels sentits, absent».

Pictòrica impressionista, més que respostes raonades trobarem breus tresors: és groga la centralitat del temps, el paisatge és ésser de la reencarnació, la llum viu dins l'ombra.

En certs moments, el poeta s'acosta a la fructífera confessió: «Vida per a qui la viu/ com un cos abrusat/ per a qui l'amor és/ una manera de morir/ de la mà dels exèrcits/ de la nit amb la seva llança», i també, «Sabem allò que no som./ Als fins marges del cel/ llegim els dies./ Del que ens perdem/ i dels guanyats atorgats/ només sabem nosaltres». Sembla que res d'irreversible està en joc, que els paràmetres existencials d'*El rostre de la terra* transiten per variables incruentes.

Sánchez Iglesias, en molts casos, comença millor que acaba els seus poemes, però amb notables excepcions, «El teu rostre il·luminat/ és l'ombra/ de la teva ombra il·luminada.» El poeta hauria d'haver sigut més selectiu i presentar-nos només els poemes més redons.

Magnífica aposta. La riquíssima literatura gallega (Castelao, Risco, Blanco Amor, Otero Pedrayo, Méndez Ferrín) ens esperen.

□ Miquel Martínez
Lletres Valencianes, nº 27

Talaia del silenci

Antoni Defez i Martín (València, 1958), doctor en filosofia, és també autor dels poemaris *Pas insomne*, *La fam del guepard*, *L'arc de la mirada* i *Els haikús de Ciutat Vella* pels quals ha estat guardonat. També ha publicat diversos assaigs –com *Música i sentit. El cas Wittgenstein*– i, actualment, és professor a la Universitat de Girona.

Incert moviment és un poemari dividit en 8 parts formades per grups de 4 a 6 poemes cadascuna. Potser és aquesta irregularitat jazzística, sincopada i fragmentària de les parts la que avança la incertesa amb què s'eixampla el tractament temàtic del poemari: la vida sotmesa a la dallada de l'innascible compàs del temps.

«Respiració difícil», la primera secció, obre les primeres pistes de la convivència difícil amb el temps, materialitzat com una incomprensió entre allò que flueix –la música– i allò que verbalitza una letargia a l'aguait –la gata (que després serà òliba o mussol). També es tracta, aquesta primera embranzida, d'una confrontació vertical –el fum vs. la terra– que continua en «Silenci i calima», i que costa de travessar a causa de la seua densitat, la qual només amb la innocència d'imaginar o de recordar

INCERT MOVIMENT

ANTONI DEFEZ

PREMI VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 81

88 PÀGINES / 978-84-9824-433-5 / 14 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

un llum encès pot ésser vençuda. Per això, tot endinsant-se en el text, en «Crit inútil» deriva cap a un atac palpable, com el fred que avança davant la indefensió del subjecte poètic que se sap plantant-li cara a «una inevitable i densa mort anònima» contra la qual tot és inútil, àdhuc les paraules, «l'espectacle de les síl·labes». Ni el llenguatge serà la taula que el salve del segur davallament. La vida seran dubtes, titubeigs que no estalvien de la inevitable fi.

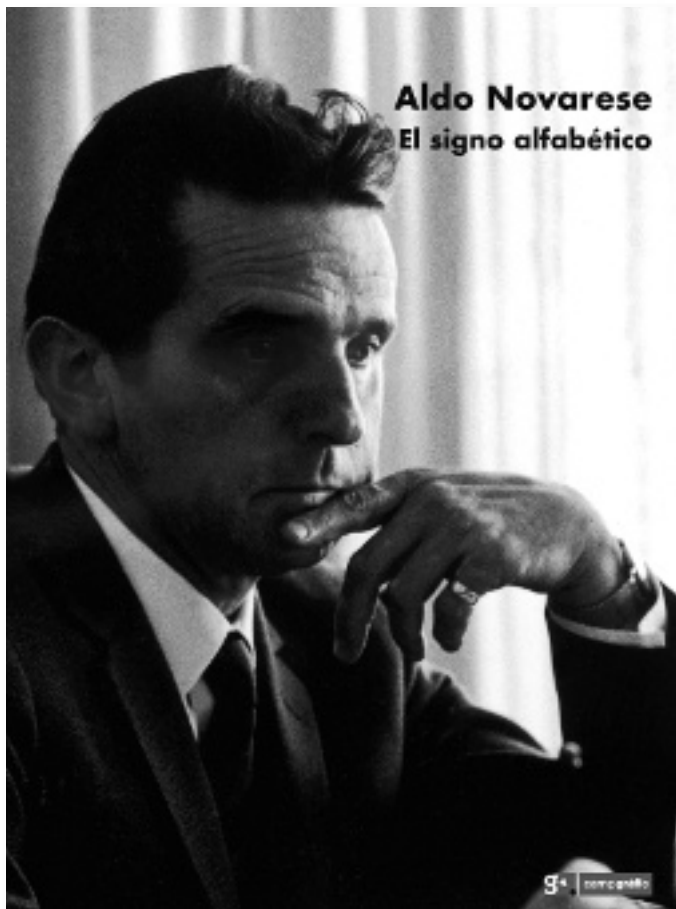
Com un parèntesi, «Vents com sabres», la tercera part, es demora en l'observació d'allò que ha estat producte del temps: pedres, òxids. Explora i espera com l'òliba, l'au de la saviesa, l'observadora atenta i vigilant de l'àgora.

«Ment buida» s'enfronta a la negació del que som per tal de no esdevenir objecte de reflexió i defugir així responsabilitats amb u mateix. És el poema «Incert moviment» el que dóna la clau d'aquesta fugida cap al no-res: «És l'incert moviment / de no creure els arbres que veus, / de no sentir teu el teu dolor, el teu adéu, / de no viure entre aquestes abstraccions / dites tu i jo, i vosaltres». Però de res no aprofita escapar «com si fos possible guanyar el blau!». Aquesta constatació d'un fracàs sabut, aquesta desolació, enfila cap a la part «D'aigua estancada», on tot respira mort, un riu

que expira, fang gris, silenci d'algues i «aquella muda inquietud».

A «Vidre blanc», la sisena part, creixen les barreres, els cràters, els cingles que retornen les veus i ho ofeguen tot en el silenci, «retruny de celada geografia /.../ callades extensions, / l'espai desert de la mirada». I els entrebancs condueixen a «Fum adormit», on segueix amb els refugis, els llacs estancats, la idea carmelitana del desert com indret allunyat i emboscat en el qual fondre's amb la natura per tal de comprendre la magnitud de la creació. I aquesta desolació és la que avança la darrera part, «Entre rèptils i runes», on el subjecte poètic declara la voluntat eremita que vol aconseguir, i és llavors quan proclama el seu desig: «si fos possible abandonar / i encara ser ull atent, quiet». Es tracta d'assolir l'existència d'un mirador privilegiat, una terrassa des de la qual veure com passa la vida, tot sentint com es passa per ella, i allunyat alhora del seu tràfec. Atalaiant el silenci, «com l'animal nocturn /.../ clam, mussol i respiració lenta».

□ Pasqual Mas i Usó
Lletres Valencianes, n° 27

Lo nuevo no es siempre lo mejor

Aldo Novarese fue un tipógrafo atípico en muchos sentidos: vivió en Turín y no en Milán, la capital del diseño en Italia, dedicándose al estudio y el desarrollo de la tipografía. Fruto de sus desvelos, publicó un buen número de artículos y algunos libros en los que volcó su pensamiento.

Escribía recientemente Jordi Llavina en uno de sus artículos para *La Vanguardia* que los libros que se hacen hoy –en referencia a la impresión– no se pueden

comparar a los de antes. Esto, que pudiera parecer un ejercicio de nostalgia rancia, injustificado, no lo es en modo alguno. Creo acertado afirmar que, en

EL SIGNO ALFABÉTICO
ALDO NOVARESE
TRADUCCIÓ DE XAVIER LLOPIS
XXXIII + 148 PÀGINES / 978-84-96657-13-7 / 28 EUROS
CAMPGRÀFIC, VALÈNCIA, 2009

el caso de vivir todavía, el tipógrafo italiano Aldo Novarese (Pontestura, Monferrato, 1920 - Turín, 1995) sería del mismo parecer. De él dice la ensayista Silvia Sfligiotti que «nunca acabó de aceptar el cambio del plomo a la fotocomposición, y le costó adaptarse a ello. Con el plomo tenía una certeza: disponía de la posibilidad de reproducir un signo siempre igual mientras que en la fotocomposición existe la pérdida de lo físico y se corre el riesgo de deformar la letra». Este libro se compone del original traducido de *Il segno alfabetico*, enriquecido con un estudio, el de Silvia Sfligiotti, que ha llevado a cabo con la colaboración de la Tipografica Italiana Fondazione. En ese estudio, su autora pone de relieve –además de situarnos en el contexto histórico en el que vivió el tipógrafo– aspectos que nos ayudan a conocer la personalidad de un hombre que vivió por y para el diseño de caracteres, creando algo más de ochenta familias. Algunas de estas tipografías merecen ser destacadas: la Juliet (1954), una cursiva inglesa que, debido a su menor inclinación, permitía que el plomo mantuviera su forma paralelepípeda; la Garaldus (1956), claramente inspirada por Aldo Manuzio y Claude Garamond;

la Recta (1958), una suerte de Univers propia; la Eurostile (1962), de líneas cuadradas, o la Fenice (1970), una reinterpretación

de la clásica Bodoni. En este sentido, Novarese puso al día más de un tipo. Además de diseñador de caracteres tipográficos, Aldo Novarese fue un hombre volcado en la labor didáctica. Si en el período 1948-1953 se integró como profesor en la Scuola Tipografica Vigliardi-Paravia, no es menos cierto que colaboró en la revista especializada *Graphicus* (de igual modo se encargó, o al menos así lo hizo durante quince años, de diseñar sus portadas), donde publicaba sus artículos; en ellos orientaba a componedores e impresores. Más allá de estas labores, ejerció la dirección de la fundición Nebiolo y publicó otras obras como el opúsculo *Il carattere. Sinteri storica, classificazione, accostamento estetico* (1957) o *Alfa-beta. Lo studio e il disegno del carattere* (1964). Por si fuera poco, estudió, como sus colegas contemporáneos Roger Excoffon y Hermann Zapf, la historia de la tipografía y clasificó los caracteres en diez grandes grupos. Una buena introducción, ésta, para sumergirnos en su trabajo. Y entender que lo nuevo no es siempre lo mejor.

□ Rafa Martínez
Lletres Valencianes, nº 27

És possible un altre tipus d'escola i d'educació

La transició democràtica va fer crèixer els fonaments del que sempre s'havia ensenyat. Però fou la Constitució de 1978, la norma que ho transformà en llei. Per a uns fou el progrés, per a altres el desastre i per a totes i tots, la impossibilitat de tornar.

LA LETRA SIN SANGRE ENTRA.
TESTIMONIO SOBRE LA EDUCACIÓN EN
LA ESPAÑA DEMOCRÁTICA (1978-2008)

JESÚS JORNET MELIÁ, ED.

402 PÁGINES / 978-84-370-7379-8 / 25 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

L'educació ha estat tradicionalment una eterna batalla entre el progrés i la reacció, i ha conegut períodes més estables com el de la Llei Moyano i altres més turbulents com els actuals, però sempre marcats pel debat i l'esperança. Durant els últims anys hem conegut nombroses reformes i hem desitjat contínuament que hi hagués un consens entre dues formes de veure la vida i el futur molt diferents. I les conseqüències han anat a càrrec de l'alumnat i del professorat en primer lloc i de la nostra societat com a última destinació. No obstant, cada vegada són més les veus que clamen per donar-li estabilitat a un sistema tan sensible com l'educatiu i que té tanta necessitat d'edificar-se mirant al futur.

En aquest sentit, el llibre *La letra sin sangre entra* ens dóna una gran quantitat de senyals a partir de les aportacions de trenta-cinc professores i professors

de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de València. Amb una nòmina tan abundant, les reflexions són molt diverses però totes amb un gran coneixement de la matèria a exposar, si bé unes tendeixen més a l'academicisme, altres a la narració o a la crítica. En principi estan escrites totes en castellà, possiblement perquè es pensa traure una altra edició en la llengua del país.

Com passa en totes les miscel·lànies i gràcies al treball silencios dels editors i coordinadors, el resultat d'aquest volum és d'una gran riquesa de mirades però amb poca cohesió, doncs l'objectiu no és un llibre d'història cronològica sinó una aportació polièdrica a la societat per a que cadascú traga les seues conclusions.

A través de les seues pàgines, podem llegir a Francisco Beltrán i les seues notes vivencials sobre l'època, a Jesús Conill que pren a En Quixot com a referència metafòrica, a Adela Cortina i el seu compromís vers l'educació ciutadana, la clarividència crítica de José Gimeno, la veu de la renovació pedagògica de Jaume Martínez, una magnífica síntesi per part d'Alejandro Mayordomo i un conjunt d'irònics dibuixos que tenen densos missatges aportats per Dino Salinas, entre altres

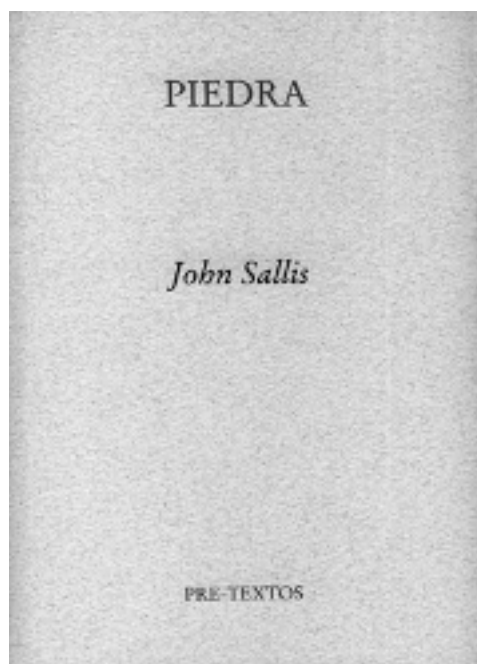
sorpreses. També passen per aquestes pàgines temes tan interessants com l'avaluació del professorat universitari, la creativitat i l'educació, el famós article 27, la criminologia, la integració de les TIC, l'educació en valors, l'orientació psicopedagògica, l'evolució de la família, de la formació permanent i altres qüestions.

El llibre ens facilita la lectura per capítols monogràfics, per blocs temàtics o de forma lineal. S'agraeix la nota professional de cada autor i el seu correu electrònic per a facilitar el debat, una reduïda i acurada bibliografia en la majoria de les aportacions, un sintètic pròleg i introducció que emmarquen el contingut, i un esforç per la redacció divulgativa de temes molt complexos.

□ *Enric Ramiro Roca*
Letres Valencianes, n° 27

Poètica de la pedra

L'autor posa de manifest en aquest llibre la relació entre la idea de la bellesa de les construccions pètries i el que es diu sobre la pedra mateixa. El volum està il·lustrat amb trenta fotografies.

PIEDRA

JOHN SALLIS

TRADUCCIÓ DE TOMÁS FERNÁNDEZ AÚZ I BEATRIZ EGUIBAR

263 PÀGINES / 978-84-8191-985-1 / 20 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

El títol del capítol primer, «La resplandeciente verdad», és una reflexió sobre l'essència de la veritat, que serveix a l'autor de punt de partida de l'obra. Els traductors, en una nota llarga i clara, adverteixen que la veritat en el sentit heideggerià, no ha de ser entesa com una correspondència amb la realitat, sinó com una «aparença» en sentit propi, «*lo que por 'parecer', se revela, se desvela, se desoculta... Resplandece así la conexión directa con la aletheia griega*». Però, ahora, hi ha una dimensió d'ocultació del que es manifesta.

L'autor centra aquesta concepció de l'essència de la veritat en la qüestió de la «veritat» de l'art. De què s'han ocupat en profunditat tant Hegel com Heidegger, especialment pel que fa relació a la pedra com a tal i com a suport de la bellesa. Sallis recorre el paper que ha tingut la pedra –i que ja no té de marcar una fita, un límit, o d'assenyalar una presència anterior, com

en el cas dels fòssils, o el que té en la naturalesa mateixa.

John Sallis reprén el tema de la pedra a propòsit de l'antic cementeri jueu de Praga. Làpides amuntegades amb inscripcions i relleus, algunes ja esborrades. La seua contemplació és objecte d'interessants consideracions i suggeriments. Ara bé, la part central del llibre –la més extensa– està dedicada a la concepció estètica de Hegel i de Heidegger. L'autor proporciona, analitza particularment, les seccions de l'*Estètica* de Hegel dedicades a la pedra i, per tant, a l'arquitectura i a l'escultura. En proporciona una bona síntesi, que no és, però, un simple resum, sinó una revisió en el sentit que Heidegger la discuteix i la problematitza d'acord amb la seua pròpia idea de l'art.

John Sallis es centra, en la secció següent, en Heidegger i reflexiona sobre un fet molt important en la peripècia intel·lectual i biogràfica d'aquest filòsof en relació a l'art, i molt particularment, en relació a l'art grec. Heidegger decidí un dia viatjar a Grècia, que per a ell era l'espai original de la filosofia i de les arts de la pedra. Hi volia retrobar la visió que se n'havia fet abans. El seu periple va resultar, en bona part, decepcionant. Només en la pujada al temple de Delos albirarà l'aurora de l'esperit grec, una

apassionant experiència que es prolongarà i aprofundirà encara més en la seua obra *L'origen de l'obra d'art*. En última instància l'art, per a Heidegger, no és imitació ni fruïció ni, com afirmava Hegel, una manifestació de l'esperit. No hi ha res anterior, previ, a l'art, ja que és, justament, la veritat mateixa, la seua manifestació enlluernadora.

El llibre es tanca amb un colofó sobre el teatre, integralment entés, és a dir com un escenari en què els actors semblen escultures que es mouen. L'autor hi fa una llarga anàlisi del *Conte d'hivern* de Shakespeare.

□ Josep Iborra
Lletres Valencianes, n° 27

Rock i cinema: dissecció d'una relació inevitable

El cinema i la música rock són dos gèneres artístics que han esdevingut, al llarg del segle xx, elements centrals de la indústria de consum en l'àmbit de l'entreteniment. Per això no es estrany que, des del naixement del segon, hagen hagut d'establir una relació que sembla inevitable.

¡ROCK, ACCIÓN!
ENSAYOS SOBRE CINE Y MÚSICA POPULAR

EDUARDO GUIJLOT (COORD.)

COL·LECCIÓ ACADÈMICA

280 PÀGINES / 978-84-95898-08-1 / 22 EUROS

AVANTPRESS EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

Aquesta relació sovint ha pres la feso-mia d'un matrimoni de conveniència però, en altres ocasions, s'ha materialitzat en una fascinant conjunció de llenguatges que, fins i tot, ha contribuït a canviar els models estètics imperants. De tot plegat reflexionen els tretze autors convocats per Eduardo Guillot per confeccionar aquest volum que reincideix, amb una mirada coral i per tant més dispersa, però també, més exhaustiva i polièdrica, en una temàtica que el mateix coordinador ja va abordar en solitari fa més d'una dècada –*Rock en el cine*, La Máscara, 1999–.

Amb un pròleg de Julien Temple, que parla amb coneixement de causa no debades va dirigir algun dels tòtems del gènere com *The Great Rock'n'Roll Swindle* (1980), el llibre s'estructura per capes, que eventualment se solapen, i organitza els capítols seguint criteris cronolò-

gics –el cinema rock dels anys cinquanta, seixanta i setanta–, temàtics –el soul, el punk, el rock independent, el techno o el hip hop al cinema–, geogràfics –cinema i rock a Espanya–, de gènere –el documental rock, el biopic rock– o d’artífex –els músics reconvertis en cineastes. Amb aquesta articulació no es estrany trobar algunes reiteracions, algun desequilibri i, fins i tot, algunes valoracions antagòniques, però el resultat final es veu indubtablement beneficiat perquè, d’una banda, la seua lectura completa esbossa una panoràmica global que escapa dels simplismes i mixtifications a què sovint s’enfronta la cultura popular contemporània; i, de l’altra, deixa els capítols perfectament organitzats per a futures consultes puntuals.

Són, doncs, moltes les veus i les percepcions que hi compareixen i totes aporten noves eines d’interpretació i les dosis escaients d’erudició per sustentar-les. Tanmateix, resulta especialment interessant la primera part del llibre que ens permet resseguir, de forma diacrònica, l’evolució de les relacions de rock i cinema des que la indústria descobreix l’adolescent com a «subjecte social autònom» i albira en la seua figura un nou mercat per construir. Rock i cinema, exponents de la incipient cultura de masses, iniciaran en aquest punt el seu

particular vincle de complementarietat que derivarà, en la dècada següent, cap a formes artístiques amb un codi propi, quan la cultura pop esdevinga hegemònica en l’àmbit juvenil i impregne la vida pública amb la seua voluntat transformadora. Després vindrà el desencant dels anys setanta que desembocarà en el sorgiment del punk i la consolidació definitiva del gènere «cinema rock». Un gènere discutit que, com demostra aquest volum, té una riquíssima vida pròpia i lluny d’exhaurir amb els anys el seu potencial expressiu, ha continuat creixent i enriquint-se fins a donar-nos en els darrers temps alguna de les seues obres més importants.

□ *Josep Vicent Frechina*
Lletres Valencianes, n° 27

Darwin per al gran públic

Aquesta edició adaptada, traduïda i il·lustrada de l'obra cabdal de Darwin apropa de manera encertada un text fonamental del pensament contemporani al gran públic. Constitueix una prova més dels esforços realitzats per la Universitat de València per difondre les celebracions de l'Any Darwin.

L'ORIGEN DE LES ESPÈCIES

CHARLES R. DARWIN

IL·LUSTRACIONS DE CARLES PUCHE

ADAPTACIÓ DE JULI PERETÓ I ANDRÉS MOYA

TRADUCCIÓ DE CORAL BARRACHINA

186 PÀGINES | 978-84-370-7529-7 | 49 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

El 1859, Charles R. Darwin va publicar el seu famós tractat sobre *L'origen de les espècies*. Com és ben sabut, aquesta obra va constituir un punt d'inflexió en la història de les ciències naturals i en dècades posteriors va influir de manera notable en el pensament de la societat occidental.

Al llarg del 2009 s'han commemorat els 150 anys de la publicació de *L'origen* i el bicentenari del naixement de Darwin i arreu del món s'han promogut tot tipus d'homenatges, congressos, exposicions, publicacions, etc. per tal d'analitzar la seua obra i el seu impacte sobre la nostra societat. Biòlegs, historiadors i sociòlegs, entre altres, han analitzat en profunditat la vigència del seu pensament. Però també han centrat la seua atenció en l'interès del cas per tal de contribuir als grans debats sobre el funcionament de la ciència i la relació

d'aquesta amb la societat. Darwin i els seus plantejament evolucionistes han estat un cas paradigmàtic per entendre, per exemple: l'impacte dels valors d'una societat en la configuració de noves teories científiques; el paper de la ciència, com a saber suposadament objectiu, en l'emergència de noves ideologies; o el pes del pensament hagiogràfic en la historiografia de la ciència.

La lectura de l'obra de Darwin resulta fonamental per tal d'entendre una teoria que es troba en la base de les ciències biològiques, però també per introduir-se en debats de major abast en relació als orígens del pensament humà contemporani. Així, la seua lectura i anàlisi crítica hauria de ser obligada tant per a biòlegs com per a qualsevol ciutadà interessat per les grans teories que han configurat el nostre pensament i que han contribuït a la reorganització de la nostra societat durant el llarg segle xx.

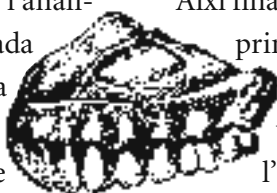
L'edició de *L'origen* de la Universitat de València forma part de la llarga llista d'iniciatives que des d'aquesta institució s'ha promogut en l'Any Darwin. És tracta d'un llibre de gran format amb il·lustracions de Carles Puche i una adaptació, amb traducció de Coral Barrachina, de l'obra a càrrec de Juli Peretó i Andrés Moya (professors de la Univer-

sitat de València i investigadors de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva).

El text de Darwin va precedir d'un breu pròleg amb el qual Peretó i Moya situen l'obra dins la biografia de l'autor i destaquen les contribucions directes o indirectes que hi realitzaren altres autors i professionals de l'època. També s'hi destaca la importància de l'obra i breument s'hi expliquen els canvis que Peretó i Moya (però també Puche amb les seues il·lustracions) han introduït en el llibre per tal de fer-lo més accessible al gran públic i més proper al lector.

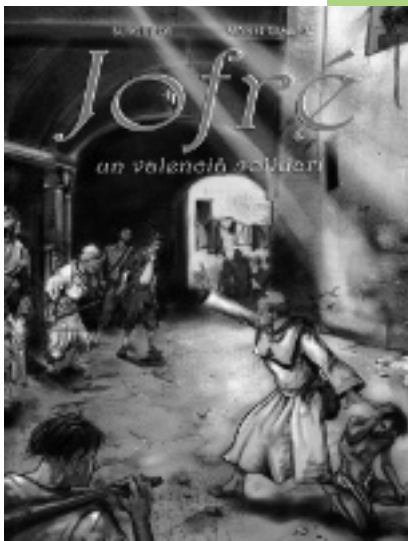
Així finalment, aquesta adaptació de la primera edició en anglès de *L'origen* encara ha fet més atractiva i de més fàcil comprensió l'obra de Darwin. Després de la seua publicació ja no valdrà cap excusa per justificar el no haver-la llegida.

□ Ximo Guillem-Llobat
Lletres Valencianes, n° 27

La conjura morisca de 1570: la tentativa de alzamiento en Valencia, intenta contribuir a la reflexió colectiva sobre un període fundamental de nostra història poc conegut fins ara: el intent de sublevació dels moriscos en l'any 1570. Una sublevació que començà en l'any 1568 pels moriscos granadins i que s'estengué el temor de possibles revueltas pels territoris veïns. El territori valencià que comptava en aquella època amb una important població morisca se trobà amb la disjuntiva de secundar la rebel·lió de seus correligionaris o permanecer fidels a la corona. A través de l'anàlisi de molts documents dipositats en l'Arxiu del Regne de València, Jorge A. Catalá i Sergio Urzainqui han analitzat el procés penal iniciat contra els líders de la conjura per sublevar a aquests moriscos valencians.

El llibre *Jofré, un valencià solidari* publicat per la Biblioteca Valenciana aborda la vida i obra del Pare Jofré, fundador, en la València del segle XV, del primer hospital psiquiàtric del món. Un frare de l'ordre de la Merced que a més d'aquesta important labor social també va dedicar la seua vida a obres d'assistència a les persones més desfavorides. L'obra, amb guió de Manel Gimeno i il·lustracions de Burguítos, ens presenta la vida de Jofré amb dibuixos realistes i plens de color i amb un guió molt apropiat per a un públic adolescent. Un còmic amb un llenguatge actual que ajudarà als més joves a conèixer la importància de ser solidaris.

Biblioteca Valenciana
Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma

En el año 2009 la Biblioteca Pública de Valencia cumplió su treinta aniversario. Fue inaugurada en su actual emplazamiento, un bello edificio renacentista que anteriormente había sido Hospital General, en el año 1979. Para celebrarlo, la institución programó una serie de actividades entre las que destacan la exposición «30 años de libros, cómics, cine y música en la biblioteca pública de Valencia» y la publicación del libro *Un día en la Biblioteca / Un dia a la Biblioteca*. Un libro dividido en «horas» que nos muestra una crónica de la vida diaria en esta biblioteca a través de las reflexiones poéticas que Rafael Coloma ha escrito para la ocasión. Unos bellos textos que van acompañados de unas magníficas fotografías de Maque Falgés. Una manera original de escribir la historia cotidiana de esta conocida y querida Biblioteca Pública a través del devenir de todos aquellos que la habitan, la transforman y la modelan hasta hacerla suya.

La Generalitat va instituir el 20 de novembre el Dia del Llibre Valencià amb el ferm propòsit d'impulsar el llibre editat a la nostra Comunitat i commemorar la data en què es va realitzar la primera edició del *Tirant lo Blanch*. Aquest mateix dia, la Generalitat, per mitjà de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques, atorga els Premis als Llibres Millor Editats i el Premi a la Labor dels Llibreters de la Comunitat Valenciana. En novembre de l'any 2009 es va commemorar el desé aniversari d'aquests premis amb una exposició i un catàleg que amb el títol de *10 anys de Premis de la Generalitat. Editorials i llibrerries de la Comunitat Valenciana*, fa un recorregut cronològic per tots els llibres i les llibrerries guardonats durant aquestos deu anys.

Tot un món per a triar

Fuster viu, encara

En aquesta obra, subtitulada significativament *Itineraris entre la vida i l'obra de Joan Fuster*, el poeta i professor Josep Ballester repassa alguns dels temes característics de la literatura de l'autor de *Nosaltres els valencians*.

L'AGITACIÓ DE L'ESCRITURA

JOSEP BALLESTER

295 PÀGINES / 978-84-92435-18-0 / 22 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2009

No ha tingut, Joan Fuster, una posteritat trista i desagraïda. Com al gran autor i intel·lectual que fou –un dels més grans en la literatura del segle xx–, la seua mort (esdevinguda l'any 1992) propicià l'aparició d'un reguitzell d'estudis i aproximacions als seus llibres que s'ha mantingut fins l'actualitat. En realitat, hi hagué molt prompte dos estudis que es van endinsar en l'univers fusterià quan aquest es trobava en plena ebullició. Es tracta de *Aproximación a Joan Fuster*, de Manuel Lloris (Almudín, 1979) i de *Fuster portàtil*, de Josep Iborra (3i4, 1982). Si l'opuscle de Lloris té l'encant dels pioners i està fet des d'una certa prevenció intel·lectual envers el solitari de Sueca, Iborra es despatxà amb un assaig més canònic, de factura amena i encara ara perfectament llegidora. Però fou l'òbit de Fuster, com s'ha dit, l'ocasió propícia per a l'aparició d'una sèrie d'obres que intentaven avaluar la

importància de la seua aportació. Entre aquest darrers volums caldria citar-ne dos elaborats curiosament encara en vida de l'autor, tot i que publicats pòstumament. Són *Converses inacabades*, de Toni Mollà (Tàndem, 1992) i *La raó moral de Joan Fuster*, d'Antoni Riera (Curial, 1993).

A aquests títols en seguirien d'altres amb molt diferents orientacions, des de volums col·lectius d'homenatges a rememoracions més personals. Entre tots ells, potser calga destacar *Fuster o l'estratègia del centaure*, de Vicent Salvador (Edicions del Bullent, 1994), que s'endinsa en les tàctiques discursives d'un literat que va fer de l'estil una divisa radicalment personal. En el costat negatiu caldria citar *El falcó de Sueca*, de J. M. Muñoz Pujol (Proa, 2002), una estrambòtic intent de biografia de què el propi Fuster s'haguera rist a bastament.

Anys després, i quan encara institucions com la Universitat de València o l'editorial 3i4 mantenen viva la bibliografia fusteriana en forma d'estudis o amb la publicació del seu prodigiós epistolari, Josep Ballester ha volgut sumar-se a aquesta tradició (que ja havia temptejat l'any 1990 amb *Una aventura lírica*) amb la publicació d'un llibre que, si bé no aporta substancialment res de nou al tema, té potser la virtut pe-

dagògica de repassar els principals ítems que recorren la literatura del de Sueca. Ballester, en efecte, reelabora la biografia de l'autor i es fixa per exemple en els seus poemes i els seus aforismes, sense oblidar la seua aportació com a historiador de la cultura, o les relacions que va mantindre amb personatges tan diferents com Xavier Casp o Carles Riba.

El llibre de Ballester no fa més que evidenciar, en definitiva, que Fuster, lluny del que diga una làpida en un cementiri, està més viu que mai. I continuarà donant guerra.

□ Víctor Cotlliure
Lletres Valencianes, n° 27

Lliçó de geografia a les serres carcaixentines

Vicente Ferrer Pérez va ser recentment guardonat amb el I Premi d'Investigació Local Víctor Oroval i Tomàs per aquesta memòria sobre les muntanyes carcaixentines. És un text amb una clara component didàctica, confeït per difondre els valors naturals i culturals d'aquestes serres de la Ribera Alta, destinat tant als excursionistes forans, com a uns veïns acostumats a mirar més al Xúquer que a la muntanya.

LES MUNTANYES DE CARCAIXENT

VICENTE FERRER PÉREZ

309 PÀGINES | 978-84-92763-00-9 | 15 EUROS

EDICIONS 96, C. JAUME I, G. ARRELS, CARCAIXENT, 2009

Per a un geògraf, escriure sobre les muntanyes o planes del seu poble natal és un exercici semblant al que, per a un altre autor, suposaria la descripció de la biblioteca personal i la remembrança de les lectures més estimulants. Aquest territori viscut és com una mena de rebot d'imatges al qual, al llarg de la vida, s'ha associat mentalment la comprensió de formes i processos geomorfològics, botànics i climàtics.

No hi ha, en conseqüència, cicerone més adequat per a conèixer aquests espais, que aquells que a més de trepitjar-los, els han interpretat i interioritzat reiteradament, i troben ocasió de mostrar-los als visitants. Aquesta és la intenció i el sentit del treball de Vicente Ferrer Pérez, que pren la forma d'un estudi de Geografia física, pensat per a un lector no expert. Ben il·lustrat, amb nom-

broses fotografies i bons mapes, està estructurat en quatre capítols.

El primer detalla el que l'autor anomena el «canemàs geològic», una descripció del substrat rocós i la seua seqüència sedimentària. Armat a partir dels estudis clàssics de la geologia regional, resulta científicament impecable, però tal vegada una mica àrid per a aquells que no estiguen familiaritzats amb la matèria i la seua terminologia.

Aquest entrebanc s'esvaeix al següent epígraf, on es caracteritza el modelat de les muntanyes carcaixentines amb una estructura i una redacció més didàctica. Aquestes serralades són, per damunt d'altres aspectes, un escenari immillorable per a explicar els processos de carstificació, als quals l'autor dedica una especial atenció. Es descriuen rasclers, pòlies, avencs i altres formes calcàries, com les espectaculars formacions de la Cova de l'Aigua. No debades, Ferrer és un especialista en la matèria i ja va publicar fa uns anys un estudi específic sobre el carst carcaixentí de les Planes del Realenc a la revista *Cuadernos de Geografía*.

El tercer bloc, destinat a la botànica, s'ompli amb una descripció d'una trentena d'espècies presents a l'àrea d'estudi. Ací el text s'adreça novament a un

públic no experimentat, amb una caracterització genèrica de les espècies més comunes en aquestes muntanyes, que podria ser vàlida per a moltes altres serres valencianes.

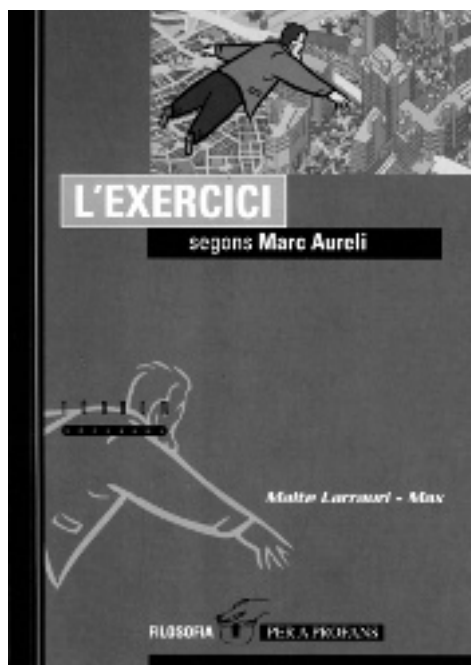
Sense dubte, la part més original de l'obra és el capítol reservat als aprofitaments de la muntanya. Aquesta matèria és l'especialitat de l'autor, que fa uns anys signà una magnífica tesi doctoral sobre els usos històrics i l'evolució dels boscos valencians. La transformació del paisatge vegetal d'aquestes serres als darrers segles, de resultes fonamentalment del carboneig, són espectaculars. Valen com a exemple les més d'onze mil carrasques documentades per l'autor al segle XVIII, de les quals a penes se'n conserven un grapat d'exemplars aïllats.

Finalment, el llibre proposa una excursió per les planes del Realenc, que dona al lector l'oportunitat de recórrer els paisatges explicats i d'examinar-se sobre el terreny d'aquesta lliçó de Geografia física.

□ Carles Sanchis Ibor
Letres Valencianes, n° 27

Som víctimes de les passions?

L'exercici segons Marc Aureli és un nou títol de la col·lecció «Filosofia per a profans» publicada per Tàndem Edicions. Uns llibres originals, tant pel contingut com per la forma, que aborden temes filosòfics.

L'EXERCICI SEGONS MARC AURELI

MAITE LARRAURI

IL·LUSTRACIONS DE MAX

COL·LECCIÓ «FILOSOFIA PER A PROFANS», 8

88 PÀGINES / 978-84-8131-852-4 / 12 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2009

Aquest llibre se suma a altres títols ja publicats en aquesta mateixa col·lecció dedicada a la filosofia com *El desig segons Gilles Deleuze*, *La sexualitat segons Michel Foucault*, *La guerra segons Simone Weil* o *La felicitat segons Spinoza*. Tots ells són obra de la doctora en filosofia Maite Larrauri i la part gràfica correspon a l'il·lustrador català Francesc Capdevila més conegut amb el nom de Max.

En cadascun dels llibres Larrauri intenta acostar la història del pensament a partir d'una idea bàsica d'un filòsof i estan dirigits a un ampli públic que no necessàriament han de ser experts en filosofia. Per això l'autora ha buscat un llenguatge senzill per a poder explicar-nos qüestions reals com els desitjos, la sexualitat, la llibertat, l'amor, la felicitat, el poder, la violència...

Una de les característiques més destacables d'aquesta col·lecció és la simbiosi perfecta que s'estableix entre text

i imatge. Els dibuixos constitueixen una part essencial, Max reinterpreta gràficament les idees plasmades en els textos mitjançant narracions gràfiques que completen i en alguns casos van més enllà de les idees plantejades al llibre. En aquesta ocasió el llibre està dedicat a l'exercici segons Marc Aureli. Marc Aureli Antonino Augusto (conegut pels seus contemporanis com «El Savi») va ser emperador de l'Imperi romà des de l'any 161 fins a la seua mort en l'any 180. A més d'Emperador és considerat com una de les figures més representatives de la filosofia estoica. La seua gran obra, un quadern de notes per a la seua guia i millora personal, és *Meditacions*, que va ser escrita originàriament en grec.

Aquest governant-filòsof pensava que es pot arribar a la llibertat i la tranquil·litat tan sols sent aliè a les comoditats materials, la fortuna externa, i dedicant-se a una vida guiada pels principis de la raó i la virtut. El bé i la virtut consisteixen a viure d'acord amb la raó, evitant les passions ja que aquestes no són sinó desviacions de la nostra pròpia naturalesa racional. La passió és el contrari que la raó, és allò que succeeix i que no es pot controlar, per tant ha d'evitar-se. Per tant, el savi ideal és aquell que viu conforme a

la raó, està lliure de passions i es considera ciutadà del món.

Després de la mort de Marc Aureli, l'estoïcisme entra en decadència. Encara que no obstant això, influirà en nombrosos corrents filosòfiques posteriors, des dels primers pares de l'Església fins a Descartes i Kant.

Aquesta és una col·lecció que ens ajudarà a entendre que la filosofia no és una matèria tan complicada com pot semblar a primera vista i que ens farà reflexionar sobre temes universals que qualsevol persona, sense necessitat de ser filòsof, s'ha plantejat alguna vegada en la seua vida.

□ Marta Cabrera
Lletres Valencianes, n° 27

Cine y arquitectura a lo largo de la historia

Los distintos artículos que componen *Los espacios de la ficción. La arquitectura en el cine*, primer título de una nueva colección que recogerá antologías de textos publicados en la revista *LARS, cultura y ciudad*, se aproximan desde distintos ángulos a la relación entre cine y arquitectura.

**LOS ESPACIOS DE LA FICCIÓN.
LA ARQUITECTURA EN EL CINE**

VV.AA.

INTRODUCCIÓN DE JUAN ANTONIO RAMÍREZ

118 PÁGINES / 978-84-935326-3-5 / 17 EUROS

I SEE BOOKS, VALÈNCIA, 2008

Encontramos al recientemente fallecido Juan Antonio Ramírez, conocido en el ámbito académico por haber ocupado la cátedra de Historia del Arte de la UAM y en el de la cultura por su labor como crítico y director editorial de la colección «Biblioteca Azul Mínima» de Siruela, firmando el prólogo a los cuatro artículos que componen este libro. Encontramos en dicho prólogo las palabras justas que sitúan esta serie de reflexiones en su contexto general. Así, verbigracia: «La arquitectura del siglo XX ha sido condicionada decisivamente por la experiencia cinematográfica». O: «La arquitectura moderna fue como una gran ficción». Ello, en buena medida, por la «simplificación formal» a la que se vio sometido el arte cinematográfico y que la arquitectura adoptó para sí. Un buen ejemplo lo encontramos en los arquitectos del llamado Mo-

vimiento Moderno: se suprimía lo accesorio. Como en el cine.

El primero de estos artículos lleva por título «Ciudades reinventadas. La ficción ‘hollywoodiense’ en España», de Gemma Fernández Hoya. Cuenta la autora cómo llegan los productores norteamericanos (buscan, dice, «localizaciones inusuales» y «costes asequibles») y se establecen, en la de los 50, en Madrid y Barcelona. Así, Gregory Peck irá en pos de Moby Dick en aguas canarias; Gina Lollobrigida y Yul Brynner darán rienda suelta a su amor en Los Monegros y Ava Gardner se enamorará de España y de sus toreros. Con Samuel Bronston llegó la producción de grandes escenarios para los rodajes. En Las Matas se levantó el Pekín de 1900. Y el Moscú de *Dr. Zhivago*, en el barrio de Canillas madrileño. El *western*, después de una pugna con otras zonas de la península, se quedó en Almería. Un capítulo cuando menos curioso de la historia de nuestro cine emparentado con la arquitectura efímera.

Vicente Sánchez-Biosca firma «Fantasías urbanas en el cine de los años 20», en el que se pone de manifiesto la capacidad del cine para imaginar ciudades oníricas, del futuro. Como muestras, *Metropolis*, de Fritz Lang; *Manhatta*, de

Charles Sheeler y Paul Strand, como gran precursora, o *Berlín, sinfonía de una gran ciudad*, de Walter Ruttmann. El de sus creadores fue una «entrega al éxtasis de la técnica».

Por su parte, Carlos Martí se ocupa de relacionar en «Espacios para la espera. La arquitectura de Luis Barragán y el cine de Y. Ozú» los espacios del arquitecto mexicano con la filmografía del japonés. En el artículo se observan las similitudes entre ambos, acentuadas en los períodos de madurez, con una «firme y profunda voluntad de estilo» en las creaciones. Finalmente Vicente J. Benet se ocupa del papel de los puertos en el cine. Pero no nos queda más espacio aquí: hay que leerlo.

□ Rafa Martínez
Letres Valencianes, nº 27

Periodismes que van «fer país»

El tram final de la Dictadura i l'inicial de la Transició són temps de canvi en el nostre ecosistema comunicatiu. La revista *Al Vent* i el programa radiofònic *Nosaltres els Valencians*, a Castelló de la Plana, són òrgans d'expressió paradigmàtics del valencianisme renovat i en oberta oposició al règim que cada volta es feia més visible.

EL COMBAT PER LA PREMSA.
AL VENT I NOSALTRES ELS VALENCIANS
(VOLUM I DVD AMB MATERIAL RADIOFÒNIC DE
NOSALTRES ELS VALENCIANS)

ALBERT SÁNCHEZ-PANTOJA, VICENT PITARCH
PRESENTACIÓ DE JOAQUIM MARIA PUYAL

281 PÀGINES / 978-84-8021-681-4 / 24 EUROS

UJI, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2009

Els anys seixanta del segle xx s'estén pel país un nou valencianisme que busca i troba espais per fer-se sentir. El moviment el protagonitzen joves inconformistes que no han viscut ni la Guerra Civil ni els anys durs de la postguerra, i que al caliu de petits nuclis d'activisme cultural proclamen les seues il·lusions i les ganes d'assolir un futur de llibertat. A la comarca de la Plana, un dels viviers més fèrtils d'aquests esclats reivindicatius, sorgeixen dos mitjans de comunicació que prompte es guanyen la fidelitat d'una audiència hostil a la premsa del partit únic i al *parte* radiofònic.

La revista *Al Vent* (1964-1969) i el programa radiofònic *Nosaltres els valencians* (1969-1980) són dues manifestacions representatives d'un sector emergent que reivindica la llengua i la cultura pròpies, i que aposta per una

transformació de la societat. I en aquest doble front s'entesta a superar tots els entrebancs, tant els polítics, com els econòmics o professionals.

En temps d'apel·lació a la memòria històrica, *El combat per la premsa* –amb pròleg de Joaquim Maria Puyal, periodista i membre de l'Institut d'Estudis Catalans–, fa un repàs al context, les circumstàncies, les dificultats i les esperances d'una gent lliurada a treballar pel redreçament i la unitat de la llengua. I és aquesta una qüestió central i insistent en ambdós mitjans: recuperar l'oficialitat i aconseguir la normalització plena de la llengua catalana.

En el cas d'*Al Vent*, fundada per Albert Sánchez-Pantoja, als temes culturals i idiomàtics predominants en les seues pàgines, se n'hi afegiran d'altres, com els Països Catalans, el Mercat Comú, les festes de la Magdalena o fins i tot el Concili Vaticà II, una fita sensible per a una part de la redacció de la revista, pròxima als corrents renovadors de l'Església.

Per la seua banda, amb *Nosaltres els valencians*, s'inaugura, tot i que modestament, la ràdio en valencià [*De dalt a baix*, de Radio Peninsular, arrancarà cinc anys després, en 1974]. De l'espai setmanal emés des de Radio Popular de Castelló és promotor i *anima mater* Vi-

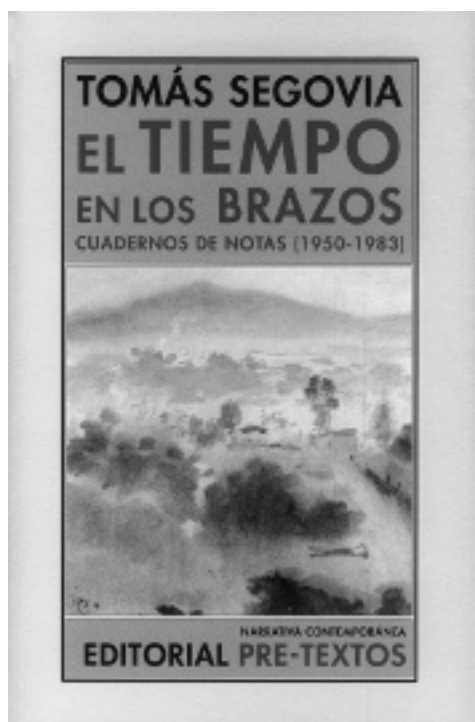
cent Pitarch. El programa sobreviu tot i les amenaces constants de la censura, sempre diligent per a eliminar dels guions les referències a la realitat nacional o les crítiques als sàtrapes o institucions del règim.

Transcorregudes més de tres dècades des de la fi de les iniciatives ressenyades, la normalització lingüística i cultural segueix pendent. Una ullada al paisatge mediàtic serveix per a verificar que encara estem ben lluny d'assolir les esperances d'aquells actius valencianistes. «Quan el País Valencià estiga totalment normalitzat», deia Vicent Pitarch en una de les emissions, «potser hauria de desaparèixer aquest programa. Però com que avui no està gens clar, hem de continuar treballant des d'ací». Dissortadament, el repte continua encara vigent.

□ *Rafael Miralles Lucena*
Lletres Valencianes, n° 27

Escritura y conocimiento de sí

Considerable cuaderno de notas del poeta, narrador y traductor valenciano Tomás Segovia (Valencia, 1927), *El tiempo en los brazos* recoge los pensamientos, poemas, traducciones, análisis críticos y relatos que Segovia fue dejando escritos acerca de los más diversos temas durante el periodo que va de 1950, cuando contaba con apenas veintitrés años de edad, a 1983, fecha que pone límite a esta primera parte de su diario de anotaciones.

Tomás Segovia, autor perteneciente a la llamada segunda generación del exilio, nace en Valencia en 1927. Huérfano a edad temprana, durante la guerra civil lo trasladan a Francia y poco después, en 1940, a México, donde permanecerá el resto de su vida, con estancias frecuentes en distintos países. En 1984 compra una casa en el sur de Francia, cerca de la frontera, desde donde hacía visitas a España, para volver a acostumbrarse poco a poco a esa madre tempranamente perdida. Segovia ha obtenido los premios *Juan Rulfo*, *Octavio Paz* y *Federico García Lorca*, producto de sus más de cuarenta libros, sobre todo de poesía, pero también ensayos y obra narrativa. Su poesía completa hasta 1997 fue recopilada y editada por Fondo de Cultura Económica. Pre-

EL TIEMPO EN LOS BRAZOS

TOMÁS SEGOVIA

771 PÁGINES / 978-84-8191-934-9 / 35 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2009

textos, que ha ido publicando en España su producción poética desde que apareció *Partición* (1983), nos entrega ahora este ingente cuaderno de notas conteniendo los apuntes que Segovia fue dejando escritos desde 1950 hasta 1983. Característico de *El tiempo en los brazos* es lo heterogéneo de sus entradas y lo interesante de su contenido. En páginas sucesivas encontramos anotaciones de dietario escritas para ser olvidadas, ambiciosos proyectos de vida, análisis críticos y luminosas reflexiones sobre el amor, el sexo, la poesía, la sociedad, la política, también sobre sí mismo. Lector febril, en especial de la literatura francesa (destacan sus apuntes sobre Valéry, Camus, Hugo, Rimbaud o Sartre) y alemana, sobresalen en este libro de notas el estudio sobre la deshumanización en la obra de Sade y el despiece del Sartre novelista y crítico literario. Entre sus observaciones sobre la vida, la condición para percibir la propia vejez de que el lugar llamado juventud sea ocupado por «otros» no resulta menos aguda que la meditación sobre las astucias dialécticas entre el hombre seductor y la mujer seducida. De la caza de semejanzas literarias a las reflexiones sobre la soledad del exilio, de los locales visitados durante el día a los ensueños

nocturnos, de las preferencias intelectuales a las indiferencias vitales, el tiempo se va deslizando sin sentir en este volumen que versa sobre todo y sobre todos. El libro, que gana en densidad y relieve conforme avanzan sus páginas, es decir, los años del autor, no olvida incluir poemas, traducciones, algún cuento y prólogos de libros no escritos. El río de palabras de Segovia en estado puro, sin bridas ni subterfugios, aporta un *quid* ausente en la poesía y el ensayo: el latido, de la sístole de la homofobia mexicana a la diástole de la desazón cosmopolita, de la inmediatez autorreferencial. Él mismo lo enuncia en la página 505: «Mi lenguaje sólo aquí está: como yo me hablo a mí mismo. Pero sólo el poema satisface como expresión. ¿Será porque es *obra*, porque está construido? (...) Pero me reconozco más en estas páginas que en un poema». La mejor no-obra para los interesados en Tomás Segovia sólo puede ser, pues, este caudaloso libro de anotaciones.

□ Miguel Catalán
Letres Valencianes, nº 27

L'obra de Fuster i la realitat social valenciana

Aquest llibre recull les intervencions dels ponents que van participar en la VI Jornada Joan Fuster, coordinada per Gustau Muñoz, dedicada a fer un balanç de les aportacions de Fuster a l'estudi i l'anàlisi de la realitat social.

JOAN FUSTER I L'ANÀLISI DE LA REALITAT SOCIAL

GUSTAU MUÑOZ (ED.)

102 PÀGINES / 978-84-370-7537-2 / 8 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

Des de fa uns anys, la Càtedra Joan Fuster de la Universitat de València celebra periòdicament unes jornades dedicades a l'obra de Joan Fuster. Les intervencions dels participants s'han publicat després en diversos volums, dedicats a tractar aspectes com la crítica literària de Fuster, les característiques estilístiques de la seua obra assagística o la memòria personal de la gent que el va conèixer i el va tractar. Tot plegat permet afirmar que la figura i l'obra de Fuster continuen tenint una presència viva entre nosaltres, i sent un estímul per a la reflexió sobre molts aspectes de la nostra realitat, que han quedat pendents o apartats. L'últim volum publicat per la Càtedra Joan Fuster recull les intervencions de la VI Jornada, que tenia com a objectiu central la revisió de les aportacions de Fuster sobre diferents aspectes de la realitat social, tant la referida a problemes específics del País

Valencià com la relacionada amb els canvis que va experimentar la societat europea de la segona meitat del segle xx. En l'estudi que obre aquest volum, «La societat valenciana mig segle després», Ernest Garcia sintetitza els canvis que han tingut lloc al nostre país des de la publicació de *Nosaltres els valencians*. Garcia remarca que Fuster no va considerar necessari d'actualitzar aquesta obra i que va continuar insistint en descripcions i anàlisi difícilment compatibles amb les dades empíriques. Ernest Garcia analitza també, críticament, els assaigs que Fuster va dedicar als canvis socials que s'estaven produint en la dècada dels seixanta. En «Joan Fuster i la industrialització valenciana», Ernest Reig hi argumenta que «amb la perspectiva que dóna el nivell d'informació actual, podem qualificar de distorsionada la visió de Fuster pel que fa a la datació, els problemes o les característiques del procés d'industrialització del País Valencià». Critica també un cert mecanicisme per part de Fuster en la traslació dels canvis econòmics a les posicions ideològiques, sobretot pel que fa a l'existència o no d'una burgesia valenciana i del seu paper social.

Vicenç M. Rosselló Verger ressegueix en la seua ponència les idees geogràfiques

de Fuster, especialment sobre el paisatge i la societat, mentre que Adolf Beltran, en «Les oportunitats perdudes. Joan Fuster i la política de la transició», analitza la posició i l'actitud de Fuster durant el període de la transició democràtica, marcades «per la urgència d'un compromís tant com per una sensació de desolació latent, ben perceptible». Finalment, Josep Ramoneda, en «Elogi de l'assaig», sintetitza els trets que hauria de presentar un assaig per a ser digne d'aquest nom.

□ Enric Iborra
Lletres Valencianes, nº 27

Del amor perenne

Pensaments per a Giulia recoge una selección de las cartas que Giuseppe Capograssi, teórico católico del derecho, escribió en su juventud a su novia Giulia Ravaglia. El valor principal de este epistolario redactado desde 1918 hasta 1924 es el despliegue de la espiritualidad de un joven que todo lo fía a su amor por Giulia, amada que termina consustanciándose con la figura de Dios en una asimilación con ilustres precedentes en la literatura italiana.

PENSAMENTS PER A GIULIA

GIUSEPPE CAPOGRASSI

COL·LECCIÓ «RENT», 5

139 PÀGINES / 978-84-92768-02-8 / 12 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

En su primera juventud, desde los diecinueve a los veinticinco años, el asesor jurídico y teórico del derecho italiano Giuseppe Capograssi (Sulmona, 1899–Roma 1956) escribió una carta cada día a su novia Giulia Ravaglia. La copiosa correspondencia, de la que este libro recoge setenta y cuatro cartas, terminó en 1924, la víspera de la boda. El final es sintomático del sentido mediador de la palabra escrita: «Pongamos el punto final. Mañana la palabra santa del Señor (...) abrirá para nosotros una vida nueva. No quiero escribir nada más».

Capograssi, que a los diecinueve años resurge de una profunda crisis existencial, encuentra la salvación a la vez en Giulia y en Dios. El lector pronto advierte que el joven, a fin de evitar el do-

lor que le produce el mundo de los hombres, crea una campana neumática en la que sólo caben tres personas: Dios, Giulia y él mismo. La amada Giulia, en efecto, se consustancia con la figura de Dios, como enviada y ángel guía, en una asimilación con insignes precedentes en la literatura italiana, en especial la Laura de Petrarca y la Beatriz de Dante. «A menudo el mundo considera afortunado al hombre que tiene muchos golpes de suerte», escribe Capograssi. «Como de costumbre, el mundo se equivoca. Afortunado es quien consigue ver reflejado su ser en el ser de otro espíritu». El resto de seres queda fuera ocupando un espacio opaco, ruidoso, agresivo, incapaz de oír el canto ligero de las golondrinas en la mañana primaveral de Roma, inepto para sentir la inmensa paz del cielo estrellado que cada tarde Giuseppe aspiraba junto a su novia en la colina de Trinitá dei Monti. Entre esa atmósfera de hombres insensibles y la esfera de la tríada espiritual sólo queda la fina membrana de la naturaleza expuesta por Dios y algunos espacios de silencio en las iglesias de Roma: San Giovanni dei Fiorentini, Santa Maria de la Pace... Cuando el guirigay de la calle se desvanece en el templo, sólo queda el bendito silencio.

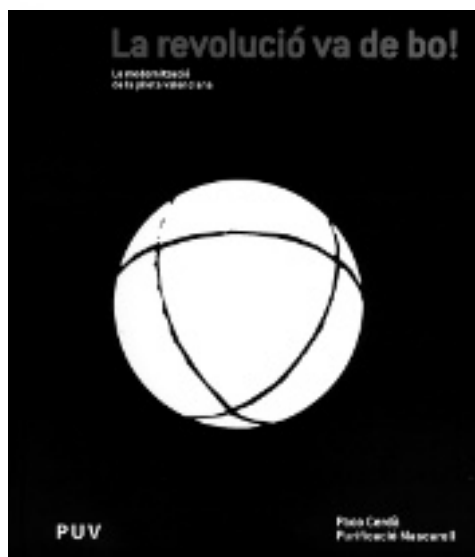
Esta estrategia de salvación instintiva (no hay astucias de la razón, sino astucias del instinto que utilizan a la razón) pasa por simplificar los problemas en una suerte de estoicismo trascendente. El amor total de Capograssi lleva a la remisión del tiempo y a la abolición del espacio: «Amo la soledad, pero la soledad con Dios y contigo». Dentro de ese espacio místico, todo es paz, amor, dicha infinita y fe en la gloria eterna; fuera de él queda lo siniestro, lo superficial, lo estridente que ha de morir, ejemplificado en las tumultuosas estaciones de tren donde nadie vive ni se detiene.

Como ocurre con las visiones de Teresa de Lisieux, que viajará por la tierra entera sin salir de su celda, la lectura de este epistolario de Capograssi, pese a las inevitables reiteraciones de un universo tan pequeño, es muy grata, pues, a la par que mínimo en extensión, ese universo es máximo en intensidad. Esta edición de algunas cartas de Capograssi que nos ha entregado Manuel Lanusse permite entender la honda espiritualidad de un hombre que se propuso vivir en la tierra «como en un sueño».

□ Miguel Catalán
Letres Valencianes, nº 27

Pilota valenciana: un nou model per al segle XXI

La pilota valenciana protagonitza en els darrers anys un intens procés de modernització impulsat, en primera instància, per un canvi substancial del seu model organitzatiu dut a terme amb el propòsit d'adaptar-la als usos esportius contemporanis i incrementar-ne la seua incidència social.

**LA REVOLUCIÓ VA DE BO!
LA MODERNITZACIÓ DE LA PILOTA VALENCIANA**

PACO CERDÀ I PURIFICACIÓ MASCARELL

251 PÀGINES / 978-84-370-7618-8 / 30 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2009

Certament, la pilota valenciana encarava les darreres dècades del segle passat amb el llast d'un model obsolet on tot girava al voltant de la seua única font de finançament, les travesses i les propines consegüents, i on la seua condició d'expressió cultural específicament valenciana quedava atenuada pel seu caràcter minoritari i presumiblement residual.

Calia un colp de timó que capgirara del tot esta tendència i, sense renunciar a cap ni un dels seus trets més distintius, adaptara les estructures antiquades a uns nous temps que les estaven deixant enrere. I este colp de timó definitiu arribà el 2005 amb la creació de Valnet, un projecte empresarial que ha aconseguit equiparar els jugadors de pilota amb qualsevol altre treballador professional i que ha configurat un calendari amollonat de com-

peticions oficials que asseguren un circuit estable i continuat.

Simultàniament, la pilota ha arribat a les escoles i instituts com a matèria obligatòria dins dels programes d'Educació Física; s'ha creat un xarxa ben articulada d'escoles de pilota i centres de tecnificació; la televisió pública valenciana ha apostat fort per la programació de partides en horari de màxima audiència, tot experimentant amb un trinquet blau i una pilota blanca i augmentant sensiblement els recursos humans i tècnics per millorar l'espectacularitat de la retransmissió; s'ha integrat la pilota en un moviment internacional que organitza campionats continentals i mundials; i, fins i tot, diversos artistes –amb Manel Boix al capdavant– s'han deixat fascinar per la seua estètica, l'han incorporada a la seua obra i han aconseguit així redignificar, des del punt de vista cultural, un esport massa sovint menystingut i banalitzat.

En el llibre que ressenyem, el periodista Paco Cerdà i la filòloga Purificació Mascarell –amb l'assistència fotogràfica de José Antonio Monteagudo i un preàmbul més que oportú signat per Toni Mollà– analitzen este fenomen amb rigor i passió mitjançant deu reportatges i vint-i-tres entrevistes en pro-

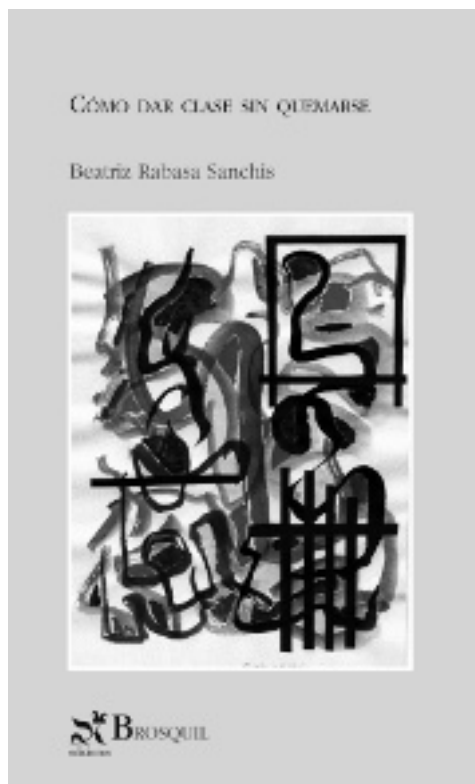
funditat que atorguen la paraula a impulsors i discrepans, pilotaris i promotors, periodistes i trinqueters. L'obra adquirix així un to polièdric i coral, ben administrat pels autors que hi aconseguixen articular un discurs tan sòlid en el fons com brillant en les formes.

Menció especial mereix la seua maquetació i edició, beneficiades per la cura i el bon gust que impera d'uns anys ençà en el servei de publicacions de la Universitat de València i que arrodoneixen un treball excel·lent, que aconsegueix els seus objectius i esdevé el certificat més rotund d'allò que ja anunciava el seu títol. Efectivament, sembla que la revolució va de bo.

□ *Josep Vicent Frechina*
Lletres Valencianes, n° 27

Un desig inacabat

Un ampli sector de la societat considera que ser mestres és còmode perquè tenen poc treball, un sou acceptable (especialment en temps de crisi) i moltes, però que moltes vacances. Tanmateix, les estadístiques ens diuen que són dels professionals amb més estrès i depressions. Per què serà?

CÓMO DAR CLASE SIN QUEMARSE

BEATRIZ RABASA SANCHIS

199 PÁGINES / 978-84-9795-548-5 / 16,95 EUROS

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2010

Títol suggestiu i necessari en una època on l'educació s'ha transformat en una activitat difícil sense plus de perillositat i sense una didàctica de valoració del treball que realitzen els mestres i professors. A més, la utilització ocasional del món educatiu per part dels partits polítics que prioritzen els seus interessos per damunt del bé general, i especialment, dels mitjans de comunicació que no sempre encerten en difondre una correcta interpretació dels fets, generen un panorama obscur i carregat d'interessos particulars.

En aquesta difícil conjuntura que afecta a tota la societat, l'autora ens ofereix un llibre que dona eines per a fer front a *Cómo dar clase sin quemarse* des de la seua militància docent de professora de matemàtiques en un institut i advocada en temes de mediació escolar. L'estructura del llibre és molt clara. La

primera part està dedicada a la síndrome del professor cremat amb l'explicació dels seus factors determinants, conseqüències, manifestacions i avaluació del *burnout*.

La segona part n'ocupa la major part del volum i tracta sobre les estratègies per sobreviure, organitzades al voltant de les mesures preventives i d'intervenció que tenen un àmbit organitzatiu, junt a d'altres que són de caire individual. En el primer apartat, ens ofereix un ampli ventall de recursos ben diferents com són una legislació ben actualitzada, plans com el PREVI, el de Convivència o el de Mediació, al costat de breus capítols dedicats a la col·laboració de les famílies i altres institucions, el tema dels expedients disciplinaris, i el debat sobre la presència de policies als centres educatius o les càmeres de seguretat. Un altre conjunt d'instruments els agrupa enfocats a la creixent diversitat de l'alumnat com els itineraris educatius, els programes de diversificació, els nouvinguts i aquells adreçats al suport socioeducatiu. Els següents epígrafs es dediquen als objectors escolars, la sobrecàrrega docent, el repte de les noves tecnologies, l'errònia distribució dels temps escolars i la necessària política de prestigiar la professió docent.

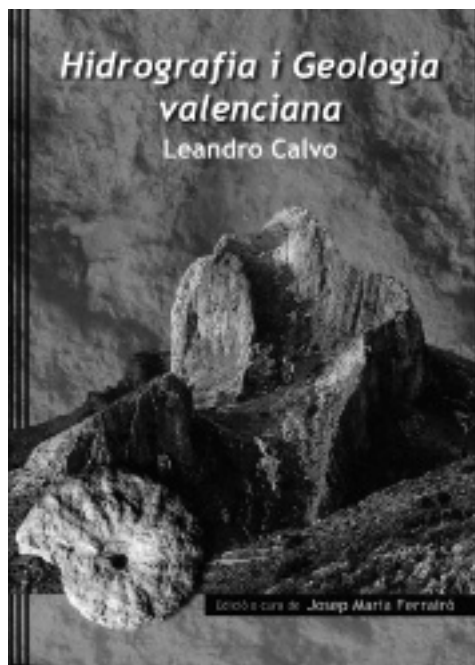
El segon apartat, centrat en les mesures de caire individual, és molt més reduït i deixa pas a unes escasses conclusions, clarificadorres i optimistes que inciten al canvi. La bibliografia, tota en castellà, i webgrafia, que s'agraeix, està datada majoritàriament al segle XXI, si bé amb un domini absolut de firmes universitàries i psicologistes, i on es troben a faltar docents implicats amb els moviments de renovació pedagògica.

En conclusió, estem davant un original que descriu recursos i reflexions amb tendència cap a una neutralitat impossible en qualsevol àmbit, però menys desitjable en l'educatiu on el compromís ha de ser l'element vertebrador. Al mateix temps, ens ofereix un panorama molt general, clar, estructurat i divulgatiu d'una sèrie d'instruments que el lector haurà d'aprofundir per a poder-los aplicar conscientment en el context escolar.

□ *Enric Ramiro Roca*
Lletres Valencianes, nº 27

Treballs pioners de la hidrogeologia valenciana

Josep Maria Ferreiró ha preparat una acurada edició de dos treballs pioners de la geologia valenciana elaborats pel pare Leandro Calvo, un professor de l'Escola Pia de Gandia que, a les acaballes del segle XIX, feu de les muntanyes i valls dels encontorns el seu gabinet de treball.

HIDROGRAFÍA I GEOLOGIA VALENCIANA
LEANDRO CALVO

EDICIÓ A CURA DE JOSEP MARIA FERREIRÓ

494 PÀGINES | ANNEXE CARTOGRÀFIC | 978-84-96839-09-0 | 15 EUROS
CEIC ALFONS EL VELL, GANDIA, 2008

Les etapes inicials de l'estudi de la Geografia i les Ciències de la Terra al nostre país se sustenten, en molts casos, en l'obra de persones de formació autodidacta, que saberen suplir, amb grans dosis d'entusiasme i voluntarisme, les greus mancances materials i bibliogràfiques del seu temps. L'escolapi Leandro Calvo és un d'aquests pioners de la ciència, autor de diversos treballs de geologia particularment referits a les comarques centrals valencianes, els quals foren publicats a cavall entre els segles XIX i XX. Passats vora noranta anys de la seua mort, el CEIC Alfons el Vell, ha volgut retre homenatge a aquest fill adoptiu de Gandia, amb la publicació dels seus dos treballs més destacats: *Un viaje por la montaña. Apuntes geológicos i Hidrografía subterránea*.

La primera d'aquestes obres és un dietari epistolar publicat el 1884 al setma-

nari gandienc El Litoral. En ell descriu diversos paratges de les muntanyes del massís del Mondúver, la serra Grossa i el Benicadell i les valls dels rius Serpis, Albaida i la rambla Gallinera. Són un total de tretze excursions, fetes a peu o en cotxe (*ahora geologizo a gran velocidad, saco vistas y perfiles desde la ventanilla del coche*) –hi diu amb sorna l'autor–, a les quals repara tant en els trets del paisatge i el paisanatge local, com en els aspectes exclusivament geològics, caracteritzant formes i processos de les terres visitades.

L'altre treball, la *Hidrografía subterránea* publicada el 1908 a Gandia, hi ha estat inclosa com a facsímil. En aquest cas, el pare Leandro, conscient de l'interés suscitat al seu temps per la captació d'aigua subterrània i sabedor de l'escàs rigor científic que guiava les prospeccions i els sondejos, va abordar l'elaboració d'un tractat d'hidrogeologia, basat fonamentalment en les seues observacions de camp. *La charla científica de gabinete la abomino* –hi sentència l'escolapi a la darrera línia del seu pròleg. L'edició d'ambdues obres ha estat duta a terme per Josep Maria Ferrairó, que té en comú amb el rector escolapi l'ofici de professor, l'entusiasme per la recerca geològica i l'estima per les mateixes

muntanyes. Ferrairó ha elaborat un pròleg biogràfic sobre el pare Leandro per tal d'emplaçar els treballs al context científic de l'època. Hi aporta les coordenades vitals d'un autor, que malgrat estar físicament allunyat dels centres investigadors de l'època, mantingué correspondència entre d'altres, amb el geòleg Cortázar o l'abate Breuil. A més, Ferrairó ha il·lustrat amb un centenar de fotografies la transcripció d'*Un viaje por la montaña* i ha confeït un prolix glossari comentat sobre els dos treballs, que s'acompanya d'altres cinquanta imatges.

El resultat no desmereix l'esforç de l'editor. La lectura del pròleg és interessant i ret un just homenatge a l'autor. La del *Viaje por la montaña* es fa amena i divertida, guanya amb el tractament gràfic. La *Hidrografía subterránea*, amb més de tres-cents pàgines, sembla en canvi reservada a voluntariosos especialistes. Potser una edició digital hauria estat més adient per a aquesta segona obra. A més d'alleugerir aquest magnífic volum, el document quedaria més fàcilment a l'abast i estudi dels experts.

□ Carles Sanchis Ibor
Letres Valencianes, nº 27

EL NÚVOL OT I LA NEU

NICOLETTA COSTA

COL·LECCIÓ «PRIMERES PÀGINES», 16

40 PÀGINES / 978-84-9270-115-5 / 6 EUROS

CASTELLNOU EDITORA VALENCIANA, VALÈNCIA, 2009

A la neu!!!!

El núvol Ot i la neu és el títol setze de la col·lecció «Primeres pàgines», publicada per l'editorial Castellnou-Editora Valenciana. Aquesta és una col·lecció de llibres a tot color dirigida a primers lectors, xiquets i xiquetes a partir de 5 anys, on predominen les il·lustracions grans, que faciliten la lectura sense paraules, i que si bé contenen històries adaptades al seu nivell de comprensió també els ajuda a anar més enllà i reflexionar sobre determinats aspectes de la vida. En aquesta ocasió la història, que mostra als xiquets l'importància de l'amistat, té com protagonista a Ot, un núvol que els explica quin és el seu treball durant les diferents estacions de l'any. Quan arriba l'hivern, els xiquets li demanen al núvol una missió un poc difícil. Ell vol que els seus amics siguin feliços i per a aconseguir-lo demanarà ajuda a les seues ties. Al final del llibre els lectors trobaran senzilles activitats per a escriure, dibuixar i trobar diferències, unes pàgines que els conviden a divertir-se després de la lectura.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 27

FRANKENSTEIN

MARY SHELLEY. ADAPTACIÓ DE JESÚS CORTÉS

IL·LUSTRACIONS DE PACO GIMÉNEZ

COL·LECCIÓ «EL MICALET GALÀCTIC», 138

160 PÀGINES / 978-84-9824-294-2 / 8,50 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

**El Prometeu modern
en versió infantil**

Jesús Cortés assumeix el repte d'adaptar per a Bromera la novel·la gòtica de Mary Shelley, *Frankenstein*, per a la col·lecció dirigida a lectors i lectores de 12 anys en avant. Deixant de banda les consideracions sobre l'encert o no de convidar a llegir els menuts textos adaptats en lloc dels originals, el treball de Cortés, esmerat a guardar fidelitat a l'obra de Shelley, pot ser una manera d'apropar els més menuts a l'imaginari poètic i mític que l'autora desplega al seu llibre. També és un relat excel·lent per a introduir-se en la novel·la de terror i de ciència ficció, així com apropar-se a les reflexions sobre ètica i ciència, i el desafiament al poder de la naturalesa i les divinitats, encarnat en este Prometeu modern. L'edició de Bromera s'acompanya a més de les il·lustracions d'un dels artistes valencians de la il·lustració, Paco Giménez, que ens recorden els còmics clàssics de terror i en els quals s'enyora una pinzellada de la tendresa que l'autora refereix a la seua història.

□ Anna Gimeno Berbegal
Lletres Valencianes, n° 27

MAX I EL GENI QUE FEIA DORMIR ELS NENS

ANNA MIRÓ BARDISA

IL·LUSTRACIONS DE ROSANNA CRESPO I QUIQUE SOLER

COLECCIÓ «EL DRAC DE PAPER», 3

56 PÀGINES / 978-84-268 0826-3 / 2,90 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2008

M'ba y las cuatro estaciones

La pregunta por el tema de los sueños es una cuestión que siempre ha interesado a sabios y filósofos. Recordemos por ejemplo a S. Freud quien dedicó parte de su labor científica a investigar el sentido e interpretación de los sueños.

Todos los seres humanos necesitamos tener sueños para poder afrontar los avatares de la vida; perderlos, por tanto, sería un grave contratiempo, como de hecho ocurre en el cuento *Max i el Geni que feia dormir els nens*, escrito por Anna Miró dentro de la colección «El Drac de Paper» publicado por la editorial Marfil.

La autora narra una historia en la que, excepto los protagonistas, nadie puede dormir. Tanto de día como de noche la gente está despierta porque un ser malvado ha secuestrado los sueños. Para solucionar el grave problema que se cierne sobre la pequeña comunidad del cuento, el dragón Max decide buscar a las siete sabias y a M'ba, la madre de la luna. Todos juntos conseguirán salvar al único Genio capaz de devolverles los sueños a los niños.

□ M^o Teresa Espasa
Lletres Valencianes, n° 27

L'ÚLTIM LINX

SANTIAGO FORNÉ

IL·LUSTRACIONS D'ANTONI LAVEDA

COLLECCIÓ ELS LLIBRES DEL GAT I LA LLUNA, 32

95 PÀGINES / 978-84-9904-010-3 / 6,50 EUROS

EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2009

La vida dels linxs

Dos germans linxs viuen amb sa mare fins que aprenen tot allò que ha de saber un linx per tal de sobreviure i guardar-se dels perills quotidians. Arribarà el moment de la separació i hauran de començar la seua vida adulta. Aniran dels aiguamolls fins a les muntanyes, buscant llocs on no els falte l'aliment. Hauran de fugir dels homes, ja que en representen una de les principals amenaces per a la seua supervivència. Junts aprendran a orientar-se i a caçar, fins que hauran de separar-se.

Aquest relat protagonitzat per uns felins en greu perill d'extinció ha estat mereixedor del XIX premi Carmesina. Amb simpàtiques il·lustracions, pot fer les delícies dels lectors més menuts a qui els agraden els animals i la natura.

Narrat en primera persona, ofereix el punt de mira d'un dels linxs, fet que el fa més entenedor. Potser siga bona idea fer que els més joves prenguen consciència que aquest animal feréstec està trobant serioses dificultats per a sobreviure i que tampoc no és feliç en captivitat.

□ Isabel Marín
Lletres Valencianes, n° 27

VIATGE AL PURGATORI

RAMÓN DE PERELLÓS. VERSIÓ DE SILVESTRE VILAPLANA

IL·LUSTRACIONS DE QUIQUE SOLER I ROSANA CRESPO

COL·LECCIÓ «JOC DE DAUS»

PÀGINES 110 / 978-84-268-1453-1 / 12 EUROS

EDITORIAL MARFIL, ALCOI, 2009

LA COZ

CARLOS PAJUELO DE ARCOS

312 PÀGINES / 978-84-96785-79-3 / 20 EUROS

EDICIONES RIE, PAIPORTA, 2009

Un viatge en el temps

Amb la mort de Joan I el vescomte Ramon de Perellós, noble cavaller del monarca, és acusat junt a altres cortesans d'aquest succés. Per a demostrar la seua innocència decideix viatjar fins al Purgatori de Sant Patrici i assegurar-se que l'ànima del rei es troba en vies de salvació. Així, i a pesar de la dissuasió del papa Benet XIII, el noble cavaller inicia el seu particular viatge plasmat en aquest relat.

Gràcies a històries com aquestes, l'editorial Marfil ens transporta en el temps amb la col·lecció «Joc de daus». Un viatge a través de les obres més reconegudes de la nostra tradició i reescrites per autors actuals. Jordi Botella és l'encarregat de pilotar aquesta màquina que tracta d'apropar l'adolescent a la nostra història per mitjà d'un relat fresc i amb un llenguatge actualitzat. Aconseguint, així, que el jove lector no es senta fora de lloc amb la seua lectura. Una curada edició que compta amb les il·lustracions de Quique Soler i Rosana Crespo que amb els seus *collages* aconseguixen mesclar realitat i ficció.

□ Andrea R.Lluch
Lletres Valencianes, n° 27

1945 en guerra

La segunda novela larga de Carlos Pajuelo (Valencia, 1940) parte de la muerte accidental en 1945 de un excombatiente de la guerra civil a causa de la coz propinada por una mula en Iniesta (Cuenca). Con un lenguaje directo y ceñido al asunto literario, la obra describe la realidad de la España postbélica. El protagonismo de sus personajes en torno a las consecuencias del crimen, primero en la rural Iniesta y luego en la Valencia capitalina, va sucediéndose en una medida toma de relevos junto a otros caracteres secundarios de impronta barojiana que aparecen y desaparecen con mayor fugacidad.

El costumbrismo de algunos pasajes, incluyendo diálogos, se compacta con el realismo del enfoque del autor que analiza una realidad familiar, social y política más bien áspera y, no pocas veces, declaradamente cruel. Auspiciado por la editorial Redactors i Editors, Pajuelo, que había publicado hasta ahora una colección de relatos, además de libros de texto y recopilaciones de artículos periodísticos, ha emprendido con la reciente *El pirómano* y esta *La coz* su andadura por el vasto y diverso mundo de la novela.

□ Miguel Catalán
Lletres Valencianes, n° 27

MUSARAÑAS

FRANCISCO PÉREZ DE LOS COBOS
IL·LUSTRACIONS DE JOSÉ CÁMARA ALBEROLA
COL·LECCIÓ «MOSQUETERO» 2

43 PÀGINES / 978-84-936566-2-1 / 8,50 EUROS

OBRABIERTA EDITORIAL, VALÈNCIA, 2008

Una mañana en la azotea

Por medio de la Editorial Obrabierta, Francisco Pérez, catedrático de Derecho laboral en la Universidad Complutense de Madrid, nos entrega un singular libro dedicado a los niños. La singularidad viene dada por la vertiente literaria que ha elegido el autor, ya que *Musarañas* es un librito de poemas y adivinanzas.

Pérez de los Cobos, ha escrito, 16 Poemas, 7 Adivinanza y 1 Villancico, acertados, la mayoría de ellos, que destina al mundo infantil. Citemos por ejemplo el poema titulado «La araña», compuesto por seis versos rimados: «Con paciencia y artimaña/ teje su tela la araña,/ mucho tiento, mucha maña/ mucho embeleo y patraña,/ para tupir la maraña/ que te estrujará con saña». Sin duda, el autor quiere demostrar a los niños que el lenguaje no es un todo rígido e incomprensible, sino que suele estar al servicio de aquellos que quieren usarlo, haciendo con las palabras interesantes juegos malabares.

Por otra parte, quizás la mejor manera de explicar la poesía a los niños sea a través de los dibujos, José Cámara así lo entiende, ilustrando con gran ingenio cada poema.

□ Mª Teresa Espasa
Lletres Valencianes, n° 27

JOSEP BERNAT I BALDOVÍ. LA TRADICIÓ POPULAR I BURLESCA

JOAQUIM MARTÍ MESTRE

398 PÀGINES / 978-84-92542-14-7 / 19 EUROS

AFERS, CATARROJA/BARCELONA, 2009

Bernat i Baldoví

Bernat i Baldoví fou un dels iniciadors del periodisme en valencià. Al diari *El Mole*, Bernat i Baldoví sembla que va introduir-se com a redactor. Posteriorment, el van seguir *La donçaina*, *El Tabalet* i *El Sueco*, dirigits tots tres pel nostre autor. Es tracta d'un tipus de premsa de caràcter satíric, on hi predominava l'opinió i la valoració subjectiva, així com la crítica política, social i moral. A més de les aportacions a l'inici del teatre modern i del periodisme valencià, Bernat i Baldoví hi contribueix amb una altra producció més modesta i popular com ara els textos fallers, llibres i fulls solts. En la seua obra, sempre està present la tradició de la cultura còmica popular, influït per la tradició autòctona dels col·loquis valencians que es pot observar en els temes, els ambients, les situacions i els personatges. El costumisme, l'humorisme, els elements burlescos i satírics, formen part dels seus col·loquis.

Joaquim Martí, expert en la matèria, analitza el treball teòric i creatiu d'aquest autor sobre els mecanismes lingüístics i la precisió amb la qual aquest va saber captar i reproduir el valencià popular i col·loquial de la primers meitat del s. XIX.

□ Lluís Alpera
Lletres Valencianes, n° 27

MALSONS

ANNE FINE

IL·LUSTRACIONS DE JORDI PEIDRÓ

TRADUCCIÓ DE JESÚS CORTÉS

184 PÀGINES / 978-84-9824-526-4 / 7,95 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

El secret

De l'importància de la autora de *Malsons* donava notícia l'any 2005 Estrella Domingo en una entrevista per a la revista *Babar.com*. Anne Fine és una escriptora a la qual Peter Hunt havia definit com «l'autora que personifica l'escriptor d'èxit de la LIJ». Feia relativament poc temps havia estat guardonada amb el premi «Children's Laureate 2001-2003». Un prestigiós guardó que reconeix la carrera d'un autor o il·lustrador en el camp de la literatura infantil i que és atorgat cada dos anys per un jurat a partir de les nominacions que realitzen bibliotecaris, llibreters, crítics escriptors, mediadors, l'IBBY i en el qual també poden votar xiquets a través de la web. Per a aquesta escriptora el reconeixement «és una oportunitat per a fer allò que sents que cal fer en la literatura infantil». Anne Fine ha seguit escrivint i també guanyant molts altres premis. D'aquesta mateixa autora Edicions Bomera ha publicat *Mrs. Doubtfire*, una obra molt coneguda per l'adaptació cinematogràfica que va fer la Twentieth Century Fox i que va protagonitzar Robin Williams.

□ Adela Olmos
Lletres Valencianes, n° 27

RECOL·LECCIÓ DE LA LLUM

PEP APARICIO GUADAS

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA»

80 PÀGINES / 978-84-96545-94-6 / 9 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

La dignitat dels versos estimats

Crec que ens trobem davant d'un llibre que respon a les lectures de l'autor. Voluntàriament o no, Pep Aparicio fa en aquest *Recol·lecció de la llum*, publicat per l'editorial Denes dins de la col·lecció de poesia Edicions de la Guerra, un testament vital dels poemes que li han arribat, que l'han dibuixat. I a partir dels quals basteix els seus versos.

Val a dir que el resultat és eclèctic, tant en les cites internes com externes, perquè fins i tot en les metaliteràries mostra la seua voluntat de testimoniatge amb la citació de noms propis dins dels poemes i notes indicatives a peu de pàgina en el cas de metaliteratura. Paul Auster, Hölderlin, Joan Vinyoli, entre d'altres, es mesclen amb algun joc literari.

El resultat és correcte encara que massa neutre. Tot plegat resulta interessant. I es converteix en un itinerari poètic. Que no enlluerna però tampoc deceb.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n° 27

SU ÚLTIMO VIAJE

 EMI ZANÓN

192 PÀGINES / 978-84-935586-7-3 / 20 EUROS

 ARAÑA EDITORIAL, VALÈNCIA, 2009

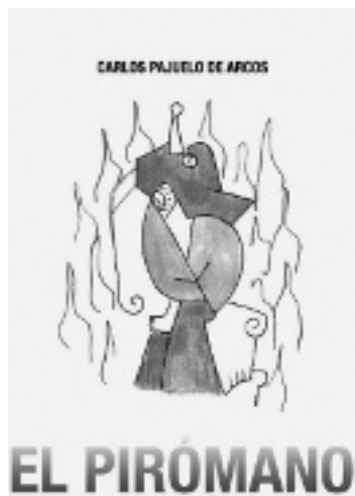
París se viste de luto

La autora del libro *Su último viaje*, Emi Zanón no es una recién llegada al mudo literario, además de sus colaboraciones en el programa de radio Buñol «Nueva Consciencia», mesas redondas y conferencias publicó su primer libro de relatos cortos con el objetivo de «despertar la conciencia» en el año 2004. A esta primera incursión literaria le siguieron otras, en el año 2007 como autora de un libro de microrelatos y ese mismo año quedó finalista en el XII Premio Fernando Lara con esta primera novela publicada ahora por Araña Editorial.

La novela empieza con la muerte de la Condesa de Charolais, enterrada en París con honores de reina en la cripta de la catedral de Nôtre Dame, un triste hecho que sirve a la autora de pretexto para recrear la vida personal de esta dama de mediados del siglo XVII y a la vez darnos a conocer los hechos históricos en los que se enmarca su vida. Emi Zanón aborda esta historia de amor con sensibilidad y con grandes dosis de intriga y aventura. Una historia que desembocará en un final inesperado.

□ Marta Pérez

Lletres Valencianes, n° 27

EL PIROMANO

 CARLOS PAJUELO DE ARCOS

436 PÀGINES / 978-84-96785-73-1 / 20 EUROS

 EDICIONES RIE, VALÈNCIA, 2009

Focs paral·lels

L'actualitat informativa és com un monstre amb fam de fets singulars, però amb una memòria ben curta. Un exemple són els actes violents que fa uns anys es van viure als barris obrers de París, i que ara ja semblen oblidats. No obstant això, la literatura ens ofereix més espai per recordar, i així ho fa *El Pirómano*, publicat per Edicions RIE, de Carlos Pajuelo (València, 1940) que ens endinsa en el cas d'un jove amb arrels valencianes que es veu implicat en aquells actes violents. La conseqüència d'aquells fets serà el retorn obligat del protagonista a les nostres terres per començar de nou.

Paral·lelament a aquest relat, el llibre ens presenta un altra història, en aquest cas d'una jove valenciana que cau defallida enmig de la seua escola. Una vegada a l'hospital, la mare descobrirà que aquest accident és la conseqüència d'altres problemes d'aquella filla a la que tal vegada ja no coneix. Aquesta novel·la ens ofereix dues històries de joves que, tot i les digressions que es creuen en la narració, acaben convergint en punt de trobada.

□ Ricard Peris

Lletres Valencianes, n° 27

LITRONA

JUAN LUIS MIRA

COL·LECCIÓ «JOVEN TEATRO DE PAPEL», 5

91 PÀGINES / 978-84-9845-151-1 / 10 EUROS

ALGAR EDITORIAL, ALZIRA, 2009

**Sobre un cert regust amarg
de les litrones**

La col·lecció Joven Teatro de Papel ens presenta un nou text dramàtic de Juan Luis Mira (Orihuela, 1955), un autor i director d'escena de llarga trajectòria, desenvolupada des d'Alacant i, principalment, amb la companyia Jácara (1981).

Ens trobem amb una obra centrada en el món dels joves i, dins d'aquest, en un món de barri de classes treballadores, presentat a partir d'onze personatges diferents i d'un espai únic. L'estructura es concreta en vuit escenes i un epíleg, a partir de les quals se'ns acostia a pinzellades de les vides i dels conflictes d'aquests joves. Vides i conflictes que ens mostren aventures i desventures amoroses, relacions d'amistat, reptes de futur o nits de festa, un món, ben conegut, en què referents juvenils com la música i la diversió esdevenen essencials.

Un text, n'és ben evident, adreçat a un públic també juvenil, fins i tot, per ser representat, que, potser, donarà als joves lectors un repertori de possibilitats amb què identificar-se, tot i el sentiment de desenaix o de tristesa que sura en tot plegat. Potser en aquest punt de vista és on l'obra defuig els tòpics més rebregats d'un món de ficció tan exposat a les reiteracions.

□ Ramon X. Rosselló
Lletres Valencianes, n° 27

MIGUEL HERNÁNDEZ.

UN POETA PARA ESPÍRITUS JÓVENES

JESUCRISTO RIQUELME POMARES

192 PÀGINES / 978-84-9826-525-5 / 11,90 EUROS

EDITORIAL ECIR, PATERNA, 2009

Un poeta universal

En esta ocasión la editorial Ecir nos presenta esta antología de la obra de Miguel Hernández Gilabert, (Orihuela 1910 - Alicante 1942), que contiene una selección de 50 poemas divididos en cuatro períodos: «El mundo externo (1910-1934)», «El encuentro con los otros: amistad y amor (1934-1936)», «La poesía de guerra (1936-1938)» y «La poesía intimista y poesía carcelaria (1938-1941)». Una publicación muy oportuna ya que este año se conmemora el centenario del nacimiento del poeta con diferentes actos y exposiciones. Unos actos que son un reconocimiento público a la obra de este poeta universal, una figura indiscutible de la literatura española del siglo xx. El libro cuenta también con un estudio detallado tanto estilístico como biográfico realizado por el especialista e investigador encargado de esta edición Jesucristo Riquelme. La publicación recoge además un Apéndice de Documentación Gráfica donde podremos encontrar fotografías y documentos personales del escritor oriolano entre los que destacan portadas de sus libros, extractos de cartas, recortes de periódicos, etc.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 27

EL PUIG DE SANTA MARIA. UNA EVOCACIÓ DE LA RECONQUESTA

J. ERNEST MARTÍNEZ FERRANDO

EDICIÓ A CURA DE SANTI CORTÉS

COL·LECCIÓ «BÀSICA», 16

71 PÀGINES / 978-84-92768-03-5 / 12 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2009

La conquesta de València

J. E. Martínez Ferrando és un dels intel·lectuals valencians més reeixits de la primera dècada del segle XX. La seua trajectòria així ho avala: com a director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, a Barcelona, per la seua tasca com a historiador i, també, per la seua contribució en l'àmbit literari, sobretot com a narrador.

En aquesta ocasió, atendrem únicament el seu vessant com a medievalista, època en què se centren la major part dels seus escrits i investigacions. *El Puig de Santa Maria* n'és un exponent ben eloqüent de la seua manera de fer. Una obra sobre els prolegòmens de la conquesta de València per part de les hosts de Jaume I. Efectivament, del Puig estant, Jaume I s'hi organitza per tal d'assetjar i conquerir la Ciutat, i arrabassar-los-la als que, fins llavors, n'eren habitants: l'enemic *moro*.

Aquesta edició és quasi una rèplica de la que es va fer l'any 1995, però revisada i ampliada, amb una «Nota a la segona edició» de Santi Cortés. S'hi inclouen un estudi introductor i la reproducció facsimil del text que l'autor va publicar l'any 1957 en la mítica Torre. La prosa d'aquest erudit valencià mereix ser llegida amb fruïció i plaer alhora, una delícia excepcional i un luxe per a l'època.

□ Juli Capilla

Lletres Valencianes, n° 27

LAS VOCES DEL ISLAM. VEINTE ENTREVISTAS CON INMIGRANTES MUSULMANES

JOAN LACOMBA VÁZQUEZ

264 PÀGINES / 978-84-611-5182-0 / 14,50 EUROS

EDITORIAL TIRANT LO BLANCH, VALÈNCIA, 2009

Conocer

Las voces del Islam. Veinte entrevistas con inmigrantes musulmanes de Joan Lacomba Vázquez, profesor del departamento de Trabajo Social de la Universitat de València, aborda el tema de la inmigración a través de veinte entrevistas a personas llegadas a España desde diferentes sociedades musulmanas. Con ellas el profesor Lacomba intenta analizar cómo estos inmigrantes viven el Islam teniendo en cuenta que se encuentran inmersos en una sociedad mayoritariamente no musulmana y de que manera viven en nuestro país «su extranjería».

Con el análisis de las entrevistas, Lacomba llega a interesantes conclusiones entre ellas que es necesario cuestionar la aparente uniformidad del Islam porqué de hecho existen diferentes formas de entender y vivir la cultura musulmana desde el exterior dependiendo en gran medida de las condiciones personales de cada individuo. Asimismo constata, con decepción, los pocos estudios existentes hoy en día para abordar un importante aspecto de las migraciones: su dimensión cultural.

□ Marta Pérez

Lletres Valencianes, n° 27

EL MOVIMIENTO OPEN: LA CREACIÓN DE UN DOMINIO PÚBLICO EN LA ERA DIGITAL

ANTONIO ARIÑO VILLARROYA

130 PÀGINES / 978-84-370-7595-2 / 9,62 EUROS

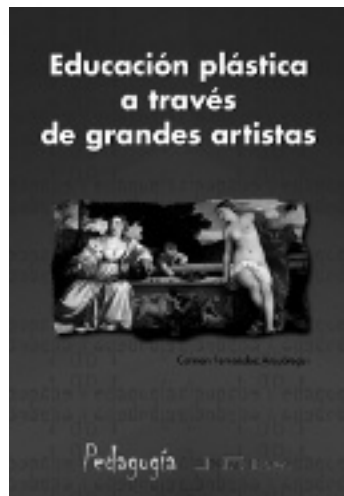
PUV, VALÈNCIA, 2009

Un mundo accesible

Las estructuras socio-económicas que dominan el orbe de la creación científica y de la producción de contenidos culturales, circulan de modo paralelo a los intereses de quienes fabrican y explotan los soportes capaces de almacenarlas y de quienes, amparados en la opacidad de la gestión de beneficios económicos generados por la utilización legislada de contenidos, arbitran su uso. ¿Puede ello suponer un freno en el desarrollo científico y en la difusión o el acceso a la cultura? Internet ha supuesto una revolución, no sólo en la manera de acceder a todo tipo de obras, sino, sobretudo, en la creación de contenidos bajo esquemas de cooperativismo, desdibujando el concepto de autor/propietario y, consecuentemente, su monopolio patrimonial.

El movimiento Open, parte, en palabras del autor, de una «filosofía moral de la libertad y de contribución al bien común». Su regulación se plasmará a través de licencias que indiquen el ámbito de libertad concedido a la obra concreta.

□ Javier Piñol
Lletres Valencianes, n° 27

EDUCACIÓN PLÁSTICA A TRAVÉS DE GRANDES ARTISTAS

CARMEN FERNÁNDEZ ANSUÁTEGUI

COL·LECCIÓ «PEDAGOGIA»

110 PÀGINES / 978-84-7642-775-0 / 13 EUROS

NAU LLIBRES, VALÈNCIA, 2009

Los grandes maestros

El estudio de la Educación Plástica y Visual tiene como finalidad desarrollar en el alumnado capacidades perceptivas, expresivas y estéticas a partir del conocimiento teórico y práctico de los lenguajes visuales que les ayudarán a comprender la realidad y les potenciará el desarrollo de la imaginación y la creatividad. El libro de Carmen Fernández Ansuátegui, que publica la editorial Nau Llibres en su colección de Pedagogía, pretende convertirse en una útil herramienta de trabajo para el profesorado conectando el estudio de la educación plástica a los grandes artistas que han configurado la historia del arte. El hilo conductor de este libro es el maestro Tiziano, uno de los pintores más importantes del siglo xv cuya obras influyeron no solamente en otros grandes artistas de la época sino también en muchos artistas posteriores. En sus páginas encontraremos la biografía y el análisis de algunas de las obras más emblemáticas de estos grandes maestros de la pintura: El Greco, Leonardo da Vinci, Rafael de Sanzio, Caravaggio, Rembrandt, Velázquez.

□ Marta Pérez
Lletres Valencianes, n° 27

NIETOS DEL ROCK'N'ROLL

 SANTIAGO VALENZUELA

 IL·LUSTRACIONS DE DAVID ORTEGA

 COL·LECCIÓ «CREPÚSCULO», 20

 88 PÀGINES / 978-84-96730-44-1 / 19 EUROS

 EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2010

Entretenimiento

Santiago Valenzuela (San Sebastián, 1971) es un historietista y dibujante que cuenta con una amplia trayectoria profesional. Una de sus principales aportaciones al mundo del cómic es la saga, una de las más ambiciosa de la historieta española actual, entorno al personaje del capitán Torrezno. Las aventuras de este capitán, que encarna el prototipo de un hombre corriente, empezaron a gestarse en el fanzine madrileño *Jarabe*. Actualmente cuenta con seis volúmenes dedicados a sus aventuras publicados todos ellos por la editorial alicantina Edicions de Ponent. En esta ocasión Valenzuela se aleja de su personaje más conocido y nos presenta las aventuras del niño Vicente, un personaje «repelente y underground» cuya vida gira entorno a la música. Valenzuela comparte la autoría de este libro con el también dibujante David Ortega (Madrid, 1973) que es su primer cómic publicado. Y para todos aquellos que quieran saber más, el libro cuenta con una página web dónde podrán conocer más a fondo a sus personajes y otras noticias del libro.

□ Paco Giménez

Lletres Valencianes, n° 27

COSTUMARI VALENCIÀ/2

 BERNAT CAPÓ

 COL·LECCIÓ «LA FARGA», 30

 240 PÀGINES / 978-84-9904-008-0 / 16 EUROS

 EDICIONS DEL BULLENT, PICANYA, 2009

Tradicions valencianes

Costumari Valencià, és una obra publicada per la veterana editorial establida a Picanya Edicions del Bullent. Ara com ara aquesta sèrie conta amb dos volums però està previst publicar un tercer. Igual que la primera, aquest segon lliurament, i com el seu nom indica, és un estudi dels costums del país i està format per xicotets articles de totes aquelles tradicions que s'estan perdent i que per tant és necessari recordar a aquells que les van viure o recopilar-les per a les futures generacions. Explica tradicions valencianes molt conegudes que van des d'oficis, festes, coses per a menjar i beure o jocs: la dolçaina, el serè, la xocolatada, l'estraperlo, el dret d'estaca, el raspall, la salmorra, etc.

Els articles d'aquest llibre van ser publicats originàriament en el periòdic *Información* d'Alacant. L'autor Bernat Capó (Benissa, 1928) ha dedicat la seua vida al periodisme i a l'escriptura. És autor a més d'altres obres com ara *El teuladi utòpic*, *On ets, Gigi?*, *Pleniluni* i *De Berdica a Navayork*.

□ Marta Pérez

Lletres Valencianes, n° 27

«EL GUAJE» VILLA
DANI GARCÍA

IL·LUSTRACIONS DE LACASTA CLUECA I ANA CUEVAS
COL·LECCIÓ «ESTRELLAS VALENCIANISTAS»

28 PÀGINES / 978-84-9826-491-3 / 15,50 EUROS

CODEXVAL EDICIONES, PATERNA, 2009

El jugador

Seguramente no es necesario recordar que el fútbol mueve millones de euros en todo el mundo y que los futbolistas, en masculino, son admirados por una legión de seguidores y seguidoras, aquí si caben los dos géneros, que siguen con interés todo lo relacionado con ellos. Por tanto no cabe ninguna duda de que cualquier libro que hable de uno de estos ídolos de masas tiene, aunque sólo sea potencialmente, interés para un amplio público. En esta ocasión el libro está dedicado al jugador del Valencia CF, David Villa Sánchez conocido por la afición con el nombre del Guaje (el niño en asturiano). Un jugador nacido en Tuilla, Lagredo, Principado de Asturias, al igual que otros grandes deportistas como Alonso, Cazorla o Mata, y que a base de tesón y esfuerzo ha llegado a convertirse en un gran jugador con un importante palmarés de triunfos. Dani García, el autor de esta pequeña biografía del futbolista para niños, destaca además en el jugador otras cualidades como ser humano que superan a las profesionales: cercanía, humildad y un gran espíritu solidario para con los más desfavorecidos.

□ Maria Fernández
Lletres Valencianes, n° 27

EL MUÑECO DE NIEVE
ROMY BARTSCH

IL·LUSTRACIONS DE FRAN PERREÑO
COL·LECCIÓ «MULTICOLOR», 20

32 PÀGINES / 978-84-9826-499-9 / 13 EUROS

ECIR, PATERNA, 2009

Hacemos un muñeco?

El muñeco de nieve nos cuenta la historia del pequeño Paul, un niño que se traslada a vivir a una nueva ciudad con sus padres y necesita hacer nuevos amigos. Una mañana se marcha con su padre a jugar al parque y allí descubre a otros niños que están haciendo un muñeco de nieve. Paul quiere hacerse amigo de ellos pero para ello tendrá que buscar una manera de colaborar en sus juegos.

Este libro es el número veinte de la colección «Multicolor» publicada por la veterana editorial Ecir. Se trata de una colección, editada con tapa dura y dibujos a todo color, ambientada en distintos países, en este caso concreto Alemania, y escritos en diferentes lenguas. Su objetivo es ofrecer a los primeros lectores, textos que les permitan trabajar aspectos relacionados con la multiculturalidad y sus valores.

Al final de cada libro los lectores encontrarán una pequeña información sobre el autor del texto y sobre el país que les ayudará a conocerlo mejor.

□ Amalia Orts
Lletres Valencianes, n° 27

Fes *click* i

accediràs a:

Consulta de base de dades
de les associacions, editorials,
distribuidors i llibreries
de la Comunitat Valenciana

Consulta dels premis
literaris més importants de
la Comunitat Valenciana

Guia del Llibre valencià

Legislació sobre el Llibre

Propietat intel·lectual i depòsit legal
Legislació i informació d'interés

Registre Territorial de la Propietat
Intel·lectual de la Comunitat Valenciana

Revista *Lletres Valencianes*
Cercador de continguts

Notícies d'interés

XML **RSS** Nou servici de notícies RSS

Informes i estadístiques

Convocatòries d'ajudes

Stieg Larsson
Millennium
L'homme qui se souvient

L'intens perfum del paper

La Farándula és el nom d'una veterana llibreria de Novelda (Alacant), la trajectòria de la qual s'ha vist reconeguda recentment amb el Premi a la tasca dels llibrers de la Comunitat Valenciana 2008, en el Foment del Llibre i la Lectura, un guardó que atorga la Generalitat.

La Farándula és un mot amb una ressonància tan optimista i alegre que s'adiu d'allò més bé amb la idea d'un comerç de llibres. Aquest pensament va rondar sens dubte pel cap dels seus impulsors quan van decidir tirar endavant el projecte ara fa vint anys. Augusto Beltrà, el seu actual gerent, es va convertir en llibreter, digam que per via marital. Va ser la seua dona Soledad Tauste que va obrir la llibreria La Farándula, l'any 1988, al carrer Sant Josep de la població alacantina de Novelda i ell, que en aquella època ocupava el lloc de gerent d'una fàbrica de marbre, va agafar-ne el relleu deu anys més tard, quan aquesta va decidir tornar a la seua professió de mestra d'escola.

Per a Augusto Beltrà, que es declara un llibreter vocacional: «no hi ha més remei que ser-ho –afirma– si és que vols mantenir oberta una llibreria de poble». Quan se li pregunta sobre l'atractiu més gran de l'ofici de llibreter, respon sense parpellejar: «El contacte amb el llibre i el poder oferir aquest contacte a les persones que freqüenten la llibreria». I és que aquest llibreter de cinquanta-tres anys i deu de professió, sap quin és el secret: la relació de proximitat amb el lector-client, l'intercanvi d'idees, de recomanacions. En aquest sentit explica que la satisfacció d'un llibreter quan un client li demana el seu parer sobre un llibre, és tan gratificant com quan un client li fa descobrir un títol nou, perquè, «al capdavall –comenta– aquesta informació acabarà, a través del llibreter, depositant-se en altre lector-client». «Les llibreries –afegeix Augusto– no poden deixar de ser el que han estat sempre, un lloc d'intercanvi d'informació i d'idees on treballen professionals accessibles i no només empleats que van i vénen».

Malgrat tots els entrebancs i les dificultats que, cada cop són majors, les llibreries de sempre encara hi són, i és perquè de lectors àvids i exigents, sempre n'hi haurà. «No és fàcil –declara el propietari de La Farándula– poder assenyalar quins són els problemes més greus amb què s'enfronta el llibreter avui dia –i afegeix– són molts els fronts contra els quals ens toca batallar diàriament i, de vegades, ens arribem a sentir un Sant Jordi davant del drac». Per això –continua–, no és d'extranyar que molts llibreters no puguin suportar-ho i acaben rendint-se. Entre altres, la competència ferotge de les grans llibreries i la pressió que exerceixen les editorials mastodontiques, en són el problema. «Com a membre del gremi llibreter –declara Augusto Beltrà–, no sé i no crec que ningú pugui dir en aquests moments que ens depara el futur –i conclou– de moment, ja fem bastant si aconseguim obrir les portes cada dia».

Si bé les llibreries de tota la vida compten amb menys clientela que les grans llibreries, la diferència entre totes dues és essencialment, com explica el propietari de La Farándula, que les segones constitueixen espais amb ànima o, si es prefereix, amb caràcter, calidesa: «són espais on hom pot encara sentir l'intens perfum del paper». I és que la noció de llibreria ha canviat molt en els últims anys, si pensem en la llibreria com un espai silenciós, quasi de culte, on s'entrava amb una actitud semblant a la d'un explorador. De fet, els macroestabliments que venen llibres tenen una aparença radicalment diferent, amb il·luminació molt agressiva, música, profusió de cartells indicadors i altres guarniments típics de les grans superfícies. Entre un extrem i un altre, se situen llibreries com La Farándula, on el soroll i el

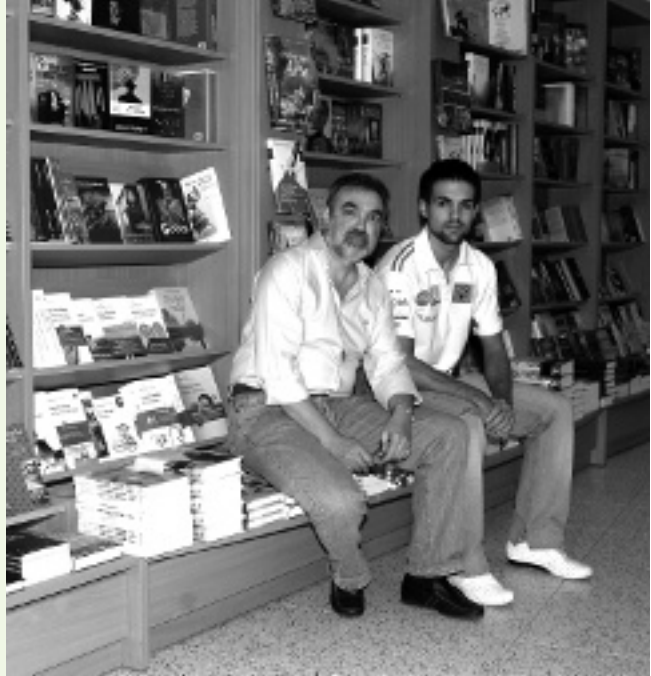
Les llibreries no poden deixar de ser el que han estat sempre, un lloc d'intercanvi d'informació i d'idees on treballen professionals accessibles i no només empleats que van i vénen.

de silenci tenen cabuda, tot depenent del moment i del tipus de client que s'hi dóna cita. En tot cas, com apunta el seu propietari, la llibreria, per essència, és un recinte on no caben les presses, on hom pot prendre un llibre, fullejar-lo, deixar-lo, prendre un altre, seure, disposar del temps que li calga. Aquest és l'esperit de La Farándula o, si més no, a això aspiren els seus responsables.

Però no es pot oblidar que el llibre no és un producte com qualsevol altre, cal examinar-lo, escollir-lo, perquè cada llibre és un objecte únic. O encara més, com afirma Beltrà: «Tot i no ser un ésser viu, el llibre té vida pròpia i, d'alguna manera, influirà en el lector de mil maneres diferents –i afegeix– perquè el llibre és molt més que tot això que es diu d'un instrument de cultura o d'evasió, el llibre és el que lector decideix en cada moment». Tanmateix, la celeritat de la societat de consum, el caràcter caduc dels objectes de consum es reflecteix també en el procés que acompanya la vida d'un llibre. I és que –explica Augusto– són tantes les novetats que arriben a diari a les llibreries que, de vegades, no permeten que algunes obres romanguen el temps que realment els correspondria. «En el nostre cas –continua–, mirem d'organitzar un apartat dedicat a les novetats que es mantenen amb una duració limitada i, alhora, raonable».

A la Farándula, s'hi pot trobar de tot: llibre de text, infantil i juvenil, d'autoajuda i, sobretot, molta literatura. Per bé que predomina el format de luxe, a l'estiu, de manera puntual, també creix l'aposta pel llibre de butxaca. Són les exigències del comerç, perquè, al capdavall, una llibreria, encara que d'una manera molt particular, no deixa de ser un negoci. És per això que en aquest comerç alacantí de llibres,

L'objectiu principal per a tot llibreter hauria de ser que el client quede satisfet, que gaudezca del llibre i que torne a visitar la llibreria, independentment de l'obra que li oferesca o que acabe comprant.

tot i apostar amb força pel llibre en valencià, la venda no va en relació amb l'esforç realitzat. A ningú se li escapa quina és la realitat sociolingüística de la província d'Alacant i que, si la venda del llibre en valencià és un cavall de batalla a tot el país, al sud encara ho és més. I a pesar de tot, a La Farándula es mostren optimistes i posen l'accent en el llibre infantil que és el més demanat, dins del conjunt del llibre en valencià.

A més, tenen clar que el lector és un animaló que s'educa des de les beceroles. L'hàbit lector, com és sabut, comença a crear-se des de la infància i, per això, els llibreters tenen molta cura amb l'apartat de literatura infantil i juvenil, perquè s'apunta a la doble cara de la moneda. D'una banda –comenta Augusto–, amb el públic infantil es guanyen lectors i, ja se sap, que la lectura nodreix l'esperit crític i reflexiu i, per tant, contribueix a fer dels habitants del món, gent, *a priori*, més sana, des d'un punt de vista intel·lectual. I d'altra –continua– el llibreter s'assegura potencials clients que, en el futur, faran possible, la supervivència de la llibreria i de l'ofici de llibreter.

Com a llibreter Augusto Beltrà, es planteja diversos objectius: incitar a la lectura, descobrir els clàssics als lectors, donar a conèixer autors novells o desconeguts per al gran públic, etc. I tanmateix, declara que «l'objectiu principal per a tot llibreter hauria de ser que el client quede satisfet, que gaudezca del llibre i que torne a visitar la llibreria, independentment de l'obra que li oferesca o que acabe comprant». I encara més, «Fer de la llibreria un lloc de trobada per als lectors i lectores de Novelda de totes les edats, preferències o gustos literaris i, és clar, contribuir a la

dinamització cultural de la població». Amb aquesta idea des de La Farándula es publica una revista d'actualitat literària que funciona com a bulletí mensual el qual, a més de donar cabuda a l'anunci d'activitats que es realitzen a la llibreria, conté ressenyes de novetats literàries, entrevistes a autors que han passat per la ciutat i per la llibreria, informació cultural de tot tipus, etc.

En demanar-li per la clau de l'èxit de llibreter, la resposta d'Augusto Beltrà és concloent: «Guanyar-se la confiança del client, fidelitzar-lo i tenir-ne cura».

□ **Alicia Toledo**

LA FARÁNDULA

C/ San José, 9

03660 Novelda

Telèfon 965 601 033

Lletres Valencianes, n° 27

editorials valencianes

ADONAY

POLÍGONO LA PAHILLA
CARRER FUENTE FORRAJE, 171
CHIVA 46370 VALÈNCIA
TEL.: 902 154 643
FAX: 962 521 739
info@adonay.com
www.adonay.com

ADUANA VIEJA

APARTADO DE CORREOS 380
VALÈNCIA 46080 VALÈNCIA
TEL.: 96 363 99 12
FAX: 96 363 99 12
info@aduanavieja.com
www.aduanavieja.com

AITANA EDITORIAL

CARRER COMTE D'ALTEA, 10
ALTEA 03590 ALICANTE
TEL.: 96 584 19 46
FAX: 96 688 08 47

ALBATROS

CARRER LA OLIVERETA, 28
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50
FAX: 96 370 22 46
albatros@graficas-soler.com

ALETA EDICIONES

CARRER L'ALTER, 2
SUECA 46419 VALÈNCIA
TEL.: 659 733 679
FAX: 96 176 20 96
info@aletaediciones.com
www.aletaediciones.com

ALGAR EDITORIAL

RONDA TINTORERS, 117
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 245 90 91
FAX: 96 240 31 91
algar@algareditorial.com
www.algareditorial.com

AMÓS BELINCHÓN

CARRER RAFEL RIVELLES, 39
PAIORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 08 22
FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es

ANDANA EDICIONS

CARRER VALÈNCIA, 56-BAIX
ALGEMESÍ 46680 VALÈNCIA
TEL.: 96 248 43 82
FAX: 96 248 43 82
andana@andana.net
www.andana.net

ARAÑA EDITORIAL

PASSEIG DE LAS FACULTADES, 10 B

VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA

TEL.: 96 369 93 85
FAX: 96 339 27 39
info@aranyaeditorial.com
www.aranyaeditorial.com

ARTICS

PASSEIG COLÓN, 39
TAVERNES DE LA VALLDIGNA
46760 VALÈNCIA
TEL.: 630 21 29 57
artics@artics.org
www.artics.org

AVANTPRESS EDICIONS

CARRER PINTOR SALVADOR ABRIL,
26 BAJO
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TELS.: 636 95 58 38 / 96 322 00 26
FAX: 96 333 86 91
raul@avantpress.es
www.avantpress.es

AZOTES CALIGRÁFICOS

CARRER JOSÉ M^o BAYARRI, 7
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 326 25 28
azotescaligraficos@gmail.com
www.azotescaligraficos.es

BESTSELLER EDICIONES

CARRER ALMORIDA, 10
ELX 03203 ALACANT
TEL.: 96 542 52 31

BOREAL LIBROS S.L

CARRER MAESTRO GONZALBO, 22
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 650 91 11 71
jillacer@yahoo.es
www.boreallibros.es

BROSQUIL EDICIONS S.L

CARRER TAPISSERS, 17. POLIGONO
INDUSTRIAL ELS MOLLONS
ALQUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 70 45
FAX: 96 341 83 41
alejandro@brosquilediciones.e.
telefonica.net
www.brosquilediciones.com

CAMACUC

CARRER DOCTOR MARAÑÓN, 30
PAIORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 615 34 94 04
edcamacuc@hotmail.com

CAMPGRÀFIC

CARRER MATIAS PERELLÓ, 17-6^a
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 963 33 16 74
FAX: 96 374 92 57

campgrafic@campgrafic.com
www.campgrafic.com

CARENA, EDITORS

CARRER CHIVA, 21-3^a-11^a
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 33 09
FAX: 96 395 35 90
carena@carenaeditors.com
www.carenaeditors.com

CASTELLNOU EDITORA VALENCIANA

CARRER SALABERT, 36
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 00 38
FAX: 96 357 12 50
editora@castellnouedival.com
www.castellnouedival.com

CEIC ALFONS EL VELL

PLAÇA REI EN JAUME I, 10
GANDIA 46701 VALÈNCIA
TEL.: 96 295 95 62
FAX: 96 295 95 66
ceicalfonsell@gandia.org
www.ceicalfonsell.com

CISS, S.A.

CARRER COLÓN, 1-5^a
VALÈNCIA 46004 VALÈNCIA
TEL.: 902 250 500
FAX: 902 250 502
clientes@ciss.es
www.ciss.es

CONSULTA DE DIFUSIÓN

VETERINARIA, S.L
AVINGUDA GODOFREDO
BUENOSAIRE, 22
CASTELLÓ DE LA PLANA 12005
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 44 66
FAX: 964 23 65 22
consulta@consultavet.net
www.consultavet.net

DEL SÈNIA AL SEGURA

CARRER CRONISTA CARRERES,
9-7° F
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 73 55
FAX: 96 351 73 55
editorial@delseniaalsegura.com

DYLAR EDICIONES

CARRER SANT BLAI, 62-APTD 20
BURRIANA 12530 CASTELLÓ DE
LA PLANA
TEL.: 902 44 44 13
FAX: 964 59 11 14
dylar@dylar.es
www.dylar.es

ECIR, S.A.

CARRER VILA DE MADRID, 60
POLÍGONO INDUSTRIAL
FUENTE DEL JARRO
PATERNA 46988 VALÈNCIA
TEL.: 96 132 36 25
FAX: 96 132 36 05
ecir@ecir.com
www.ecir.com

EDICEP, C.B.

CARRER ALMIRANTE CADARSO, 11
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 20 45
FAX: 96 395 22 97
edicep@edicep.com
www.edicep.com

EDICIONES BRIEF

CARRER DANIEL BALACIART, 5-BAJO
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 310 60 37
FAX: 96 362 00 77
info@edibrief.com
www.edibrief.com

EDICIONES DHARMA

CARRER ELIAS ABAD, 3
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 32 00
dharma@edicionesdharma.com
www.edicionesdharma.com

EDICIONES I

CARRER TORRETA DE MIRAMAR,
26 B. DRETA
VALENCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 963 951 959
info@edicionesi.com
www.edicionesi.com

EDICIONES MAHALI

CARRER ALZIRA, 7
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 364 07 32 / 633 21 06 87
edicionesmahali@gmail.com

EDICIONES SIMTAC

CARRER ABEN AL ABBAR, 4
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 963 62 41 95
FAX: 963 44 19 88
simtac@ono.com
www.simtacludopress.net

EDICIONS ALFANÍ

CARRER LA FAROLA, 8
ALDAIA 46960 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 47 48
FAX: 96 150 47 48
edicionsalfanic@yahoo.es

EDICIONS BROMERA

RONDA TINTORERS, 117
POLÍGONO INDUSTRIAL I
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 240 22 54
FAX: 96 240 31 91
comercial@bromera.com
www.bromera.com

EDICIONS DE PONENT

CARRER ANCHA, 4 BAJO
ALACANT 03420 ALACANT
TEL.: 966 14 67 19
FAX: 966 14 67 19
info@edicionsdeponent.com
www.edicionsdeponent.com

EDICIONS DEL BULLENT

CARRER DE LA TARONJA, 16
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 08 83
FAX: 96 159 08 45
info@bullent.net
www.bullent.net

EDICIONS LA XARA

AVINGUDA DE LA VALLDIGNA, 25
SIMAT DE LA VALLDIGNA
46750 VALÈNCIA
TEL.: 96 281 13 67
FAX: 96 281 13 67
eladi@edicionslaxara.com
www.edicionslaxara.com

EDICIONS LOCALS

CARRER SAN JOSÉ, 9
NOVELDA 03660 ALACANT
TEL.: 96 560 10 33
FAX: 96 560 10 33
agustobeltra@yahoo.es

EDICIONS TIVOLI

CARRER SANTO TOMAS, 3
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 965 54 10 18
info@eltivoli.com
www.eltivoli.com

EDICIONS VORAMAR-

VORAMAR/SANTILLANA
CARRER VALÈNCIA, 44
PICANYA 46210 VALÈNCIA
TEL.: 96 159 44 10
FAX: 96 159 19 24
voramar@santillana.es
www.santillana.es

EDICIONS 96

CARRER NOU D'OCTUBRE, 43
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TEL.: 96 246 11 04
FAX: 96 246 14 90
edicions96@edicions96.com
www.edicions96.com

EDITILDE

CARRER GENERAL URRUTIA, 12-10ª
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 316 30 14
FAX: 96 316 30 14
dialogoinfantil@ctv.es
www.editorialdialogo.es

EDITORIAL AFERS

AVINGUDA DR. GÓMEZ FERRER, 55
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 96 126 93 94
afers@editorialafers.com
www.editorialafers.com

EDITORIAL AGUACLARA

CARRER ROSELLÓ, 55
ALACANT 03010 ALACANT
TEL.: 96 524 00 64
FAX: 96 525 93 02
editorialaguaclara@ono.com

EDITORIAL ALETHEIA

CARRER MARGARITA
VALLDAURA, 1
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 57 74
FAX: 96 316 13 01
aletheia@aletheiaeditorial.com
www.aletheiaeditorial.com

EDITORIAL ALFREDO ORTELLS

CARRER SAGUNTO, 5-1ª
VALÈNCIA 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 347 10 00
FAX: 96 347 39 10
editorial@ortells.com
www.ortells.com/

EDITORIAL ANTINEA

CARRER DOCTOR FLEMING, 6
VINARÒS 12500 CASTELLÓ DE
LA PLANA
TEL.: 964 45 45 25
FAX: 964 45 20 12
info@editorialantinea.com
www.editorialantinea.com

EDITORIAL CENTURIONE

CARRER ALBUFERA, 3
MONTSERRAT 46900 VALÈNCIA
TEL.: 961 84 12 00
info@editorialcenturione.com
www.editorilacenturione.com

EDITORIAL CLUB UNIVERSITARIO

CARRER COTTOLENGO, 25
ALACANT 03690 ALACANT
TEL.: 96 567 61 33
FAX: 96 566 39 36
ecu@ecu.fm
www.ecu.fm

EDITORIAL COCÓ

CARRER CREVILLENTE, 10
VALÈNCIA 46022 VALÈNCIA
TEL.: 650 47 77 14
eduardo@editorialcoco.com
www.editorialcoco.com

EDITORIAL DE LA UNIVERSIDAD

POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
CAMINO DE VERA, S/N
VALÈNCIA 46021 VALÈNCIA
TEL.: 96 387 70 12
FAX: 96 387 79 12
public@upvnet.upv.es
www.editorial.upv.es

EDITORIAL DENES

CARRER ARTS GRÀFIQUES, 58
PAIORTA 46200 VALÈNCIA
TEL.: 96 397 44 66
FAX: 96 397 48 42
denes@editorialdenes.com
www.editorialdenes.com

EDITORIAL I SEE BOOKS

CARRER DON GENEROSO
HERNÁNDEZ, 1
VALÈNCIA 46001 VALÈNCIA
TEL.: 96 3914824
FAX: 96 392 50 19
info@iseebooks.com
www.iseebooks.com

EDITORIAL MARFIL SA

CARRER SAN ELOY, 17
ALCOI 03804 ALACANT
TEL.: 96 552 33 11
FAX: 96 552 34 96
editorialmarfil@editorialmarfil.com
www.editorialmarfil.com

EDITORIAL PARTENOPE

AVINGUDA TEODOMIRO, 44
ORIHUELA 03300 ALACANT
TEL.: 696 99 36 80
info@partenope.es
www.partenope.es

EDITORIAL PENCIL

CARRER VALENCIA, 36 BJO. DCHA
ALBORAYA 46120 VALÈNCIA
TEL.: 96 133 81 68
FAX: 96 133 65 71
correo@editorialpencil.es
www.editorialpencil.es

EDITORIAL PRE-TEXTOS

CARRER LUIS SANTÁNGEL, 10
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26
FAX: 96 395 54 77
info@pre-textos.com
www.pre-textos.com

EDITORIAL PROMOLIBRO

CARRER BACHILLER, 27 BAIX
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 20 29
FAX: 96 393 31 38
librerialapau@terra.es
www.psyli.com

EDITORIAL RIUBLANC

CARRER LOPE DE VEGA, 12
GANDIA 46701 VALÈNCIA
TEL.: 685 23 50 03
FAX: 96 286 55 88
riublanc@gmail.com
www.riublanc.com

EDITORIAL TIRANT LO BLANCH

CARRER ARTES GRÀFICAS, 14
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 361 00 48
FAX: 96 369 41 51
tlb@tirant.es
www.tirant.net

EDITORIAL TRES I QUATRE

OCTUBRE CENTRE DE CULTURA
CONTEMPORÀNIA
CARRER SAN FERRAN, 12
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 77 99
FAX: 96 315 51 65
tresiquatre@tresiquatre.com
www.tresiquatre.com

EFFECTO VIOLETA

CARRER DIECIOCHO
(LA CAÑADA), 35
PATERNA 46182 VALÈNCIA
TEL.: 660 05 58 60
effectovioleta@gmail.com

EL CABALLERO DE LA BLANCA LUNA

CARRER EN BORRÁS, 16 BAJO
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 391 66 78

EL NADIR EDICIONES, S.L.

CARRER GUILLÉN DE CASTRO, 77
VALENCIA 46007 VALÈNCIA
TELS.: 687 54 12 63 / 649 11 47 23
FAX: 96 380 95 12
info@editorialelnadir.com
www.editorialelnadir.com

ELLAGO EDICIONES, S.L.

CARRER DONAT, 13
CASTELLÓ DE LA PLANA 12002
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 422 70 51
ellagoediciones@ellagoedicio-
nes.com
www.ellagoediciones.com

ENGLIBA

GRUPO DE COMUNICACIÓN
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 29-13
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 315 89 00
FAX: 96 391 59 04
ribera@engloba.net
www.engloba.net

ESPIRELIUS

CARRER UTIEL, 22
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 339 37 07
FAX: 96 369 81 26
infor@espirelius.com
www.espirelius.com

ESSER EDITORIAL

CARRER SANT CRISTÒFOL, 22
CARCAIXENT 46740 VALÈNCIA
TELS.: 96 243 41 31/ 637 51 68 00
FAX: 96 243 41 31
adria@editarunlibro.com
www.essereditorial.com

FAXIMIL EDICIONS DIGITALS

CARRER PROGRESO, 100
VALÈNCIA 46011 VALÈNCIA
TEL.: 96 371 17 31
FAX: 96 382 87 46
info@faximil.com
www.faximil.com

FEDERICO DOMÉNECH

CARRER GREMIOS, 1
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 320 11 15
FAX: 96 359 69 41
comercial@rotodomenech.com
www.lasprovincias.es/editorial/in-
dex.htm

GERMANIA

C. DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99
ALZIRA 46600 VALÈNCIA
TEL.: 96 241 98 54
FAX: 96 240 60 70
germania@germania.es
www.germania.es

GRATACELS EDICIONS

CALLE EN BLANCH, 5
VALENCIA 46003 VALENCIA
TEL.: 96 316 37 13

INSTITUCIÓ ALFONS

EL MAGNÀNIM
CARRER CORONA, 36
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 388 31 69
FAX: 96 388 31 70
iam@alfonselmagnanim.com
www.alfonselmagnanim.com

INSTITUT VALÈNCIÀ DE
CINEMATOGRAFIA RICARDO
MUÑOZ SUAY

PLAÇA AYUNTAMIENTO, 17
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TEL.: 96 353 93 21
FAX: 96 353 93 30
lopez_niemen@gva.es
ivac-lafilmoteca.es

INSTITUTO DE ESTUDIOS DE
MODA Y COMUNICACIÓN
CARRER GOBERNADOR VIEJO, 29
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 303 04 78
FAX: 96 391 59 04
edicion@engloba.net

IRTA INTERVENCIONS CULTU-
RALS AL PAIS VALÈNCIÀ
CARRER POETA QUINTANA, 1B
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 29 72

IRV LIBROS
AVINGUDA DR. TOMÁS SALA, 43 B
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 600 508 651
FAX: 963 580 096
irvlibros@yahoo.es
www.inruval.com

LA IMPRENTA CG
C. CIUDAD DE CARTAGENA 2-A
PATERNA 46988 VALENCIA
TEL.: 96 134 12 77
FAX: 96 134 03 82
laimprenta@laimprentacg.com
http://laimprentacg.com

LEGUA EDITORIAL
CARRER DON JUAN DE AUSTRIA, 15
VALÈNCIA 46002 VALÈNCIA
TELS.: 626 28 66 28 / 626 28 66 28
agathe@lengueditorial.es
www.lengueditorial.es

L'ÈIXAM EDICIONS
CARRER AUSIÀS MARCH, 38
TAVERNES BLANQUES
46016 VALÈNCIA
TEL.: 96 185 43 14
FAX: 96 186 28 11
eixam@eixamedicions.com
www.eixamedicions.com

L'ORONELLA
CARRER BARRACA, 266
VALÈNCIA 46011 VALÈNCIA
TEL.: 96 356 26 56

oronella@oronella.com
www.oronella.com

MARJAL-GRUP EDEBÉ
CARRER ALT PALÀNCIA, 6
MISLATA 46920 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 59 70
FAX: 96 313 47 55
valència@edebe.net
www.edebedigital.com

MEDIA VACA
CARRER SALAMANCA, 49-13ª
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 395 69 27
FAX: 96 395 69 27
mediavaca@mediavaca.net
www.mediavaca.com

MISÈRIA I COMPANYIA
Llibreters, Editors i Paperaires
CARRER TOSSAL, 24
ALCOI 03801 ALACANT
TEL.: 96 554 49 73
buzon@libroantiguo.com
www.libroantiguo.com

MONTERREY GRUPO EDITORIAL
AVINGUDA DEL MAR, 6
POBLA DE FARNALS (LA) 46137
VALÈNCIA
TEL.: 96 146 27 65
FAX: 96 146 27 54
monterrey@monterreygrupo.com
www.monterreygrupo.com

NAU LLIBRES
CARRER PERIODISTA BADÍA, 10
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 360 33 36
FAX: 96 332 55 82
nau@naullibres.com
www.naullibres.com

NUMA EDITORIAL
CARRER GENERAL URRUTIA, 10-15
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 96 329 01 94
FAX: 96 329 01 94
numa@numa.es
www.numa.es

OBRABIERTA EDITORIAL S.L.
CARRER SUECA, 58
VALÈNCIA 46006 VALÈNCIA
TEL.: 619 61 06 81
vicentevercher@obrabierta.com
www.obrabierta.com

OBRAPROPIA EDITORIAL
CARRER CONDE DE ALTEA, 4
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 902 585 199
obrapropia@obrapropia.com
http://www.obrapropia.com

ONADA EDICIONS
PLAZA DE L'AJUNTAMENT,
LOCAL 3
BENICARLÓ 12580 CASTELLÓ DE
LA PLANA
TEL.: 96 447 46 41
FAX: 964 46 82 53
onada@onadaedicions.com

PAGINACERO EDICIONES
CARRER ALBERIQUE, 4-8ª
VALÈNCIA 46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 385 99 40
FAX: 96 322 85 87
t.espasa@ono.com

PERIFÈRIC EDICIONS
CARRER SÈQUIA DE MONCADA, 13
CATARROJA 46470 VALÈNCIA
TEL.: 609 426 131
periferic@periferic.es
www.periferic.es

PILES, EDITORIAL DE MÚSICA
CARRER ARCHENA, 33
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 40 27
FAX: 96 370 49 64
info@pilesmusic.com
www.pilesmusic.com

PRODIDACTA ABRIL EDICIONS
CARRER JAUME I, 48
ALAQUÀS 46970 VALÈNCIA
TEL.: 96 150 60 52
FAX: 96 150 60 52
prodidacta@wanadoo.es
www.prodidacta.com

PUBLICACIONES DE
LA GENERALITAT VALENCIANA
PLAÇA NULES, 2
VALÈNCIA 46003 VALÈNCIA
TEL.: 96 342 57 77
FAX: 96 391 32 73
lilig@gva.es
www.pre.gva.es/lilig

ROM EDITORS
CARRER SANTANDER, 3
VALÈNCIA 46017 VALÈNCIA
TEL.: 96 378 54 98
FAX: 96 378 55 98
rom@romeditors.com
www.romeditors.com

RUZAFASHOW
AVINGUDA REINO DE
VALENCIA, 47
VALÈNCIA 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 391 26 79
FAX: 96 391 26 74
rgimenez@ruzafashow.com

SAÓ EDICIONS
C. ÀNGEL DEL ALCAZAR, 14-12^a
VALÈNCIA 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 58 41
FAX: 96 370 57 55
sao@arrakis.es

S.R SERVICIOS Y PRODUCCIONES
CARRER INSTITUTO OBRERO 11
VALÈNCIA 46013 VALÈNCIA
TEL.: 96 351 38 79
FAX: 96 351 17 32
libros@sensiromero.com

TABARCA LLIBRES
AVENIDA AUSIÀS MARCH, 184
VALÈNCIA 46026 VALÈNCIA
TEL.: 96 318 60 07
FAX: 96 318 64 32
tabarca@futurnet.es
www.tabarcallibres.com

TÀNDEM EDICIONS
CARRER SAN VICENTE, 93-1^a
VALÈNCIA 46007 VALÈNCIA
TEL.: 96 317 20 47
FAX: 96 317 22 01
tandem@tandemedicions.com
www.tandemedicions.com

THE MAGIC RIDER
C. DIOSA TANIT, 8 3A
ALACANT 03016 ALACANT
TEL.: 966 004 956
FAX: 966 004 956
tmr.editores@gmail.com
info@primaci.net

UNED CENTRO ASOCIADO
ALZIRA - VALÈNCIA «FRANCISCO
TOMÁS Y VALIENTE»
CARRER CASA DE LA
MISERICORDIA, 34
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 313 26 21
FAX: 96 350 27 11
fihs@valencia.uned.es
www.uned.es/ca-alzira-valencia

UNIVERSITAT D'ALACANT.
SERVEI DE PUBLICACIONS /
UNIVERSIDAD DE ALICANTE.
SERVICIO DE PUBLICACIONES
CAMPUS DE SANT VICENT DEL
RASPEIG.
APARTAT DE CORREUS, 99
ALACANT 03080 ALACANT
TEL.:96 590 34 80
FAX: 96 590 94 45
publicaciones@ua.es
http://publicaciones.ua.es

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA.
SERVEI DE PUBLICACIONS
CARRER ARTES GRÀFICAS, 13
VALÈNCIA 46010 VALÈNCIA
TEL.: 96 386 41 15
FAX: 96 386 40 67

publicacions@uv.es
www.uv.es/publicacions

UNIVERSITAT JAUME I
PUBLICACIONS
EDIFICIO RECTORAT
CAMPUS RIU SEC, S/N
CASTELLÓ DE LA PLANA 12071
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 96 472 88 21
FAX: 96 472 88 32
publicacions@uji.es
www.uji.es/publ

VERSOS Y TRAZOS
CARRER FRAY JUNIPERO SERRA,
70, 3^a BAJO IZQ.
VALÈNCIA 46014 VALÈNCIA
TEL.: 96 206 11 21
FAX: 96 206 11 21
literaria@versosytrazos.com
www.versosytrazos.com

VICENT GARCIA EDITORES S.A
CARRER GUARDIA CIVIL, 22
VALÈNCIA 46020 VALÈNCIA
TEL.: 96 369 15 89
FAX: 96 393 00 57
vgesa@combios.es
www.vgesa.com

05 EDICIONES
CARRER ALICANTE, 26
CASTELLÓ DE LA PLANA 12004
CASTELLÓ DE LA PLANA
TEL.: 646 37 65 15
cerocinco_ediciones@hotmail.com
www.05ediciones.com